Portret savremenika: BDP Srbije 2017.
PRIČA SA TUŽNIM KRAJEM

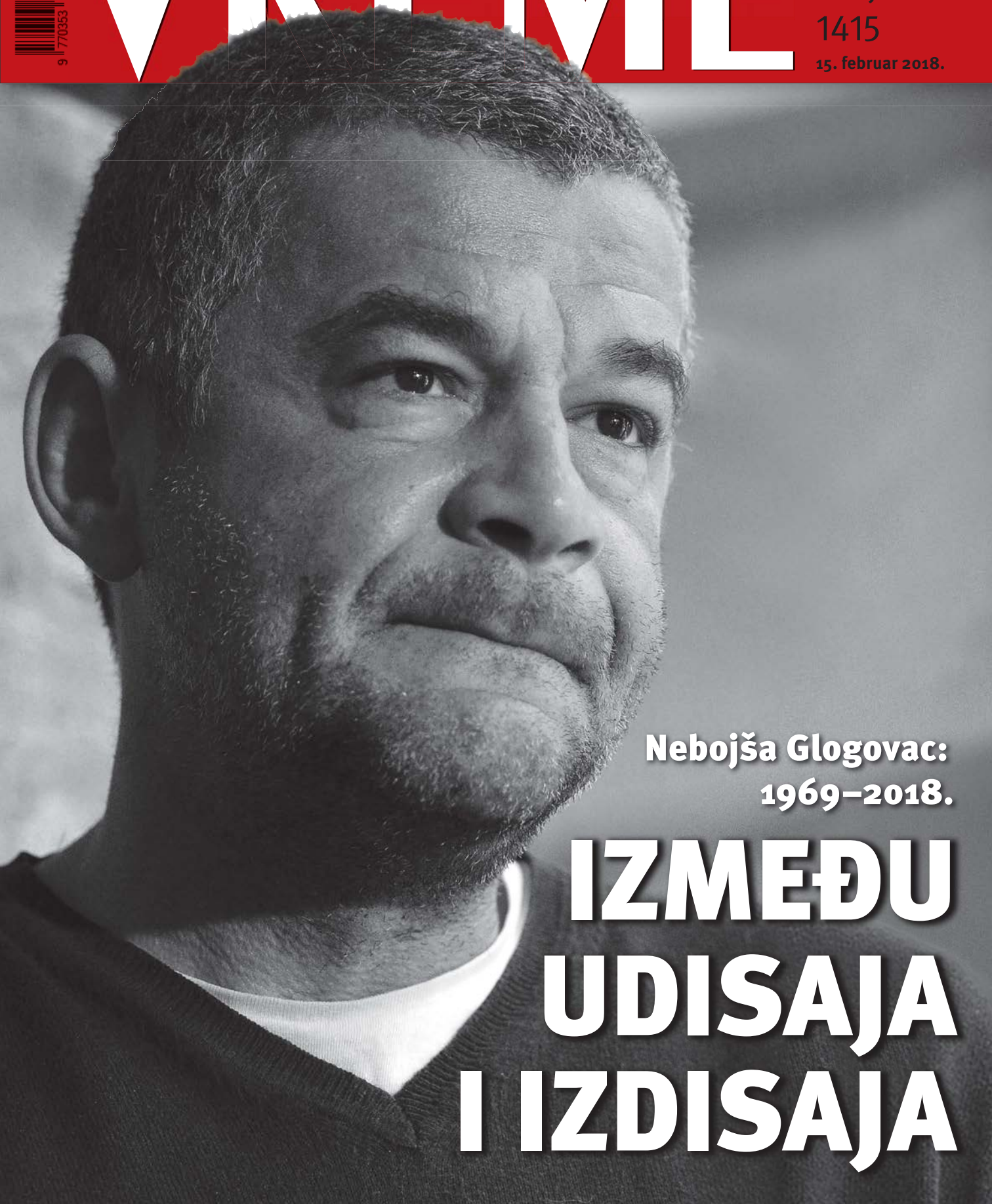
Rat u opoziciji pred izbore
TROJANCI I DEMOKRATSKA SAČEKUŠA

BiH 4,70 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 175 DEN; Crna Gora 2.50 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Greece 3.00 EUR; Austria, Germany 4.00 EUR; Switzerland 6.00 CHF cena 250 RSD

01415
9 770353 802002

VREME

broj 1415
15. februar 2018.

Nebojša Glogovac: 1969–2018.

IZMEĐU UDISAJA I IZDISAJA

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

Knjige za 399 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena" u neku od knjižara „Delfi" i kupite jedan od deset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 399 dinara.
Akcija traje od 17. februara do 16. marta 2018.

Mihael Liders:
KO SEJE VETAR

Bestseler poznatog nemačkog eksperta za islamski svet u kome se govori o modernoj istoriji Sirije, Iraka, Irana i drugih zemalja Orijenta, s akcentom na ulogu koju su Zapad i zapadni političari tokom poslednjih pola veka u njoj igrali.

Florijan Frajšteter:
KOMETA U ČAŠI KOKTELA

Fascinatna knjiga o astronomiji koja objašnjava kako je ono što se događa u dubinama svemira povezano s našim svakodnevnim životom. Dobitnik nagrade za najbolju naučno-popularnu knjigu na nemačkom govornom području u 2014. godini.

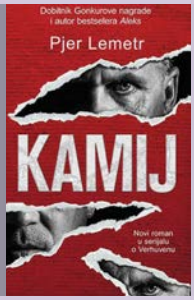

Hauard Džejkobson:
IME MI JE ŠAJLOK

Roman nastao u okviru projekta „Hogart Šekspir", u kome poznati pisci osavremenjuju Šekspirove drame. Dobitnik Bukerove nagrade Hauard Džejkobson ponovo je ispričao „Mletačkog trgovca", prebacujući njegovog junaka i radnju iz Venecije XVI veka u današnju Britaniju.

Pjer Lemetr:
KAMIJ

Izvrstan triler dobitnika Gonkurove nagrade iz njegovog serijala o inspektoru Verhuvenu, zahvaljujući kojem je stekao titulu „princa zabune, varke i neočekivanih obrta".

Piter Pomerancev:
NIŠTA NIJE ISTINA I SVE JE MOGUĆE

Britanski novinar ruskog porekla u Moskvi je desetak godina radio kao producent televizijskih rijalitija, a zatim napisao knjigu o današnjoj Rusiji kao postmodernoj diktaturi.

Milena Buskets:
I OVO ĆE PROĆI

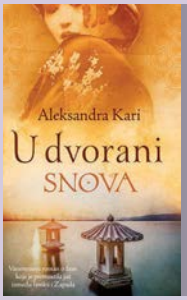
Roman o ćerkinoj boli zbog majčine smrti i načinima da se on ublaži, o ljubavima, strahovima i žudnjama jedne žene na životnoj raskrsnici. Delo književnice koju nazivaju „Fransoaz Sagan XXI veka".

Dušan Petričić:
DIJAGNOZA

Zbirka karikatura Dušana Petričića objavljivanih u „Politici" između 2009. i 2013. godine, lucidna, duhovita i gorka dijagnoza političkih i društvenih prilika u Srbiji.

Aleksandra Kari:
U DVORANI SNOVA

Istorijski roman o kineskoj kurtizani Saj Đinhua, ljubavnici nekoliko evropskih i kineskih političara i diplomata, koja se sticajem okolnosti zatekla u središtu dramatičnog sudara Kine i Zapada na prelazu između XIX i XX veka.

Suzan Džojnson:
VODIČ JEDNE BICIKLISTKINJE KROZ KAŠGAR

Jedna Engleskinja 1923. godine odlazi u hrišćansku misiju u Kineski Turkestan, tamo preduzima neobično putovanje biciklom i pokreće lanac događaja koji će promeniti sudbine nekoliko ljudi u savremenom Londonu. Priča u kojoj se prelamaju današnji odnosi Zapada i Istoka.

Petar Grujičić:
GOSPODARI VREMENA

Krajem marta 1941. jedan mladić osvaja milionsku premiju državne lutrije. Iako ne uspeva da dobitni loz unovči pre početka nemačkog bombardovanja 6. aprila, on ne gubi nadu, a onda biva uvučen u vrtlog bizarnih događaja u okupiranom Beogradu. Zanimljiv roman u kome se prepliću istorija, fikcija i fantastika.

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Laguna Klub čitalaca, Resavska br. 33, Beograd
Delfi knjižara **Momo Kapor,** Stanoja Glavaša 1, Beograd
Delfi knjižara **Immo**, Gandijeva 21, Beograd
Delfi knjižara **SKC**, Kralja Milana 48 (ulaz iz Resavske), Beograd
Delfi knjižara **Borislav Pekić,** Knez Mihailova 40, Beograd
Delfi knjižara **Branislav Nušić**, Makedonska 12, Beograd
Delfi knjižara **Dobrica Ćosić**, Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd
Delfi knjižara **Vuk Karadžić**, Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd
Delfi knjižara **Miljakovac**, RK Beograd, Vareška 4, Beograd
Delfi knjižara **Banovo brdo**, Požeška 118a, Beograd
Delfi knjižara **Zira**, Ruzveltova 33, Beograd
Delfi knjižara **Slobodan Selenić**, Terazije 38, Beograd
Delfi knjižara **Dositej Obradović**, Glavna 20, Zemun
Delfi knjižara **Kruševac,** Vidovdanska 89
Delfi knjižara **Subotica**, Korzo 8
Delfi knjižara **Jovan Jovanović Zmaj**, Zmaj Jovina 12, Novi Sad
Delfi knjižara **Sremska Mitrovica**, TC Rodić
Delfi knjižara **Niš**, Voždova 4
Delfi knjižara **Niš**, TC Kalča, lam. E, lok. 11
Delfi knjižara **Radoje Domanović**, Kralja Petra I 12, Kragujevac
Delfi knjižara **Desanka Maksimović**, Kneza Miloša 33
Delfi knjižara **Branko Ćopić**, Omladinska 16/1, Kraljevo
Delfi knjižara **Vladislav Petković Dis**, Gradsko šetalište bb., Čačak
Delfi knjižara **Isidora Sekulić**, TC Aviv Park, Miloša Obrenovića 12, Pančevo
Delfi knjižara **Požarevac**, Stari korzo 2
Delfi knjižara **BIG Novi Sad**, Sentandrejski trg 11, Big Shopping centar
Delfi knjižara **Užice**, Trg Svetog Save 46, Užice
Delfi knjižara **Jagodina,** VIVO shopping PARK, lokal A10, Vuka Bojovića bb.
Delfi knjižara **Gornji Milanovac,** Vojvode Milana 4
Delfi knjižara **Zrenjanin,** TC Aviv park Zrenjanin, Bagljaš Zapad 5
Delfi knjižara **Vasko Popa,** Trg Sv. Teodora Vršačkog 5, Vršac
Delfi knjižara **Zvezdara**, TC Aviv Park, Živka Davidovića 86**,** Beograd
Delfi knjižara **Miloš Crnjanski**, Vase Čarapića 2–4, Beograd
Delfi knjižara **Subotica,** TC Shoppi, Segedinski put 88
Delfi knjižara **Novi Beograd**, Bulevar Mihajla Pupina 181, Beograd
Delfi knjižara **TC Stop Shop, lokal 15.4,** Bulevar Medijana 21, Niš
Delfi knjižara **Borča**, Tržni centar SHOPPI, Zrenjaninski put bb., Beograd
Delfi knjižara **Karaburma**, **TC BIG FASHION**, Višnjička 84, Beograd
Delfi knjižara **Lebane**, Cara Dušana 57
Delfi knjižara **Šabac**, Gospodar Jevremova 18
Delfi knjižara **Lazarevac,** TC Stop Shop, Železnička bb.

BROJ 1415
15. februar 2018.

04 Zoom: Od Vrginmosta do Savskog mosta

06 **Portret savremenika: BDP Srbije u 2017. godini**

10 Poseta Aleksandra Vučića Hrvatskoj: Pečeni zec i purica s mlincima

12 Muke sa istorijom: Moratorijum

14 Rat u opoziciji pred izbore: Trojanci i demokratska sačekuša

18 Lični stav: Bojan Pajtić

22 Izborna manipulacija izbeglim i prognanim licima: Oj, Krajino, noćas si daleko

27 Nuspojave: Zveki, Fila i pitanje principa

28 Lični stav: Stevan Filipović

30 **Intervju: Zoran Rubinjoni, ekspert za saobraćaj**

34 Lični stav: Zoran Ivošević

36 Srbija i Kosovo – 2018. godina raspleta (8): Vreme je za istorijski odgovor

39 Lisica i ždral: Beskrvno srodstvo

KULTURA

40 Poslednji pozdrav Nebojši Glogovcu (1969–2018): Između uzdisaja i izdisaja

42 Spomenička zaštita: Šta će biti sutra

44 Arheologija: Tajna iz praistorije

45 Nagrada: Fipresci za Kostu

46 Vladimir Nabokov: Portret u četiri bekstva

48 Roman: *Papirne disko kugle*, Dragoslave Barzut

49 Džez: Buđenje iz zimskog sna

50 TV manijak: Pred fajront...

51 Lagunine knjige

SVET

54 **Nemačka: Formiranje vlade**

59 Navigator: Vreme komunikacionog preduzetništva

60 Strip: 22. 4. 1941.

62 Vreme uživanja: Porodica

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Kosovska 17, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorijević, Momir Turudić

sekretarijat
Jovana Prešić

redakcija
Dejan Anastasijević, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Radoslav Ćebić, Sonja Ćirić (kultura), Zora Drčelić, Slobodan Georgijev, Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Marija Janković (foto), Milan Milošević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović, Ana Ćuk Dragomirović, Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

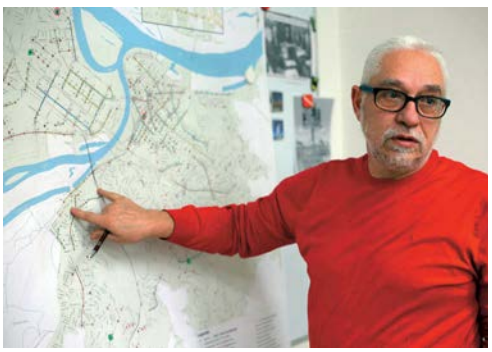
e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa: Rotografika, Subotica
ISSN 0353-8028,
COBISS.SR-ID 16907266

Prenošenje, preuzimanje ili korišćenje tekstova objavljenih u Nedeljniku "Vreme" je zabranjeno. Za svako eventualno korišćenje potrebna je posebna dozvola autora i NP VREME, kao nosioca isključivih imovinskih prava na iskorišćavanje autorskih dela koje su stvorili zaposleni u NP VREME.

Iako je 2016. rast BDP-a najavljivan kao raketa, ubrzo ga je otopio led, pa spalila suša (nije bilo kiše, slabo je rodio kukuruz). Prognoze ekonomista i političara drastično se razlikuju, a predsednik Vučić za 2018. najavljuje rast – brži od rakete
PIŠE: RADMILO MARKOVIĆ

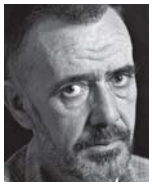
"Verujem da ćemo jednog dana dobiti metro, ne verujem u ove priče: 2020. ili 2022. godina, to je suviše optimistično. Ali, u predizbornim pričama je sve dozvoljeno"
PIŠE: RADOSLAV ĆEBIĆ

Nakon što su demohrišćani i socijaldemokrate posle višemesečnih pregovora sklopili koalicioni sporazum i podelili resore, u obe stranke izbila je pobuna. Martin Šulc se već povukao sa mesta predsedavajućeg Socijaldemokratske partije Nemačke, dok se Angela Merkel još uvek drži u sedlu
PIŠE: NEMANJA RUJEVIĆ

Fotogrfija na naslovnoj strani: **Zoran Žestić/ Tanjug**

DRAGOLJUB ŽARKOVIĆ

Od Vrginmosta do Savskog mosta: Šta je Vučić govorio u Glini, čiji je Branko Pešić i kako se beogradski izbori marginalizuju

Koalicija na vlasti u suštini stvara utisak da je Srbija u punom zamahu (ekonomskom, diplomatskom, vojnom, socijalnom...), a da su beogradski izbori tek sporedna stvar koju treba brzo obaviti, da se ne gubi vreme i da posao ne trpi

NEKAD I SAD: A TEHNIKA NEPROMENJENA

Ljudi se menjaju. Evo, ni ja više ne potrčim za gradskim prevozom kad vidim da mi vozilo izmiče. Što se ne bi menjao i Aleksandar Vučić. Kaže da nije bio četnik, niti su mu otac i majka bili četnici. A i kako bi – jedino da su bili kuriri Jovice ravnogorskog pokreta. Jeste sasluživao dvojicu vojvoda (Vojislav Šešelj i Tomislav Nikolić). A i ti su bili jače mustre vojvodstva. Vučić je u politiku – kako sada tvrdi – ušao tek 1993. Ali pošto je kasnio godinu-dve, morao je dodatno da se trudi.

Ne mislim pritom na nošenje gajbica s pivom dok su se vojvode raspištoljile za nekakvim astalom, nego je morao da pojačava retoriku. On se od tada toliko promenio da sad demantuje i ono što je rekao u Glini 2005. godine. Sve su, navodno, novinari izmislili, a rekao je (ima o tome tonski zapis): "...Ništa više nema od vesti u Krajini. Kao da je to inostranstvo, kao da je to u Hrvatskoj... E, neće moći! Nikada Srpska krajina, nikada Glina neće biti hrvatska. Nikada Banija neće nazad u Hrvatsku! Ukoliko srpski radikali pobede i poraze predsednika Srbije, vi znate da ćete živeti u Velikoj Srbiji, jedinstvenoj srpskoj državi, i tu odstupanja biti neće."

I Vučić se, dakle, te 1995. žalio na medijsku marginalizaciju. Najsvežiji podaci Transparentnosti Srbija, podaci za period 15. januar – 11. februar ove godine pokazuju da je marginalizacija ozbiljna alatka u rukama majstora. Onda za Glinu i Hrvatsku, danas za Beograd i Srbiju.

U beogradskoj dnevnoj štampi stanje je bilo sledeće:

Izborna lista "Aleksandar Vučić – Zato što volimo Beograd!" bila je ubedljivo najzastupljenija na naslovnim stranicama dnevnih listova u prve četiri nedelje kampanje, a njeni kandidati i lider naprednjaka bili su u gotovo 90 odsto slučajeva prikazani u pozitivnom kontekstu.

Aleksandar Vučić, Siniša Mali, Goran Vesić i drugi kandidati sa liste (ukupno 13), kao i SNS, imali su 171 pojavljivanje na naslovnim stranicama devet dnevnih listova koji izlaze u Beogradu. Od toga 149 u pozitivnom kontekstu (87 odsto), sedam u neutralnom (4 odsto) i 15 u negativnom (9 procenata), i to svih 15 u listu "Danas".

Prema istraživanju, drugi po broju pojavljivanja su Dragan Đilas, Vuk Jeremić i Saša Janković, sa ukupno 68, uglavnom u negativnom kontekstu. Od 68 naslovnica na kojima su bili, u pozitivnom svetlu su Đilas, Jeremić i Janković predstavljeni u 24 slučaja, u neutralnom u šest, a u negativnom 38 puta. "Gotovo sva negativna (37 od 38) su u tabloidima", navodi Transparentnost.

"Da oslobodimo Beograd" ima 24 pojavljivanja na naslovnim stranama i to 17 pozitivnih, pet neutralnih i dva negativna, dok lista Ivice Dačića ima 23 pojavljivanja – 17 pozitivnih i šest neutralnih. Lista Dosta je bilo i Dveri bila je na naslovnim stranama 20 puta i to 13 puta u pozitivnom kontekstu, dva u neutralnom i pet u negativnom, dok je lista Aleksandra Šapića na naslovnim stranama dnevnih listova izašla 16 puta od čega četiri puta u pozitivnom kontekstu,

Foto: Nenad Stojanović

pet u neutralnom i sedam u negativnom.

Ostali imaju manje od 10 pojavljivanja.

U TEČINOJ VILI: MOŽE LI VULIN DA ĆUTI ŠEST MESECI

Vučić se još pred posetu Hrvatskoj dosetio da predloži šestomesečni moratorijum na sećanje (o čemu inače pišemo u ovom broju "Vremena"), mada neki misle da je to direktiva Aleksandru Vulinu, koji se ovih dana preselio iz tetkinog stana u tečinu vilu od nekih 300 kvadrata, ali i na ostale koji poput ministra odbrane stalno podižu borbenu gotovost čačkajući po vojvodskim vremenima koje bi Vučić da zaboravi.

Socijalisti su još prozirniji. U izbornim spotovima identifikuju se sa omladinskim radnim akcijama, mada je poznato da su za svoje vlasti u Beogradu izgradili samo masovnu grobnicu u Batajnici. I još tvrde da je Branko Pešić bio njihov, preteča Dačića i kompanije. Pešić je umro 1986, a da je nešto doživeo dolazak socijalista na vlast, koliko sam znao čoveka i njegovo intimno okruženje, siguran sam da bi se složio s ocenom Koče Popovića iz 1989. u intervjuu sarajevskom "Oslobođenju": "Milošević je običan bankarski pacov, zbog njega će biti krvi do kolena."

Dakle, jedni bi (SNS) da sve zaboravimo, a drugi bi (SPS) da se lažno predstave i, uz uspešnu marginalizaciju opozicionih stranaka, vode izbornu kampanju – od Vrginmosta do Savskog mosta.

GRUPNA HIPNOZA: MAČ U SRCE

Koalicija na vlasti u suštini stvara utisak da je Srbija u punom zamahu (ekonomskom, diplomatskom, vojnom, socijalnom...), a da su beogradski izbori tek sporedna stvar koju treba brzo obaviti, da se ne gubi vreme i da posao ne trpi. Za razliku od uspešnog režima, lopovska i gubitnička opozicija, kako se opisuje u strogo kontrolisanim medijima, nema preča posla nego da se zamajava lokalnim izborima. To je predizborna slika koju režim emituje i još podjarcuje sukobe unutar slabašne opozicije.

Sanda Rašković Ivić u intervjuu za "Blic" kaže:

"Prisutno je nešto što bi se moglo nazvati mesmerizmom. Mesmer je bio veliki opsenar u 18. veku, grupni hipnotizer, a dao je dosta i psihijatriji. Vučić je 'uhvatio' jedan deo građana, malo više od milion ljudi, i mahom onih, što bi pisac rekao, poniženih i uvređenih i opčinjava ih. On jednim vašarskim opsenarstvom kroz medije koje je okupirao vlada tim ljudima. Vlada njima i uz pomoć njih. Stalno im daje neku nadu, tražeći krivce u drugom, i obećava kažnjavanje tih krivaca. Oni su praktično njegov medij, ti očajni ljudi pretvoreni su u narkomane nade. Toliko su se navukli na tu nadu, bez nje ne bi mogli da žive, i Vučić im tu nadu prodaje, ne čineći u stvarnosti ništa konkretno za njih. Nekima je, poput penzionera, čak nešto i uzeo."

Fridrih Mesmer, usput, poznat je po opisu scene: "I dok je mač leteo kroz vazduh, iskoristio je hipnozu da natera vojnika da raširi ruke i poželi dobrodošlicu maču u svoje srce!" ¶

PRIČA SA TUŽNI

Iako je 2016. rast BDP-a najavljivan kao raketa, ubrzo ga je otopio led, pa spalila suša (nije bilo kiše, slabo je rodio kukuruz). Prognoze ekonomista i političara drastično se razlikuju, a predsednik Vučić za 2018. najavljuje rast – brži od rakete

Realno, malo je bilo onih koji su tada, tokom 2016. godine, sumnjali u Njegov dolazak u Srbiju tokom 2017. godine. Jer, predsednik je rekao da će On – taj dugo željeni BDP veći od 3 odsto – stići tokom 2017, a predsednik je već dva puta pre toga pokazao da zbivanja u vezi sa stopom rasta prognozira bolje od MMF-a.

Kada je počela fiskalna konsolidacija, odnosno kada su smanjene penzije i plate u javnom sektoru, MMF je očekivao da će Srbija te 2015. biti u recesiji. Predsednik, tada premijer, govorio je da će privreda Srbije te godine biti u plusu – i bila je.

Potom, u prvoj polovini 2016, MMF je govorio da će stopa rasta Srbije na kraju godine biti 2,2 odsto, predsednik, tada premijer, čekao je kišu krajem jula, i rekao da će BDP na kraju 2016. biti iznad 2,5 odsto – i kiša je pala, a BDP je bio 2,8 odsto.

Ko bi onda imao razloga da sumnja u reči tadašnjeg premijera, kada je početkom 2016. rekao da bi, ako proda Železaru, Srbija u 2017. mogla da "ide kao raketa", "i preko četiri odsto"? Dobro, možda je to bio samo deo pojačane kampanje u praskozorje parlamentarnih izbora te godine. Verovatno da u novembru 2016. nije osećao potrebu za kampanjom jačom od uobičajene – uostalom, u oktobru je po kozna koji put ponovio da se neće kandidovati za predsednika – pa je smanjio svoja očekivanja za 2017. na 3,5 odsto.

STATISTIČKI ŠTIMUNG

No, poslednjeg dana novembra 2016. – nedelju dana nakon što je prognozirao rast BDP-a od 3,5 odsto – pojačao je očekivanja: izjavio je da "diže lestvicu za stopu rasta BDP-a na 4 odsto u 2017" i procenio da će Srbija uz tu stopu "brzo sustići Italiju i Francusku po ekonomskom rastu".

Fiskalni savet je izrazio sumnje, rekavši da će Srbija teško i do tri odsto rasta u 2017, ali ko je to slušao? Svojevrsni "štimung" za 2017. dao je direktor Republičkog zavoda za statistiku Miladin Kovačević, rekavši na samom kraju 2016. da je to bila "najbolja ekonomska godina u poslednjih najmanje 25 godina", i da bi mogao da je uporedi sa 1990. godinom.

Najavljeno zlatno doba kao da je počinjalo.

Istina, Ministarstvo finansija je budžet za 2017. godinu projektovalo prema rastu od tri odsto, ali se već dešavalo da ove projekcije budu isuviše konzervativne, a i Narodna banka Srbije se krajem februara 2017. saglasila sa tom procenom: tri odsto u 2017. godini, 3,5 odsto u 2018.

Nedovoljno, govorio je Vučić. "Imamo stabilan rast, ali on mora da bude veći od četiri, pet odsto, da bismo ih pristizali. Zato nisam zadovoljan rastom od tri odsto", rekao je u aprilu 2017.

LED KOJI JE ZAMRZAO BDP

Međutim, krajem aprila stižu zabrinjavajuće vesti o katastrofalnom padu u proizvodnji energije u prvom kvartalu. EPS i pojedini analitičari ovo objašnjavaju ledom na Dunavu i nemogućnošću da Đerdap radi kako treba, a početkom maja su objavljeni rezultati iz prvog kvartala: rast Srbije bio je tek oko jedan odsto.

Zvanična verzija o ledu na Dunavu kao razlogu za loše rezultate EPS-a nastavila je da obitava u javnosti, mada je najveći pad u sektoru snabdevanja električnom energijom, gasom i parom zabeležen u martu – 22,9 odsto manje nego u istom mesecu 2016. Kasnije će prof. Milojko

M KRAJEM

PRIVREDA RADI NA STRUJU: Premijerka Ana Brnabić u Termoelektrani Kostolac
Foto: Dimitrije Goll/ Tanjug

Arsić sa Ekonomskog fakulteta u Beogradu u intervjuu za "Vreme" reći da je reč bila o lošoj organizaciji proizvodnje, lošem planiranju i lošem menadžmentu, te da je Hidroelektrana "Đerdap" "u prva dva meseca imala veću proizvodnju struje od plana, a u martu je jedna od elektrana imala najveću istorijsku proizvodnju u jednom mesecu".

No, predsednik je nastavio da veruje. "Maj i juni imamo odličan rast... Nadam se da ćemo do kraja godine preći rast od 3,1-3,2 odsto. To su dobre vesti... Baš sam zadovoljan, da vam iskreno kažem", rekao je 1. jula 2017, taman kada je počela da se zahuktava jedna od najgorih suša u poslednje vreme, koja će ostaviti razorne posledice po poljoprivrednu proizvodnju – važan činilac u BDP-u Srbije.

Početkom avgusta stigla je procena za drugi kvartal: rast od 1,3 odsto. Bilo je jasno da neće biti ništa od tri odsto rasta do kraja godine, i da je veliko pitanje da li će stopa rasta BDP-a da dogura do broja dva. Nova premijerka Ana Brnabić je odmah izjavila da će Vlada da donese kratkoročne mere "koje će pozitivno uticati na brži rast bruto domaćeg proizvoda", pa je potom govorila i o čišćenju kanala, odbrani od poplava, bržoj izgradnji železnica i puteva, a pominjala se i pomoć poljoprivrednicima za kupovinu traktora – kao da sve to nije i inače bilo potrebno da se uradi, a ne kao mera "budženja" BDP-a.

Predsednik je bio malo pokoleban, ali je i dalje verovao i očekivao rast od 2,6-2,7 odsto.

"Kad je reč o ekonomiji, međutim, tu nemamo probleme, a očekivani BDP postići ćemo između ostalog i tako što će narednim povećanjem plata i penzija značajno biti pogurana potrošnja, kao važan činilac rasta društvenog proizvoda", rekao je Vučić 21. avgusta.

SUŠA KOJA JE SASUŠILA BDP

Nije bilo jasno kako će povećanje plata i penzija – koje je moglo da usledi tek »

u narednoj godini – da pomogne BDP-u za 2017, ali je novi predsednik uveravao građane da je "tu sve u redu", da je bilo "nekih odstupanja od zacrtanog nivoa rasta, pre svega zbog katastrofalnih suša", ali da građani ne treba da veruju "u te priče o manjem rastu", jer će proizvodnja biti premašena u odnosu na prethodnu godinu, i da će projektovani rast BDP-a biti i ostvaren do kraja godine.

Deset dana kasnije, 1. septembra, prilikom obilaska rudnika bakra u Majdanpeku ponovio je da Srbija "nema velikih problema u ekonomiji" i da "apsolutno sve ide dobro":

"I da nam ove godine bude privredni rast dva ili 2,5 odsto, sledeće godine će da nam bude veći od četiri odsto zbog niže osnovice", rekao je Vučić tom prilikom.

Iste večeri, gostujući na RTS-u, nestalo je ono "i da bude", jer je predsednik rekao da će rast BDP-a biti "od dva do dva i po odsto", a "da ćemo dogodine imati i četiri odsto".

Krajem oktobra predsednik je izjavio da će rast BDP-a biti oko dva odsto, i "alanfordovski" dodao da bi ta brojka "bila drugačija da je godina bila uspešnija".

Sredinom novembra, Svetska banka je smanjila očekivanu stopu rasta Srbije sa tri na dva odsto.

Krajem decembra, Republički zavod za statistiku procenio je da je rast u 2017. bio 1,9 odsto, a početkom februara 2018. Stojan Stamenković je na prezentaciji novog broja časopisa "Makroekonomske analize i trendovi" (MAT) izjavio da "privredna kretanja u decembru prošle godine nisu u skladu sa očekivanima i ako se pokaže tačnom procena o rastu BDP-a u četvrtom kvartalu od 2,5 odsto, rast BDP-a u 2017. godini neće biti 1,9 odsto već 1,8 odsto, a možda i 1,75 odsto".

Već je mnogo puta ponavljana priča o tome šta je zapravo potrebno za rast BDP-a, osim lepih želja i političke propagande. Ukratko, ekonomisti su saglasni da je nivo investicija u Srbiji veoma nizak – da se kreće između 17 i 18 odsto BDP-a, a da se visoke stope rasta mogu očekivati tek kada investicije budu iznosile oko četvrtine bruto domaćeg proizvoda.

Pritom, strane direktne investicije (SDI) "idu" sasvim dobro (bilo da su investicije, bilo da su "investicije" koje jednim delom plaćaju i građani Srbije kroz državnu pomoć stranim kompanijama). Prema podacima Ministarstva finansija, u periodu januar–novembar 2017. godine SDI su iznosile 2,29 milijardi evra, što je više nego bilo koje godine tokom naprednjačke vlasti – najviše još od 2011, kada je Delta prodala Maksi Delezeu, pa su ta 932 miliona ušla u ukupan zbir od tadašnje 3,32 milijarde evra SDI.

Ono što jeste problem kod investicija jesu ulaganja države i privatna ulaganja. Evo kako to izgleda u praksi: budžetom za 2017. godinu predviđeno je da kapitalne investicije budu 94,2 milijarde, a na kraju je utrošeno svega 85 milijardi, dakle desetak odsto manje. Budžetom za 2018. predviđeni su kapitalni rashodi od 128,2 milijarde, a zajedno sa lokalnim i pokrajinskim budžetom, ova brojka raste na predviđenih 180 milijardi (1,4 milijarde evra).

"Politika" je krajem godine prenela izjavu predsednika Fiskalnog saveta Pavla Petrovića da bi prava mera za javne investicije trebalo da bude dve milijarde evra – ovih 1,4 predstavlja tek 3,8 odsto BDP-a – a prenela je i izjavu ministra finansija Vujovića iz skupštinske rasprave, da je "izazov" da se povuku sva ta sredstva, "jer se prethodnih godina dešavalo da se na početku godine planiraju veća ulaganja, ali da se taj novac na kraju ne povuče".

Fiskalni savet je i inače više puta ponavljao da je udeo državnih ulaganja Hrvatske u periodu kada je intenzivno gradila puteve i ulagala u infrastrukturu iznosio i šest odsto BDP-a – Srbija je sada u tom periodu kada gradi puteve, a daleko je od te brojke.

Poznata je i priča o nedostatku domaćih privatnih investicija – ukratko, nema ih jer ne postoji siguran poslovni ambijent, nema pravne sigurnosti, nema razvijenih institucija, nema pravne države, što odvraća mala i srednja preduzeća od investiranja. A kad nema dovoljno domaćih privatnih investicija, nema ni rasta. Poređenja radi, 2008. ukupan nivo investicija bio je 24,9 odsto BDP-a, i rast je bio (sada nezamislivih) 5,4 odsto. U 2016. investicije su iznosile 17,7 odsto, a rast BDP-a je bio 2,8 odsto.

TREBA DA TROŠITE, ALI NE ZNAMO ODAKLE

U više navrata je tokom 2017. godine sa vrha izvršne vlasti dolazila najava kako će potrošnja biti "treći stub" rasta BDP-a, osim izvoza i investicija, pa se u tu strategiju uklapa i povećanje plata u javnom sektoru (uglavnom za 10 odsto) i penzija za pet odsto koji su stupili na snagu početkom 2018. godine.

I zbilja, potrošnja (privatna i državna) je i najveća komponenta u strukturi BDP-a – tu su još izvoz i investicije, a od ovog zbira treba oduzeti uvoz. Međutim, ako se uporedi struktura BDP-a Srbije i BDP-a Evropske unije, videćemo da je udeo potrošnje "kod nas" znatno veći nego u EU. Prema poslednjoj publikaciji "Tekuća makroekonomska kretanja" Ministarstva finansija, u "štedljivoj" 2016. godini finalna potrošnja domaćinstava činila je 73 odsto BDP-a. U Evropskoj uniji je ta brojka bila znatno niža: 56,1 odsto.

Fiskalni savet u publikaciji "Fiskalna kretanja u 2017. godini i preporuke za 2018. godinu" piše:

"Srbija već sad ima veće učešće potrošnje u BDP-u u odnosu na druge uporedive zemlje i to nije rezultiralo većim privrednim rastom u Srbiji – naprotiv, privredni rast u Srbiji bio je sistematski niži. Stimulisanje privatne potrošnje u svrhu podsticanja privrednog rasta može biti efikasno samo u velikim ekonomijama koje imaju neiskorišćene i konkurentne proizvodne kapacitete – što ne važi za Srbiju. U Srbiji bi se snažnije povećanje penzija i plata u javnom sektoru (iznad rasta BDP-a) pre svega odrazilo na rast spoljnotrgovinskih i unutrašnjih neravnoteža (spoljni deficit i inflacija), a ne na ubrzanje privredne aktivnosti."

Dakle, nesrazmernim povećanjem plata u javnom sektoru ide se upravo ovim, pogrešnim putem.

No, pogledajmo još kako stvari stoje sa uvozom i izvozom. Nakon godina smanjivanja jaza između uvoza i izvoza (pokrivenost uvoza izvozom u 2016. bila je 78,8 odsto), u 2017. je deficit spoljnotrgovinske razmene porastao za čak 20,2 odsto, odnosno za 735,7 miliona evra. Gledajući kretanje komponenti BDP-a po kvartalima 2017. u pomenutoj publikaciji Ministarstva finansija, vidi se da neto izvoz snažno vuče nivo BDP-a naniže.

MUKE PO MMF-U: Džejms Rouf, Dušan Vujović, Jorgovanka Tabaković

Foto: Rade Prelić/ Tanjug

Podsetimo, kurs dinara u odnosu na evro, koji bi po pravilu trebalo da utiče na uvoz i izvoz, na kraju 2016. godine bio je iznad 123 dinara, u februaru 2017. je prešao 124 dinara, da bi usledilo naglo jačanje domaće valute, pa je evro na kraju godine vredeo ispod 118,5 dinara. Razumno je upitati se: da li je snažan rast spoljnotrgovinskog deficita bio posledica, između ostalog, i neuobičajenog jačanja dinara?

PRAVI ILI KRIVI KURS

No, krajem godine guvernerka je izjavila da je NBS svojim istraživanjima utvrdila "da postoji vrlo mala i niska zavisnost izvoza od vrednosti kursa".

Početkom 2018, jedan od članova Saveta guvernera NBS je izjavio da "kurs svakako nije problem ovog nepovoljnijeg rezultata spoljnotrgovinske razmene", da "izvoz vuku pre svega one kompanije koje su izvozno orijentisane", da su one došle u Srbiju kako bi izvozile i da njima "ništa posebno ne znači da li je dinar apresirao za 1, 2 ili 3 odsto".

Analizirajući uticaj kursa na spoljne bilanse, rast privrede i zaposlenosti, prof. Milojko Arsić za "Vreme" kaže da snažno realno jačanje dinara nije u skladu sa skromnim rastom privrede Srbije od 1,8 odsto i još skromnijim rastom produktivnosti.

"Jačanje dinara u prošloj godini, uz određeno pogoršanje odnosa izvoznih i uvoznih cena (rast cena energenata), glavni je faktor koji je doprineo povećanju spoljnih deficita zemlje. Realno jačanje dinara uticalo je, za sada, na visok rast uvoza potrošnih dobara i proizvoda za reprodukciju, dok se nepovoljan uticaj na izvoz još uvek nije ispoljio", kaže on.

"Ako bi se u narednom periodu fiskalnom i monetarnom politikom podsticalo jačanje dinara, to bi uticalo na dodatno povećanje spoljnih deficita kako kroz rast jeftinog uvoza tako i kroz sve manju isplativost izvoza, što bi imalo za posledicu rast spoljnog duga. Konačan rezultat takve politike bio bi sporiji rast privrede Srbije i zaposlenosti. Politika jačanja dinara ima snažnu podršku javnosti jer su koristi (manja inflacija, veća kupovna moć zarada i penzija, lakše vraćanje kredita) od takve politike očigledne i dolaze skoro trenutno, dok štete (rast spoljnog deficita, sporiji rast privrede, manja zaposlenost) nisu tako očigledne, a uz to dolaze postepeno. Stoga bi bilo dobro da političari odole iskušenju da kroz neodrživo jačanje dinara skupljaju političke poene, jer je takva politika dugoročno štetna za građane Srbije", upozorava prof. Arsić.

Da se ne bismo dalje suprotstavljali stavovima Narodne banke, vratićemo se na početak priče i završiti vedrijim tonovima.

"Sada prvi put smem da vam kažem da verujem da 2018. godine možemo da idemo na preko 4,5, možda i pet odsto", izjavio je Aleksandar Vučić krajem novembra 2016.

Dakle, jače od rakete. ¶

RADMILO MARKOVIĆ

Pečeni zec i purica

Jelovnik na svečanoj večeri dvoje predsednika bio je kudikamo zanimljiviji od očekivanog ishoda Vučićeve posete Hrvatskoj i reakcija na nju. Što se tiče prošlosti, predsednik Srbije i sagovornici sa hrvatske strane složili su se da se gotovo ni oko čega ne slažu. Za sadašnjost su utvrdili da odnosi nisu baš najsjajniji, a što se budućnosti tiče, obostrano je obećano da će se više potruditi

U ponedeljak i utorak, 12. i 13. februara 2018. godine, predsednik Republike Srbije Aleksandar Vučić je sa delegacijom boravio u zvaničnoj poseti Republici Hrvatskoj. Domaćica mu je bila Kolinda Grabar Kitarović. Negde između razgovora o nestalim licima, povratku imovine, nedefinisanoj državnoj granici na Dunavu, pravosudnoj saradnji, srpskim mestima u Hrvatskoj bez struje, položaju hrvatske manjine u Srbiji, o tome da li i za šta bivši sledbenik četničkog vojvode Vojislava Šešelja Aleksandar Vučić treba da se izvini Hrvatima, da li će Hrvatska ili neće da ucenjuje Srbiju na njenom putu u Evropsku uniju, Kolinda i Aleksandar su sa smeškom na licu razmenjivali opaske o tome ko je kakav domaćin, kako je Kolinda ugostila Aleksandra i kako će tek Aleksandar da ugosti Kolindu kada mu ona uzvrati posetu.

Nakon napornog prvog dana posete, predsednik Srbije se sreo sa premijerom Hrvatske Andrejem Plenkovićem u zgradi Vlade i, kako je ovaj drugi objavio na Tviteru, razgovarali su u četiri oka i o ratnim odštetama; otišao u Sabor; bio sa učesnicima Hrvatsko-srpskog privrednog foruma u Hrvatskoj privrednoj komori; posetio mitropolita zagrebačko-ljubljanskog Porfirija, a zatim i zagrebačkog nadbiskupa, kardinala Josipa Bozanića; svratio do ambasade Srbije...

Kolinda Grabar Kitarović se potrudila da njeno gostoprimstvo ne ostane samo na rečima. U čast kolege iz Srbije priredila je svečanu večeru. Kao predjelo posluženi su hladna plata (šunka, kulen, pršut, hren); sir sa vrhnjem i pileća jetrica i šampinjoni sa žara. Sledila je zagorska juha. Za glavno jelo gosti su mogli da biraju između pečenog zeca sa heljdom i povrćem, pečene purice sa domaćim mlincima i stubičke pisanice sa njokama. Izbor salate sveden je na zelenu, matovilac, radić, zelje, kukuruz i pasulj. Za desert su posluženi zapečeni štrukli, savijača od jabuka i savijača od višanja (umak od vanile). Za piće su služeni diverzni domaći aperitivi; bijelo vino chardonnay Krauthaker, Rosenberg; crno vino Dingač, Matuško; desertni pjenušac Senator, Cattunar. U javnost nisu procurile informacija ko je šta i u kojoj meri konzumirao.

Jelovnik za svečanu večeru bio je kudikamo zanimljiviji od očekivanog ishoda Vučićeve posete Hrvatskoj i reakcija na nju. Što se tiče prošlosti, predsednik Srbije i sagovornici sa hrvatske strane složili su se da se gotovo ni oko čega ne slažu. Za sadašnjost su utvrdili da odnosi nisu baš najsjajniji. Što se budućnosti tiče, obostrano je obećano da će se više potruditi oko u ratu nestalih lica; da će se potruditi da bilateralno reše pitanje državnih granica, a ako ne uspeju, da će da prihvate međunarodnu arbitražu; da će srpska sela u Hrvatskoj dobiti struju; da će zajedno tražiti novac od Evropske unije za rekonstrukciju pruge Zagreb–Beograd i obrnuto; Grabar Kitarović pozvala je srpske investitore da više ulažu u Hrvatsku; predsednik Hrvatske privredne komore Luka Burilović rekao je da će sledećeg meseca ta institucija otvoriti svoje predstavništvo u Beogradu i ustupiti prostorije Srpskoj komori, kako bi imala svoje predstavništvo u Zagrebu.

Drugog dana posete Hrvatskoj predsednik Aleksandar Vučić je obišao Srbe u Vrginmostu i posle podne u Zagrebu sa Kolindom Grabar Kitarović prisustvovao skupštini Srpskog narodnog veća.

KARLOBAG–OGULIN–KARLOVAC–VIROVITICA

Moglo bi se reći da su Kolinda Grabar Kitarović i Aleksandar Vučić razgovarali i družili se u prijateljskoj i konstruktivnoj atmosferi. Naravno da je Evropska unija pozdravila ovaj "gest pomirenja" u postjugoslovenskom prostoru, kako je susret Aleksandra i Kolinde predstavljen. I zaista je to mogao da bude, samo da je kao takav zamišljen, a ne kao predstava koju svako može da servira i tumači kako mu je volja.

Aleksandar Vučić se pred put i tokom boravka u Hrvatskoj pravio kao da nikada nije pozivao na boj i sakupljao dobrovoljce da ratuju za Veliku Srbiju čije bi se granice u Hrvatskoj protezale na liniji Karlobag–Ogulin–Karlovac–Virovitica, kao i da ta politika koju je kao radikal sve do pre koju godinu svesrdno zastupao nije poražena, a Srbi proterani iz Hrvatske.

Naravno da su hrvatski mediji i političari, izuzev domaćice Kolinde, insistirali na radikalskoj, ratnohuškačkoj prošlosti „srbijanskog" predsednika. Bivša premijerka Hrvatske Jadranka Kosor izjavila je za N1 da je očekivala lično izvinjenje i kajanje predsednika Srbije Aleksandra Vučića tokom njegovog boravka u Hrvatskoj, zbog njegove prošlosti i izjava koje je ranije davao. Bivši hrvatski predsednik Ivo Josipović je zatražio od Vučića da „makar" položi cveće civilnim žrtvama na Mirogoju, gde se nalazi Glas hrvatske žrtve – Zid boli, spomenik u čiji je crni mramor urezano 13.500 imena poginulih hrvatskih branitelja i civila.

Vučić je, po starom dobrom običaju, kontrirao sa zločinačkom operacijom "Oluja" i rekao da mu na pamet ne pada »

sa mlincima

STROGO KONTROLISANA DRŽAVNA POSETA: Kolinda Grabar Kitarović i Aleksandar Vučić

Foto: Tanjug / Dimitrije Goll

Moratorijum

U skladu sa inicijativom predsednika Srbije, dajemo skromni doprinos o temama iz bliže i dalje prošlosti koje bi trebalo prećutkivati. Idemo ni hronološki, ni logički, nego eto tako, kako nam padne na pamet, uz povremena obrazloženja, ako nekome nije baš odmah jasno

U jednom od svojih napada jevtine lukavosti, nedavno, Aleksandar Vučić – očajan zbog stalnih prizivanja prošlih događaja – predložio je da se uvede šestomesečni moratorijum na pominjanje nemilih događaja iz prošlosti. Šest meseci je premalo, naravno. Da je predložio šezdeset godina, bilo bi bolje – osim što ni ovo ne valja: ni šest meseci neće funkcionisati, kao što mu je već skrenuta pažnja sa raznih strana, ali naročito sa desne. Natuknuo je stidljivo (doduše) da aludira na srpsko-hrvatske odnose, čime je od jevtine ideje načinio glupu ideju. Otišao je u Hrvatsku gde su ga dva dana za redom, po nekoliko puta dnevno podsećali na taj nesrećni glinski govor iz 1995. (o čemu dole). Moratorijum bi trebalo da ima i pristanak hrvatske strane da bi bio efikasan (ako je to – efikasnost, to jest – uopšte moguće), ali Vučić nije imao vremena da to sredi sa Kolindom i Plenkovićem, pa se našao tamo spuštenih gaća.

Ideja – jevtina kakva je – ipak zaslužuje pažnju. Vučić u žurbi nije imao kada da predloži teme koje nisu za pominjanje, pa ćemo pokušati da mu pomognemo, jadnom.

Dakle: koje bi teme iz bliže i dalje prošlosti trebalo prećutkivati? Idemo ni hronološki, ni logički, nego eto tako, kako nam padne na pamet, uz povremena obrazloženja, ako nekome nije baš odmah jasno:

Foto: FoNet

ZA KOLEKTIVNU AMNEZIJU: Sahrana Stjepana Radića i kralja Aleksandra; Jasenovac i Blajburg; Vukovar i Krajina

Foto: AP / Darko Bandić

da se izvinjava. Upitan za govor koji je održao u Glini 20. marta 1995. "braći Srbima i sestrama Srpkinjama" (Vučić: "Nikada više ovde ustaška vlast neće moći da dođe... Nikad Banija neće nazad u Hrvatsku... Vi znate da ćete živeti u Velikoj Srbiji, u jedinstvenoj srpskoj državi, i tu odstupanja biti neće. Živeli!" – https://www.youtube.com/embed/vu5qvsloewU), predsednik Srbije je odgovorio: "Interesantno je da je mera vaše podrške direktno proporcionalna meri poniznosti koju očekujete od nekoga ko je došao među vas. S moje strane tu potrebu da vam se dodvoravam nećete videti." Podsetio je i da su 1992. sve kuće Vučića u selu Čipuljić spaljene, ali da on, eto, nije došao da traži bilo čije izvinjenje.

IZBORNA KAMPANJA

Sve u svemu, mnogo je dobre volje potrebno da se o poseti Vučića Hrvatskoj govori kao o koraku ka pomirenju, dok, što reče neko pametan, Hrvatska kao da i dalje živi u devedesetim, a u Srbiji pod vlašću Srpske napredne stranke i Aleksandra Vučića kao da one nikada nisu postojale.

Pogotovu što su ministar odbrane Aleksandar Vulin i ministar unutrašnjih poslova Nebojša Stefanović, TV Pink i dnevni list "Informer" svog šefa u Hrvatsku ispratili kao da ide ni manje

Majski prevrat 1903;

1912. i 1999;

1914–1918;

Period 1918–1941 – naročito 1929. i Puniša Račić, te Marsej 1934;

Period 1941–1945;

Jasenovac, Blajburg i ostalo;.

Draža, Nedić i Mita Ljotić;

Mile Budak, Stepinac, Pavelić i drugi;

Istorija Srpske radikalne stranke 1990–2008. sa naročitim osvrtima na "sto za jednog" i na Glinski govor 1995, u kom nekoliko meseci pre nego što će ih Oluja zbrisati, Vučić Srbima u Glini objašnjava da će "Kordun i Banija zauvek ostati srpski", što mu sada vešaju na nos svaki čas;

Vučićev paljanski period koji bolje da ostane nejasan i dalje;

Republika Srpska krajina i prateće pojave poput "Velike Srbije" koju čas vidiš i čuješ, čas ne;

Foto: Ron Haviv

Foto: Aleksandar Kelić

Vlada "Nacionalnog jedinstva" 1998–2000. i ministarski portfelji u njoj;

Zakon o informisanju iz 1998. i Vučić kao ministar za informisanje;

Vojislav Šešelj;

Tomislav Nikolić;

Delikatni vremenski razmaci od osnivanja Srpske napredne stranke 2008. pa do pristupanja istoj Aleksandra Vučića i Aleksandra Martinovića;

Stiropor, vreće sa kradenim glasovima i štrajk "glađom i žeđom" onoga za koga smo rekli da se ne pominje;

Predsednički mandat tog istog nepomenika i njegovi rezultati;

Brza pruga, 300 km/h, Beograd-Budimpešta;

Mubadala čipovi;

Beograd na vodi i tri milijarde dolara investicija;

Savamala i "kompletni idioti" – policija na stranu, a optužnica za ubistvo pevačice Jelene Marjanović konačno je podignuta, pa Vučić više nema na šta da se vadi;

Slučaj pada helikoptera;

Žandarmerija i porodica;

Stefanović, Vulin, Gašić (ne dao Bog da vas oni brane, čuvaju i štite);

Vučević i Jovanov;

Razna obećanja, neproverive cifre, hvalisanja hrabrošću, "nemam problem" i ostalo...

Moratorijum na sve ove teme bio bi dobrodošao – samo ako bi bio moguć, što nije. Vučić je pomislio da će možda začepiti usta kojekakvima koji bi, kao, trebalo da poslušaju njegov savet i ućute. Neće da ućute; štaviše pobesneće svi redom: Srbi, Hrvati, Bošnjaci, Albanci i *tutti quanti*. On će njima moratorijume! Ima do kraja istorije ili do Strašnog suda, šta pre dođe, da lupetaju i podsećaju, da se vređaju i indigniraju, jer – za ovako postavljena pitanja odgovor po definiciji ne postoji; ta se pitanja postavljaju samo zato što su nerešiva.

MILOŠ VASIĆ

ni više nego na nož ustašama, ali eto zarad boljitka Srbije i Srba prkosi opasnosti i hrabro ignoriše bezbednosni rizik, baš kao i prilikom "pokušaja ubistva u Srebrenici".

Po već ustaljenoj praksi, Vučić je pokazao da u jednoj ruci drži ulje koje bi u svakom trenutku mogao da prospe na tinjajuću vatru postratnih odnosa i prepucavanja, a u drugoj aparat za gašenje požara. U ovom trenutku prevaže ono malo najavljene saradnje koje bi moglo da malo stiša strasti.

Nakon što je predsednik Aleksandar Vučić preživeo boravak među "ustašama", prosvjede nekoliko stotina branitelja i udovica rata, te nekolicinu provokativnih novinarskih pitanja, moći će da se vrati u kampanju za beogradske izbore.

Na turneji po Hrvatskoj je sa svog stanovišta bio odličan, bio je onakav kakvog ga njegove pristalice hoće, kakvog ga žele na čelu Srbije i glavnog grada i svega drugoga.

Pošto u poslednje vreme osim sa Đinđićem voli da se poredi i sa Titom, bilo bi zanimljivo znati da li je na svečanoj večeri u Zagrebu jeo pečenog zeca, stubičku pisanicu ili puricu sa mlincima: ćuretina sa mlincima bila je jedno od Titovih omiljenih jela. ¶

ANDREJ IVANJI

TROJANCI I DEMOKRATSKA SAČEKUŠA

KLANJE VOLA ZA KILO MESA: Udar iz DS-a po D. Đilasu

Možda se samo čini, ali izgleda da će na ovim izborima biti najviše režimski skrojenih lista, takozvanih trojanskih konja. Čini se da je optužba "radiš za Vučića" svoj vrhunac dobila u ovoj predizbornoj kampanji i da ćemo uskoro završiti i s tim. E sad, sem liste broj 12: Inicijativa Ne davimo Beograd – Ksenija Radovanović", svi ostali kandidati (sad ih je ukupno 15 objavio GIK) u nekom su trenutku optuživani da "rade za Vučića" ili su radili, ili imaju neki dil sa njim, ili su Vučić himself. Eno, pogledajte: Zavetnici, Zukorlić, Zelena stranka Srbije, DSS, Bastać, Šapić (pre intervjua u "Vremenu"), Tadića i Đilasa da ne pominjemo, dugo su obojica u čaršiji slovili za glavne "trojance", a na red je došao i Šutanovac

Foto: Vesna Lalić

Onaj ko je dao izveštaj radne grupe DS-a o načinu trošenja sredstava te stranke portalu "Antidot", pucao je DS-u u stomak, a onda i celoj demokratskoj opoziciji – u noge. I Bojan Pajtić je u pravu, tu se opet samo Aleksandar Vučić okoristio. Brižljivo pripremljen "slučaj", sem što drži pažnju javnosti na drugoj strani u trenutku kada KRIK objavljuje nepravilnosti u popunjavanju imovinske karte hirurga Zorana Radojičića, prvog na listi koalicije oko SNS-a, služi i da obeshrabri onaj najosetljiviji deo građana – apstinenata demokratske provenijencije koje je i inače jako teško vratiti na birališta. Zato je jedino smisleno što su mogli da izjave i Dragan Šutanovac i Dragan Đilas – da je postizborna koalicija između dve liste moguća, bez obzira na slučaj "procurelog" izveštaja radne grupe DS-a o finansijskom devastiranju stranke.

Dragan Đilas, kome se u ovom izveštaju stavlja na dušu da je zajedno sa Bojanom Pajtićem i Aleksandrom Šapićem finansijski uništio Demokratsku stranku, ko zna koji put je prošao "premlaćivanje" udarnih naprednjačkih pesnica Pinka i "Informera" i, kako sad stvari stoje, preživeće. Sličan tretman spakovan je i Aleksandru Šapiću, koji je na meti naprednjaka posebno otkako je za "Vreme" izjavio da sa njima neće. Pajtić, kako je i sam primetio na svom Fejsbuk profilu, nije bio "primarna meta", ali je ponovo prošao kroz "šibe". Ova pucačina iz DS-a, koja je (ne)nadano došla preko režimske medijske mašinerije, po već oprobanom receptu prenošenja "ekskluzivnih" i "istraživačkih" poduhvata mreže "Antidot", uostalom, može da učvrsti Đilasove pozicije kod birača koji su se i onako opredelili za njega zato što ga režim najviše napada i zato što je, kako god okrenete, pored Aleksandra Šapića, jedini takmac Aleksandru Vučiću na više nego bezbednoj udaljenosti od cenzus rampe.

PRAVDA NA SUDU

Bojan Pajtić je najavio tužbe, što će reći da će sud odlučivati o istinitosti navoda iz izveštaja radne grupe DS-a. On je na svom Fb profilu (ali i za ovaj br. "Vremena") demantovao da je potpisivao štetne ugovore za DS u vreme dok je bio predsednik stranke i objasnio otkud dug od oko pet miliona evra koji stranka otplaćuje i dan danas.

No, kad je o izbornoj kampanji reč, jer je ova pucačina po opozicionim liderima stigla usred iste, to što se ovim izveštajem uglavnom bave medijske poluge Vučićevog režima, samo će možda promešati karte među onima koji na izbore izlaze da glasaju protiv Vučića. Glasovi za grupaciju oko Đilasa i koaliciju oko DS-a sa Šutanovcem na čelu, jesu, uistinu, jedno te isto biračko telo i funkcionišu po sistemu spojenih sudova – manje za jednog znači više za drugog. Tako bi se napad na koji se odvažio Šutanovac mogao čitati i kao pokušaj da se otkine neki procenat Đilasovih glasova, mada bi se to narodski nazvalo klanjem vola za kilo mesa.

Zbog pojavljivanja izveštaja na portalu koji se inače bavi razračunavanjem sa političkim protivnicima Aleksandra Vučića (a u političkoj čaršiji spominje uz ime Vladimira Bebe Popovića), sva je prilika da će u ovom okršaju profitirati Dragan Đilas.

Do sada je bilo onih koji su računali da ne bi bilo loše pomoći Draganu Šutanovcu (dobro, i Tadiću i Živkoviću) da pređe cenzus, kad već Đilas i Šapić sigurno prelaze, i »

tako biti od pomoći demokratskoj opoziciji da se što bolje "sabere" posle 4. marta kad nije uspela da se sabere pre. Onda se dogodila demokratska sačekuša od koje koristi ima samo društvo na vlasti u Beogradu te Vučićev režim u celosti. Čist autogol za demokrate.

Đilasovci mogu biti zadovoljni i zbog toga što su višemesečna kuloarska denunciranja Šutanovca i DS-a dobila sa ovim slučajem – krucijalnu potvrdu. Naime, bilo je opanjkavanja najviše iz tog Đilasovog serkla, ali i sa drugih strana, kako će posle izbora Šutanovac, Živković i Tadić ozvaničiti dogovor s naprednjacima, kako je Šutanovac za stranačke izbore dobio novac od Vučića i tako postao predsednik DS-a, ali i da je rukovodstvo DS-a u dilu sa Aleksandrom Vučićem, po kojem je predsednik Srbije DS-u obećao 5% na izborima u zamenu za "spuštanje" Đilasa, čemu je i sporni izveštaj trebalo da posluži. Ukratko, prema ovim kafanskim pričama nije DS jedini cenzus igrač koji odgovara Aleksandru Vučiću. Predsedniku Srbije ovakvi odgovaraju u svakom parlamentu: republičkom, gradskom ili opštinskom, jer mu ne smetaju a obezbeđuju privid višepartijskog sistema, te da ih zato "gaji", a oni, zbog svojih stranačkih interesa na to pristaju.

Bojan Pajtić kaže kako "nema nikakvu sumnju da sadašnji predsednik DS-a stoji iza puštanja tog izveštaja u javnost". Da li je to tako ili nije, u ovom trenutku za Šutanovca nije, što se ono kaže, ni po jada, jer niko ne bi mogao da dokaže da je to uradio baš on. Uvek i svuda postoji neka krtica; Bože moj, događa se i u boljim kućama. Ali jad je u tome što je četiri dana pre nego što je objavljen izveštaj, Šutanovac dao intervju "Danasu" i najavio izveštaj radne grupe DS-a u kojem se "jasno vidi kome duguje DS, a ko kamati DS" i ko se prema DS-u odnosi kao da je "neprijateljska stranka". Đilasa i Pajtića je Šutanovac, dalje, direktno optužio da su "svojim neznanjem, ali i lošim odlukama stranku devastirali kako u biračkom telu tako i finansijski" i doveli DS "u ogromne dugove iz kojih još ne možemo da se izvučemo". Ali i najavio da će se time baviti posle 5. marta.

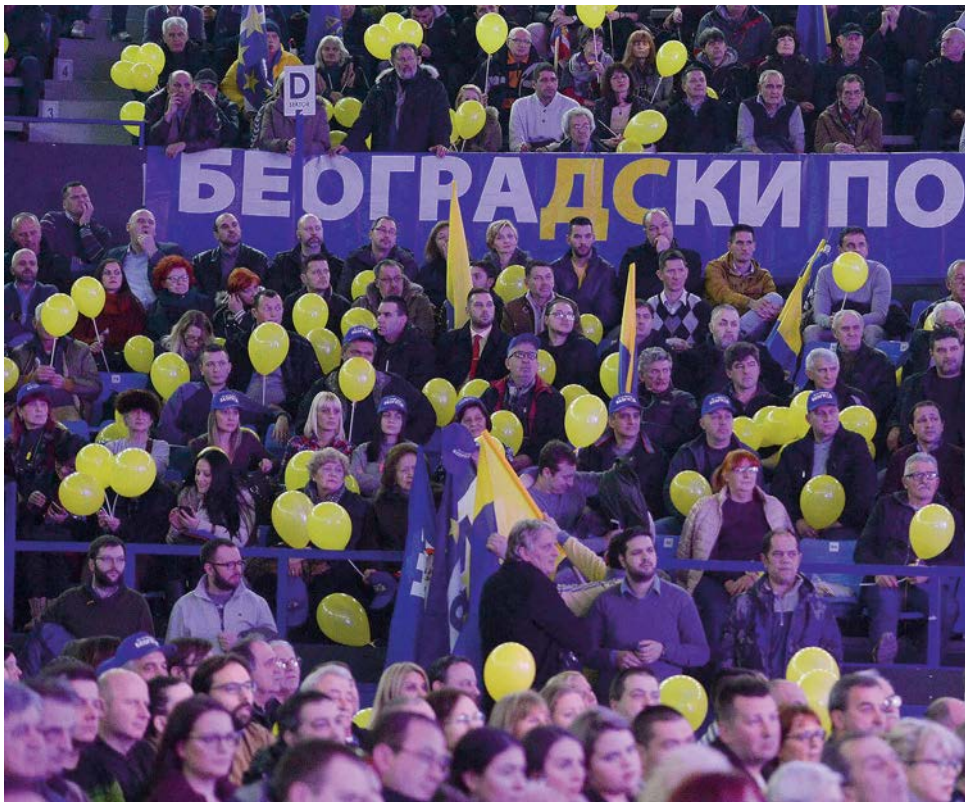
To što je izgovorio za "Danas" teže je i od izveštaja u "Antidotu" i zato što je u poslednje vreme bio poznat kao čovek koji svaku reč koju izgovori izmeri prethodno tri puta, a za štampu dobije tekst i na autorizaciju. E sad, da li se kaje, to samo on zna. Teže je, ne zato što je rekao ono za šta je, valjda, siguran da ima neoborive dokaze, nego zato što je, nesumnjivo, računao kada će to reći jer je izveštaj napravljen u novembru.

I ONAKO SMO SVE ZNALI

Ako ćemo pošteno, nema zainteresovanog novinara u ovom gradu koji nije znao za čarke na obe strane mesecima unazad. Znalo se i za "izveštaj DS-a u pripremi", dug DS-a Razvojnoj banci Vojvodine koji je izmirio Dragan Đilas preko svoje firme Multikom i kamati od 18% godišnje koju od DS-a uzima njen bivši predsednik i najveći poverilac stranke ili oko 750.000 dinara mesečno i "daje ih humanitarnim organizacijama dok stranka nema da isplati plate sekretaricama". O tome su htele demokrate samo kad se isključi diktafon, u neformalnim razgovorima, uz napomenu da "nije trenutak" i da treba sačekati kraj izborne kampanje. Kao što se i sa đilasovcima onoliko divanilo, ali opet ne za novine, kako je DS bio i ostao nepravedan prema Đilasu, kako ih je Đilas izvukao iz bede jer da njega nije bilo da izmiri dug DS-a, članovi stranke koji su imali hipoteke na svojim nekretninama zbog tog duga završili bi na ulici. Jedan je đilasovac potpisnici ovih redova, na pitanje šta ako Dragan Đilas ne postigne dogovor sa DS-om o zajedničkom nastupu pred izbore, ovako odgovorio: "DS nema kud. Naravno da će svi morati da priđu Draganu Đilasu, a posebno DS koji je i ovako i onako – mrtav."

Demokrate, i bivše i sadašnje, i stare i nove imaju tu jednu zajedničku, vrlo nepristojnu osobinu koja im se zadržala iz vremena vlasti: vole da popričaju s novinarima, ali posle "nismo razgovarali" nego vi ako ćete, lako ćete, samo od mene čuli niste, sve u nadi da će im sužnji s olovkom u ruci površiti posao po onoj Matije Bećkovića "reče mi jedan čoek".

Ukratko, svi su znali za spor oko tog duga između bivših i sadašnjih demokrata, ali se čekalo da neko to zvanično i kaže. Šutanovac je konačno rekao za "Danas". Da li je baš tako hteo ili ne, drugo je pitanje. Samo politički neuki mogli bi da pomisle da je tako nešto moglo da prođe bez Vučićevog medijskog harača, a Šutanovac je sve samo nije politički neuk. "Mislim da je Šutanovcu jasno da je objavljivanje izveštaja na ovakav način najviše štete njemu napravilo. Ko je to uradio, ne znam, mada verujem da nije teško utvrditi ako se ima volje. Ali, evidentno je da

je naneta velika šteta DS-u", kaže za "Vreme" jedan demokrata sa Voždovca, koji ponavlja Šutanovčeve reči da posle 5. marta svakako treba da dođe izveštaj na red. Sva je prilika da će demokrate pokušati da se odbrane kako su, u stvari, bili žrtva i Đilasova i Vučićeva, a da to građanska Srbija nije videla: "Od onog ko je uništio DS, važnije je ko je to objavio", kaže onaj demokrata kritikujući građansku opoziciju koja se gnuša "uaaaaa" i "uraaaaa" poklića, ali reaguje na isti način.

Ako je verovati onome što smo kao preciznije informacije uspeli da sakupimo u DS-u, taj izveštaj je bio obećanje kandidata Dragana Šutanovca pred izbore za predsednika stranke, da će biti utvrđeni razlozi zbog kojih je stranka devastirana. "Neću da budem kriv za nešto što se događalo pre mene i na šta nisam imao uticaja. Ne pada mi na pamet da vodim stranku u dugovima dok se tačno ne utvrdi ko je i šta radio pre mene", govorio je tada Šutanovac svojim pristalicama. Izveštaj je završen u novembru, a na njemu je rađeno 5-6 meseci, što znači da je radna grupa počela sa radom negde u junu, julu, odmah posle izbora za predsednika Srbije. To je bilo vreme kad se spekulisalo o povratku Dragana Đilasa u politiku. Čak i da nije, Draganu Šutanovcu je takav dokument uvek mogao biti od koristi, jer koliko god da se DS tokom godina smanjio, to je stranka u kojoj svako rukovodstvo ima vidljivu unutarstranačku opoziciju. Autentičnost izveštaja objavljenog na sajtu "Antidota" biće predmet sudskog spora, tako da je ovde suvišno ulaziti u to da li je izveštaj koji je petočlana radna grupa DS-a potpisala identičan onom koji je objavljen na pomenutom sajtu.

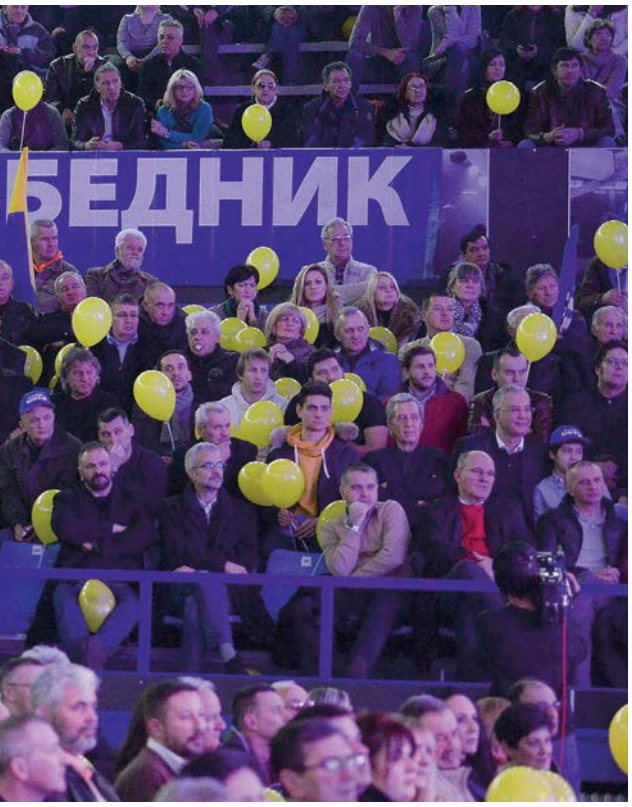

Foto: Tanjug / Tanja Valić

Glasovi za grupaciju oko Đilasa i koaliciju oko DS-a sa Šutanovcem na čelu, jesu, uistinu, jedno te isto biračko telo i funkcionišu po sistemu spojenih sudova – manje za jednog znači više za drugog

PREGOVORI S POVERIOCEM

Sasvim je moguće i da je taj izveštaj bio na stolu u pregovorima sa Đilasom o zajedničkom nastupu na beogradskim izborima. Ako je odistinskih pregovora uopšte bilo. Uvek je nezgodno pregovarati s nekim kome dugujete novac, u to nema sumnje. U DS-u pričaju kako su se nadali da će Đilas da ih odblokira, da im bar "oprosti" kamatu kako im sa računa svakog meseca ne bi odlazilo oko 750.000 dinara (9,6 miliona dinara na godišnjem nivou). Đilas, kažu u DS-u, tako nešto nije ni spomenuo. Ipak, ni kamata ni dug ni izveštaj nisu bili prepreka što nije došlo do dogovora o zajedničkom izlasku na izbore, uvereni su u DS-u. "Kako mislite da je trebalo, mi napunimo halu, a onda se borimo za tri minuta na bini sa Borkom (Stefanovićem) i Jankom (Veselinovićem), velikim vedetama građanske Srbije? Dogovor sa Sašom Jankovićem i Vukom Jeremićem je u startu značio da pravimo grupu građana. Đilas je kandidat grupe građana. Jeremić se još nešto i batrga, a Jankovića nigde nema. Dakle, ideja je bila da ugasimo DS? To nije dolazilo u obzir. Uostalom, mi smo njega zvali da idemo zajedno, on je odabrao Jankovića i Jeremića", kaže onaj demokrata s Voždovca.

Đilas, međutim, kaže da je DS-u predložio "s obzirom da se na dug obračunava kamata u skladu sa zakonom", da kroz donaciju polovinu od tog iznosa za kamatu Multikom vrati stranci, a drugu polovinu uplati u humanitarne svrhe. "Pošto taj predlog DS nije prihvatila, odlučio sam da sva sredstva od kamata budu uplaćena humanitarnim organizacijama 'Sigurna ženska kuća' i 'Naša Srbija' i to već duže vreme radim na mesečnom nivou", rekao je Đilas za "Danas" posle skandala sa izveštajem radne grupe DS-a.

Kad je već spomenuo gde odlazi novac od kamate koju mu plaća DS, valjalo bi reći da je "Naša Srbija" humanitarna organizacija čiji je jedan od osnivača Đilasov kum i prijatelj Mlađan Đorđević. Đorđevića, čija je karijera uvek bila u tesnoj vezi sa Đilasovom, tabloidi su još prošle godine stigli da označe kao glavnokomandujućeg u Đilasovoj kampanji za predsedničke izbore, kako u finansijama tako i u organizaciji.

No, to je već sasvim drugo pitanje.

Možda se samo čini, ali izgleda da će na ovim izborima biti najviše režimski skrojenih lista, takozvanih trojanskih konja. Čini se da je optužba "radiš za Vučića" svoj vrhunac dobila u ovoj predizbornoj kampanji i da ćemo uskoro završiti i s tim.

E sad, sem liste broj 12: Grupa građana "Inicijativa Ne davimo Beograd – Žuta patka – Čiji grad, naš grad – Ksenija Radovanović", više-manje svi ostali kandidati (sad ih je ukupno 15 objavio GIK) u nekom trenutku su bili optuživani da "rade za Vučića" ili su radili, ili imaju neki dil sa njim, ili su Vučić himself.

Eno, pogledajte: Zavetnici, Zukorlić, Zelena stranka Srbije, DSS, Bastać, Šapić (pre intervjua u "Vremenu"), Tadića i Đilasa da ne pominjemo, dugo su obojica slovili za glavne "trojance", a na red je došao i Šutanovac. ¶

ZORA DRČELIĆ

Kako sam postao Jozef K.

Za razliku od SNS, koji tvrdi da su demokrate opustošile Srbiju, Šutanovac pokušava da dokaže da su demokrate pokrale i sopstvenu partiju. Predsednik DS je dovoljno politički iskusan i sigurno zna da takve klevete, pogotovo u izbornoj kampanji, ne mogu doneti dobro našoj stranci. Naprotiv, mogu samo deo tradicionalnih birača oterati u apstinenciju ili u podršku nekoj drugoj listi. Zna i to da takvo blaćenje oduzima glasove dvema potencijalno najvećim opozicionim listama na beogradskim izborima – Đilasovoj i Šapićevoj

Piše:
Bojan Pajtić

Autor je univerzitetski profesor i bivši predsednik Demokratske stranke

Foto: Marko Rupena

Godišnjicu Demokratske stranke iščekivao sam nestrpljivo: dvadeset i dve godine sam se aktivno bavio politikom, sve dok se, prošle godine, iz nje nisam povukao. U ovoj organizaciji, tokom godina i decenija, stekao sam veliki broj prijatelja, pa sam, gotovo ustreptao, čekao proslavu njenog 28. rođendana i susrete sa meni dragim ljudima. Činjenice da sam bio njen predsednik i da sam poslednji član Predsedništva iz vremena Zorana Đinđića koji je još uvek član DS-a čine me naročito ponosnim. Ostatak „vrha stranke" iz vremena atentata nesrećno se raštrkao po SNS-u, LDP-u, SDS-u, ZZS, Novoj... Pomenuti ponos je verovatno i razlog istrajnosti u podnošenju blaćenja, progona i maltretiranja koje smo moja porodica i ja preživeli u periodu dok sam bio predsednik stranke. Iživljavanje vlasti nad nama je bilo toliko bestijalno, da su režimski mediji pojedine članove moje najuže porodice u karikaturama prikazivali kao svinje, a moju decu je, pri odlasku i povratku iz škole, na, bukvalno, svakih 10 metara dočekivao sveže ispisani natpis na pločniku: „Pajtić lopov". Neki protagonisti pretnji smrću upućenih meni i mojim najbližima su locirani i procesuirani, neki ne. Moj savetnik za medije je izbrojao da sam, zato što sam branio Demokratsku stranku, samo u jednoj godini bio na više od 500 naslovnih strana – uvek i isključivo prikazan u negativnom kontekstu. U vreme kada sam bio predsednik stranke, račun je bio blokiran, od prve do poslednje sekunde mog mandata, zbog duga od 5 miliona evra (iz kampanje 2012. godine) koji se na DS svalio kao žrvanj. Moji saradnici znaju da sam više od polovine svoje profesorske plate davao za pokrivanje elementarnih troškova organizacije. Nije mi bilo teško, niti je to čin za naročitu hvalu. Činili su to još neki ljudi koji su pomoć i podršku svojoj organizaciji doživljavali kao moralnu obavezu.

UDARAC U PLEKSUS

Kada između takvih Scili i Haribdi prođete, verujete da vas više ništa ne može iznenaditi, a kamoli povrediti. Pogrešio sam. Na samu godišnjicu DS, u medijima je osvanuo klevetnički intervju Dragana Šutanovca, predsednika stranke, u kome on za „političku i finansijsku devastaciju" organizacije optužuje, pre svega, prethodne predsednike, Đilasa i moju malenkost. Udarac u pleksus. Na stranu to, što je za elementarnu uverljivost „beskompromisne borbe" protiv „unutarpartijske korupcije" ipak neophodno da je povede neki junoša korčaginovskog, a ne, kao u ovom slučaju, ostapbenderovskog tipa. Da je za autentičnost promocije političke čestitosti važno da se na nju pozivaju oni kojima se veruje da im je do nje stalo, a ne oni koji, posle dvadesetak godina bavljenja politikom u ovako siromašnoj zemlji, mogu da se pohvale sa 300.000 evra na računu, kolekcijom skupocenih satova i pašnjakom u najskupljoj građevinskoj zoni u Srbiji. Sve to na stranu. Za uverljivost „beskompromisne borbe" je najvažnije da nije zasnovana na lažima.

Jasno je bilo da je pomenuti intervju bio samo uvod u još malignije napade. Samo nekoliko dana kasnije, na jednom portalu se pojavio tekst pod nazivom: „Da li je bezočna pljačka Demokratske stranke pravo lice evropske, pristojne i građanske Srbije", uz koji je objavljen i izveštaj Šutanovčeve komisije za utvrđivanje finansijskog stanja i kontrolu načina trošenja finansijskih sredstava. Oba teksta, a pogotovo prateći tekst, obiluju uvredama i blaćenjem, ne samo Đilasa i mene, već, manje-više svih bivših funkcionera stranke koji nisu u kumovskim ili bliskim odnosima sa sadašnjim predsednikom DS. Tako sam ja, kolegi Šutanovcu i njegovim saučesnicima, „jedan od krivaca za finansijsku devastaciju stranke", „bezočni pljačkaš", jedan od onih koji su gurnuli DS u dužničko ropstvo, neko ko je zaključio štetni ugovor... Međutim, više od kleveta upućenih na moj račun, zabolelo me je mesto na kome ih je objavio moj stranački kolega i predsednik – sajt „Antidot", koga mediji povezuju sa Bebom Popovićem. A jasno je, gde je Beba Popović – tu je i Aleksandar Vučić.

SUKOB SADAŠNJEG SA BIVŠIM PREDSEDNICIMA DS: D. Šutanovac

Foto: Tanjug / Dragan Kujundžić

Kada laži o vama izgovaraju politički protivnici, to se smatra delom folklora, a u mnoge od njih ne veruju čak ni njihovi birači. Laž iz sopstvenih redova je kudikamo opasnija. Mnogo je kredibilniji klevetnik iz iste organizacije, jer se uvek polazi od pretpostavke da se ljudi unutar nje mnogo bolje uzajamno poznaju nego što ih zna protivnik. Za razliku od SNS, koji tvrdi da su demokrate opustošile Srbiju, Šutanovac pokušava da dokaže da su demokrate pokrale i sopstvenu partiju. Predsednik DS je dovoljno politički iskusan i sigurno zna da takve klevete, pogotovo u izbornoj kampanji, ne mogu doneti dobro našoj stranci. Naprotiv, mogu samo deo tradicionalnih birača oterati u apstinenciju ili u podršku nekoj drugoj listi. Zna i to da takvo blaćenje oduzima glasove dvema potencijalno najvećim opozicionim listama na beogradskim izborima – Đilasovoj i Šapićevoj. Niko me ne može ubediti da Šutanovac, kao čovek sa toliko „političkih utakmica" u nogama ne zna da jedini beneficijar takvog njegovog ponašanja može biti samo režim. Da mu nije jasno da ovakvo samopovređivanje unutar opozicije može odgovarati samo SNS-u. Spoznaja da se, očigledno, radi o dugo promišljanom i pripremanom napadu je za mene, kao čoveka koji je u Demokratskoj stranci odrastao – krajnje poražavajuća.

KAFKIJANSKA ATMOSFERA

U Izveštaju Šutanovčeve komisije, pored teških kleveta i uvreda, nailazimo i na određene činjenice koje su nesporne. Prva se odnosi na uzrok zbog koga je Demokratska stranka već godinama u blokadi, a to su, pre svega, ugovori sa firmom Communis, čija su posledica bile obaveze od *neverovatnih 7.917.926,929* EVRA. Skoro osam miliona evra je usmereno *jednoj jedinoj agenciji* u izborima 2012. godine. Posledica takvog postupanja je da je Demokratska stranka iz izborne kampanje izašla sa dugom od više od 5 miliona evra. Taj dug otplaćuje i dan-danas. Upravo taj dug visi svima nama, članovima Demokratske stranke, kao finansijski mač nad glavom. Interesantno je da su Šutanovcu i njegovoj komisiji svi krivi za „devastaciju" stranke, sem potpisnice ugovora sa agencijom Communis – njegove potpredsednice i najbliže saradnice Tamare Tripić. Gospoda iz komisije, pored ugovora sa agencijom Communis, potenciraju još jedan pravni posao koji predstavlja finansijski kamen oko vrata DS-u – ugovor sa Razvojnom bankom Vojvodine iz juna 2012. Međutim, u tekstu uspešno zabašuruju (i u fusnotu guraju) činjenicu da je i ovaj ugovor potpisala gospođa Tripić.

Šutanovčeva komisija nikog od „okrivljenih" nije pozvala da odgovori na klevetničke navode iz njihovog „Izveštaja" ili da im ukaže da je namerno prećutkivanje presudnih činjenica u tom pamfletu očigledno i utoliko kompromitujuće za celu organizaciju. Ispostavilo se da je lakše princip „audiatur et altera pars" nametnuti „Informeru", nego aktuelnom rukovodstvu DS. Kafkijanska atmosfera. Da su me pozvali, kao bivši predsednik bih im objasnio da organizaciji, koja je kroz istoriju okupljala odličnike iz svih oblasti društvenog života, pa i vrhunske pravnike, ne priliči ni da razmatra ovakve dokumente, a kamoli da ih objavi. Nezavisno od toga što, posle višestruke disolucije, sadašnja DS nije ni senka nekadašnje. Kao profesor obligacionog prava (samim tim i ugovornog prava), objasnio bih im da bih sva tri ugovora (koje oni interpretiraju na naopak i malevolentan način) ponovo i u svako doba potpisao.

DUG I POTENCIJALNI BESKUĆNICI

Prvi ugovor čijim sam potpisivanjem, navodno, naneo štetu stranci (što je teza komisije na 19. stranici Izveštaja), jeste ugovor o poravnanju sa kompanijom Multikom group Dragana Đilasa. Pre zaključenja ovog pravnog posla, Đilasova kompanija je, ugovorom o ustupanju potraživanja sa Razvojnom bankom Vojvodine, otkupila dug DS od te banke. Na to, da li će kompanija Multikom group otkupiti dug DS od RBV niko od nas iz Demokratske stranke kao dužnika, naravno, nije mogao da utiče. Niti smo mogli, u uslovima prinudne blokade, da odbijemo da plaćamo obaveze novom poveriocu. U izveštaju se na strani 13. navodi, ali i svesno zabašuruje najvažnija činjenica. Đilasova firma je otkupila naš »

dug od RBV za 49.407.163, 82 dinara, a mi smo, kao dužnik, da bismo zaustavili prinudnu prodaju imovine članova DS, bili prinuđeni da sa njegovom kompanijom, kao novim poveriocem, zaključimo ugovor o poravnanju. Ugovor je sklopljen *u identičnom iznosu* od 49.407.163, 82 dinara. Dakle, uprkos klevetanju da je ugovor štetan, on sa sobom nije doneo nijedan jedini dinar novih obaveza DS-u.

Neću preterati ako kažem da je Demokratska stranka sa ovim pravnim poslom bila na dobitku. Kako? Ugovor je zaključen u trenutku kada rukovodstvo RBV pokreće postupke iseljenja i prinudnog izvršenja na imovini dvadesetak članova stranke koji su založili svoj krov nad glavom (stanove i kuće u kojima žive) da bi kredit Demokratske stranke bio obezbeđen. Svi mediji su tada brujali o tom skandalu. Da Đilas nije preuzeo dug, članovi DS koji su se žrtvovali za nju, ostali bi beskućnici jer bi ih banka iselila i na javnoj prodaji prodala njihove nepokretnosti.

Rukovodstvo RBV bi to učinilo ne samo zato što ga čine ljudi bliski vrhu SNS, već i zato što bi tako postupila svaka banka na svetu s obzirom na to da je dug Demokratske stranke iz kampanje 2012. bio ogroman, a potencijal za vraćanje više nego skroman, što se vidi čak i iz „Izveštaja". Đilas je, prilikom preuzimanja duga od RBV, obećao da neće iseljavati demokrate i njihove porodice iz njihovih domova i to je obećanje ispunio. Na kraju, Šutanovčeva komisija *meni* prebacuje to što je, navodno, Đilasova kompanija dobila popust od RBV od 11 miliona dinara. Ne isključujem mogućnost da ga je, uz pregovore, zaista i dobila. Međutim, potpuno je nejasno kako sam ja to mogao uticati na odnos rukovodstva banke i Multikom group, ili kojim sam oružjem mogao naterati Đilasa da sa DS-om podeli sredstva ostvarena na ime popusta. Jednako je nejasno i kako je Šutanovčeva komisija zamislila da sam mogao sprečiti banku da Đilasu proda potraživanje prema DS-u. Koješta.

Šutanovčeva komisija nikog od „okrivljenih" nije pozvala da odgovori na klevetničke navode iz njihovog „Izveštaja" ili da im ukaže da je namerno prećutkivanje presudnih činjenica u tom pamfletu očigledno i utoliko kompromitujuće za celu organizaciju

OSAM MILIONA I OSAM HILJADA

Drugi i treći ugovor koji mi se „stavljaju na teret" su pravni poslovi na osnovu kojih je u svrhe predizborne kampanje angažovana agencija Ivana Miloševića (strana 15. „Izveštaja"). Ukupan iznos obaveza prema Miloševiću, na osnovu oba ugovora, iznosi 985.618,40 dinara (nešto više od milion dinara, odnosno, osam hiljada evra). Članovi tadašnjeg Predsedništva DS, Izbornog štaba, stranačke administracije, pokrajinske administracije, imali su prilike da sarađuju sa Miloševićem i veoma je dobro poznato da je on svoje obaveze prema stranci itekako ispunio. Međutim, Šutanovčeva komisija ovaj ugovor, iako je nesporna obaveza prema Miloševiću, ubacuje u Izveštaj, da bi stvorili utisak kako sam ja, eto, potpisao više spornih ugovora. Da čorba koju su mi zapržili bude gušća. Argument zbog koga je ovaj pravni posao komisiji sporan je – urnebesan! Komisija se u Izveštaju pita gde je pečat? Dakle, nisu sporni ugovori koje je potpisala Tamara Tripić, koji su obavezali stranku da isplati o*sam miliona evra*, ali su strašno sporni ugovori koje sam potpisao ja, čija je vrednost *osam hiljada evra*, dakle, 1000 (i slovima: hiljadu) puta manja. A sporni su jer je neka od sekretarica zaboravila da na njih udari pečat (izgleda da Šutanovčeva komisija misli da je posao predsednika da ide po stranci i pečatira dokumente). Da su Šutanovčevi saradnici čitali Zakon o obligacionim odnosima, znali bi da je ugovor, koji je u celosti ispunjen, punovažan bez obzira da li ima nedostataka u formi (u prevodu – nezavisno od toga gde je pečat i ima li ga na tekstu pravnog posla).

ZAŠTO NISAM OTIŠAO NA GODIŠNJICU DS-A

Iz politike sam izašao mirne savesti i čistog obraza, vrativši se karijeri univerzitetskog profesora na fakultetu na kome sam zaposlen više od dve decenije. U političku organizaciju kojoj pripadam uložio sam svoje znanje i svoj lični i profesionalni autoritet. Režim, uprkos ogromnim višegodišnjim naporima, protiv mene nije uspeo da pokrene ni krivičnu ni prekršajnu prijavu jer sam se u svemu i u svakom trenutku ponašao lege artis. Domaćinski i u skladu sa zakonom. Zbog kleveta da sam „žuti lopov", do sada sam tužio SNS kao stranku, „Informer", Martinovića, Jovičića i druge funkcionere režima. Ali, nisam mogao ni da sanjam da će me za „finansijske malverzacije" optuživati neko iz sopstvene stranke. Klevetanje nikada nije bilo demokratski manir.

Nikog iz opozicije ne napadam. Posebno pred izbore. Ali, preko ponovljenih javnih kleveta ne mogu preći i niko ne bi. Ko kaže da bi, kaže to jer nije meta. Zbog svega navedenog, nije mi preostalo ništa drugo nego da protiv Dragana Šutanovca i svih njegovih saradnika koji su učestvovali u klevetanju podnesem tužbe.

Na godišnjicu stranke nisam otišao. Izgleda da mi je pleksus slabiji nego što sam mislio. ¶

OD PETKA NA WWW.VREME.COM
I NA NAŠEM YOUTUBE KANALU
GLEDAJTE SNIMAK SPECIJALNOG IZDANJA
POLITIČKE EMISIJE "ZUMIRANJE"
U PRODUKCIJI NEDELJNIKA "VREME"
POSVEĆENE KOSOVSKOM DIJALOGU.

GOSTI: ĐORĐE VUKADINOVIĆ I IVAN MILENKOVIĆ
VODITELJ: DRAGOLJUB ŽARKOVIĆ

EMITUJE SE I NA SLEDEĆIM LOKALNIM TV STANICAMA:

- TV ŠABAC
- TV SANDŽAK
- T1 ZAJEČAR
- TELEMARK ČAČAK
- VALJEVO PLUS
- KATV KRALJEVO
- TV FORUM PRIJEPOLJE

I NA PORTALIMA "JUŽNE VESTI" I "UŽIČKA NEDELJA"

Oj, Krajino, noćas

Onaj ko nije bio na slavi Sveti Ćirilo i Metodije u Busijama u maju, ne može da shvati količinu emocija i žala za rodnim krajem koji ti ljudi nose u sebi. I među takve Vučić sa SNS ekipom, sa sve neizostavnim autobusima pristalica iz drugih delova Beograda, dolazi u nedelju, pred put u Zagreb, da objasni kako će se boriti za njihove interese

Foto: Marija Janković

U svakoj predizbornoj kampanji, bilo da je predsednička ili lokalna, Srpska napredna stranka (SNS) sa svojim satelitima obavezno angažuje fantomska udruženja izbeglica, raseljenih lica, Krajišnika, prekodrinskih Srba i slično, čiji predstavnici (uglavnom *one-man show*), po pravilu, gotovo šablonski, daju apsolutnu podršku „mudroj politici Aleksandra Vučića", koja će im doneti prosperitet. Najnoviji slučaj, pred sadašnje izbore u Beogradu, jeste pojava do sada u javnosti nepoznate Koordinacije udruženja izbeglih i prognanih lica u Srbiji, čiji je predsednik Milan Žunić u subotu na konferenciji za novinare SNS-a slavodobitno saopštio da 48 udruženja koje okupljaju „predstavlja većinu Krajišnika" i da svi oni podržavaju Vučića.

Na novinarsko pitanje da objasni metodologiju po kojoj je došao do broja „Krajišnika" u Srbiji, kao i kako zna da je većina u članstvu tih 48 udruženja, Žunić je objasnio da se „zna u broj" koliko je onih koji su poreklom „prekodrinski" Srbi i njihovih potomaka u Srbiji – 2.473.000.

„Gledajući po udruženjima, nas podržava većina Krajišnika", samouvereno je ustvrdio Žunić, ali njegove reči nisu prenete u zvaničnom saopštenju SNS-a sa te konferencije, niti su ih objavili paradržavna agencija Tanjug, ni RTS ni SNS-u lojalne televizije.

Ako je to tačno – a Žunić valjda ne bi lagao – logično se nameće zaključak da, kada se uračuna broj onih koji tvrde da su poreklom Crnogorci, pa onda Srbi sa Kosova, a tu su i brojne nacionalne manjine – onda su Srbi iz Srbije (Šumadinci, Moravci, Užičani, oni iz Rađevine i Arzbukovice, Negotinske krajine, Raške oblasti, sa juga Srbije) u svojoj zemlji manjina.

BLANKO PODRŠKA

Koordinacija udruženja izbeglih i prognanih lica u Srbiji registrovana je u Agenciji za privredne registre (APR), ali se kao njen zakonski zastupnik ne navodi Žunić, nego izvesni Jovan Čakarević.

si daleko

DOŽIVOTNA MONETA ZA POTKUSURIVANJE: Izbeglice

Žunić je bio „zvezda" i na konferenciji za novinare Pokreta socijalista Aleksandra Vulina 28. januara, kada je, u svojstvu „predsednika Skupštine Krovne organizacije izbeglih i raseljenih lica u Srbiji", rekao da 20 organizacija članica podržava SNS. „Krajišnici tradicionalno podržavaju vladajuću koaliciju na čelu sa Aleksandrom Vučićem, a podržaćemo ih i na ovim beogradskim izborima", poručio je on tada.

Prostim uvidom u registar APR lako je vidljivo da ne postoji nikakva „Krovna organizacija izbeglih i raseljenih lica", da se radi o fantomskom udruženju. Fantomsko udruženje na konferenciji za novinare fantomske Vulinove stranke, u gradu u kome ljudi sa „fantomkama" usred noći ruše objekte, a policija od nekog neutvrđenog „fantoma" dobija nalog da ne reaguje, slika je Srbije u koju su, nažalost, zbog propagande umešani i oni koji s tim nemaju veze – nekadašnje izbeglice iz devedesetih, koje odavno nisu u tom statusu, jer su dobile državljanstvo Srbije i punopravni su građani.

Žunić i kompanija nisu SNS-produkt samo ovih izbora; njihov „omiljeni" eksponent od izborne kampanje 2012. godine bio je Miodrag Linta, koji je bio na čelu u medijima sveprisutne Koalicije izbegličkih udruženja, a nju su, navodno, činila čak 103 izbeglička i zavičajna udruženja krajiških Srba. Imena tih udruženja na sajtu Koalicije nikad nisu navedena, verovatno iz prostog razloga da su, osim što ih nije bilo toliko, i ona što su postojala činile tri osobe, koliko je zakonski potrebno da bi se udruženje građana registrovalo.

Pred izbore 2012. Linta se aktivno uključuje u kampanju SNS-a, piše saopštenja, poziva izbeglice da glasaju za naprednjake, obećava „med i mlijeko" kad SNS pobedi, razne rezolucije i deklaracije koje će poboljšati život izbeglica. Danas, skoro šest godina posle, vidi se da su obećanja bila prazna, a jedino što je ostvareno su privilegije za njega, koji je poslanik. Kada je 2012. agitovao za SNS, na jednoj konferenciji za štampu novinari su ga ironično pitali koliki mu je račun za telefon, jer bi valjda, kad tvrdi da Koalicija izbegličkih udruženja stoji iza nečega, trebalo da pozove predsednika svakog od te 103 organizacije i pita za saglasnost, a to iziskuje troškove telefona, fiksnog ili mobilnog. Pošto je na konferenciji bio i Aleksandar Vučić, pokušao je da odbrani Lintu, koji je ostao zatečen, pa je rekao da je Linta nov u politici i još ne zna da su „žuti novinari" poslani da ga navodno provociraju.

Linta je kasnije objasnio da on ima blanko podršku tih udruženja za svako saopštenje i stav koji iznese. Da je prodavac magle, pokazalo se uskoro, kad je ušao u Skupštinu, jer mu je glavni predizborni adut bio donošenje Rezolucije o poštovanju prava izbeglih i prognanih, tvrdeći da će njome, maltene, biti rešeni svi problemi te kategorije ljudi. Kako je to izgledalo, videlo se u novembru 2012: Linta je tada ispred zgrade parlamenta, praveći pred-

»

KRAJIŠKA ENKLAVA U SRBIJI: Busije Foto: Tanjug / Rade Prelić

stavu za kamere, „podnosio“ tu rezoluciju, umesto, kao što je red, u pisarnici Skupštine. Ali, njemu je bilo važno da ga snime kamere. A Skupština, umesto da usvoji rezoluciju, skinula ju je sa dnevnog reda, i nikad je više nije stavila, niti hoće.

Kada je uvideo da je njegova obmana razotkrivena, Linta se povukao sa čela te Koalicije i formirao novu fantomsku organizaciju, Savez Srba regiona, koja je do danas prisutna u režimskim medijima, a on redovan gost na Pinku, RTS-u, na stranicama „Informera“, „Srpskog telegrafa“ i „Alo“, a za Tanjug komentariše sve i svašta za šta smatra da je pozvan da se izjasni i da je kompetentan. A Savez Srba regiona je, što je zanimljivo, sastavljen ne od organizacija, nego od pojedinaca – što u prevodu znači da su za formiranje i registraciju udruženja građana, a to je taj savez, potrebni potpisi tri punoletna građanina Srbije. Tako Lintin savez možda čine samo trojica ljudi.

Začudo, Koalicija na čijem čelu je dotad bio, a navodno i dalje postoji, sa drugim ljudima na čelu, njegovim marionetama, preko noći je prestala da bude medijski aktivna, otišla je u „fantome”. Kraj Lintine Koalicije započeo je 5. avgusta 2016. godine na obeležavanju godišnjice „Oluje“, kada je, uz državnu pomoć, naravno, zakupio papreno skupu veliku dvoranu Sava centra, koja prima više od 5000 ljudi da bi tamo održao, kako je najavljeno, „Veliku memorijalnu akademiju”. No kada je kolona izbeglih krenula ispred Crkve Svetog Marka u šetnju centrom Beograda, a bilo je više stotina ljudi (od oko 2000 koliko je bilo u crkvi i na platou ispred), do Brankovog mosta ostalo ih je nekoliko desetina, a pred Sava centar je došlo njih svega nekoliko – onih koji su nosili transparente. Njih oko 200 dovezeno je u 3-4 autobusa iz nekoliko mesta u Vojvodini, a Lintini saradnici, da kamere ne bi snimile avetinjski praznu dvoranu Sava centra, pokušavaju da ih sateraju u jedan deo i grupišu, kako bi na televizijama izgledalo da su mesta popunjena.

Potom je usledio vrhunac fijaska – službenici Vlade saopštavaju brojnim novinarima da nema nikog od predstavnika Vlade, uključujući i sveprisutnog Vulina (već tad Vučićevog telala i nezvaničnog ministra za Hrvatsku i Kosovo), a razlog je „mali broj prisutnih“. Ni ministri nisu hteli da se blamiraju... Međutim, dve godine kasnije, kao „sveža krv” umesto Linte odnekud je izvučen Žunić sa svojom Koordinacijom i predsednikom Upravnog odbora tog udruženja izvesnim Nenadom Abramovićem.

ZATO ŠTO BAČKA PALANKA VOLI BEOGRAD

Da SNS ima i dodatna iznenađenja pokazalo se već ove sedmice, ali to je razotkrilo još nešto: njihovu nemoć da se suprotstave činjenicama, kao i nedostatak relevantne osobe koja bi mogla parirati „drugoj strani”.

Naime, penzionisani general-pilot Sreto Malinović, kandidat na listi Demokratske stranke, a i sam „prekodrinski Srbin”, pozvao je Krajišnike da na beogradskim izborima ne dozvole da njima manipulišu oni koji su ih “ukrcali na traktore i rasputili svugde po svetu”.

“Nemojte dozvoliti da vi budete autoškola za pola Srbije, za obuku za traktore koja će morati da se iseli s vremenom ako se ova pošast zadrži na vlasti.”

Na Malinovićevo „primječanije sobstveno” nisu se usudili da reaguju ni zvaničnici SNS-a, začudo ni Vulin (koga on zove „ministar na civilnom služenju vojnog roka”), pogotovo ne Linta, Žunić ili Abramović, ali je zato na stranicama „Politike” u utorak objavljeno saopštenje „Udruženja izbeglih, raseljenih i doseljenih Srba Bačka Palanka”, na čijem čelu je izvesna Zorica Ivošević, poreklom iz Istočne Slavonije, a u kome se Malinoviću poručuje da „može da se stidi svake napisane i izgovorene reči”.

U ovom saopštenju je prepoznatljiv stil kojim svakodnevno iz Informativne službe SNS-a („Kancelarija za brze odgovore”) raznim uvredama „časte” opoziciju, pa se tako Malinović maltene proglašava „ustašom”. Citat: „Ono što je najstrašnije jeste da uopšte nije slučaj što Malinović to izgovara u trenutku kada hrvatske ustaše traže izvinjenje od Aleksandra Vučića, te Malinović tako daje opravdanje ustašama za sve zlo koje su počinili i okrivljuje Srbe da su sami sebe proterali iz Hrvatske”, napisalo je to udruženje, a kakve veze ima Bačka Palanka sa lokalnim izborima u Beogradu, ostalo je nerazjašnjeno.

Srećom po predsednicu tog udruženja, Istočna Slavonija je izbegla traktore i iz-

begličke kolone, jer je mirno reintegrisana u Hrvatsku, tako da je ona u Srbiju došla svojom voljom, ali mnogima od onih koji su na traktorima stigli iz Republike Srpske Krajine, ta regija nije ostala upamćena po zlu i dubokim traumama koje su doživeli kad ih je MUP Srbije hapsio i isporučivao Arkanu u Erdut. Prebijanja, razni oblici surovog maltretiranja, vezivanje u pseću kućicu i teranje da laju, stajanje danima na suncu, nošenje kamena teškog 40 i nešto kilograma ukrug, deo je „repertoara" Arkana i kompanije koji su prošli u Istočnoj Slavoniji, a o kome i danas sve vlasti koje su se izmenjale u Srbiji ćute. Ćute tako i udruženje iz Bačke Palanke i njegova predsednica.

AJA JUNG U BUSIJAMA

Svoj put u Zagreb Vučić je simbolički otpočeo u Batajnici, prigradskom naselju gde je stanovništvo pretežno poreklom iz Severne Dalmacije, uglavnom iz nekoliko sela pored Knina. Tu su počeli da se naseljavaju još pre Drugog svetskog rata, kad su išli trbuhom za kruhom (bilo im je zgodno – selo, a blizu Beograda, gde su radili), onda je došla kolonizacija 1946, potom izgradnja hidroelektrane Peruča na reci Cetini, kada im je zemlja eksproprisana, pa su od novca koji su dobili svi pokupovali imanja i kuće u Batajnici. Vrhunac je bila „Oluja", kada su ostali meštani iz tih krajeva uglavnom došli kod rodbine u Batajnicu.

Kao takvi, Srbi s kamenjara i žestoki navijači Crvene zvezde uvek su naginjali radikalima, posebno kad im je Šešelj omogućio da kupe placeve u Busijama pored Batajnice i tako stvore krajišku „enklavu". Onaj ko nije bio na slavi Sveti Ćirilo i Metodije u Busijama u maju, ne može da shvati količinu emocija i žala za rodnim krajem koji ti ljudi nose u sebi. I među takve Vučić sa SNS ekipom, sa sve neizostavnim autobusima pristalica iz drugih delova Beograda, dolazi u nedelju, pred put u Zagreb, da objasni kako će se boriti za njihove interese. Dobro sračunat potez, svakako, ali nešto drugo je tu bilo zanimljivije – više kao anegdota, koja pokazuje kako SNS mašinerija ne vodi računa gde ide i kome se obraća, nego se radi po šablonama.

Tim ljudima, dinarsko-morlačke provinijencije, koji slušaju ojkače, Baju Malog Knindžu i Srpsku tromeđu, a glavne manifestacije su im vašar u Busijama, Krajiško veće, Sabor Krajišnika u Krušedolu i slična okupljanja, na skupu SNS-a u Batajnici obraća se Aja Jung i obećava kako će kad pobede na izborima izgraditi Operu i novu Filharmoniju, renovirati Paviljon „Cvijeta Zuzorić", od Kosančićevog venca napraviti ulicu galerija... Kad se uz sve to doda i muzika koja je pratila skup, SNS predizborne pesme u modernom ritmu, onda je jasno koliko su organizatori promašili. Umesto „Oj, Krajino, noćas si daleko" i „Nema raja bez rodnoga kraja", odjekivalo je „Mi idemo napred brže, jače, bolje" i „Samo najbolji idu napred". Ali, važno je da su RTS i Pink snimili taj skup i učesnike i objavili kako „Krajišnici podržavaju Vučića". ¶

DAVOR LUKAČ

KONGRES POSVEĆEN LJUDSKIM RESURSIMA

Da li će Srbija uvoziti radnu snagu

Da li je u Srbiji teže pronaći posao ili radnika? Zbog čega ćemo uskoro morati da uvozimo radnu snagu? Šta nam donosi dualno obrazovanje: iskustvo razvijene Nemačke, ili stvaranje novih radničkih robova? Zašto forsiramo Employment Branding – kao prolaznu modu, ili kao neophodnost da se privuku kvalitetni zaposleni? Ovo su neke teme koje će pokrenuti Human Resources Management kongres HRM 2018. zakazan za 23. februar u hotelu Zira u Beogradu

Najavljen kao centralni događaj u oblasti upravljanja kadrovima u Srbiji, HRM kongres će okupiti top 20 HR direktora u našoj zemlji i 200 vrhunskih HR profesionalaca. Uz najavljene govornike iz HR sektora vodećih kompanija, HRM kongres će imati i 4 panela posvećena odnosu sindikata i poslodavca, tržištu radne snage, Employment Branding-u i dualnom obrazovanju.

Bojan Šćepanović, direktor Menadžment centra Beograd koji je organizator kongresa, najavljuje ovaj ključni događaj:

„HRM kongres će bez uvijanja otvoriti goruće teme u oblasti HR-a. Svi naši govornici poseduju i prenose relevantna praktična iskustva stečena u domaćim kompanijama. Zbog toga očekujem da dobijemo odgovor na pitanje da li će Srbija već 2019. godine morati da uvozi radnike, kao i da pomogne rešavanju dileme da li je dualno obrazovanje spas za domaću radnu snagu ili će samo povećati njenu zavisnost od poslodavaca."

U Srbiji je dešava paradoks oko radne snage; imamo visoku opštu nezaposlenost od 10% do 15%, a sa druge strane na mikro-lokacijama kao što su Ruma, Subotica, Inđija i slično, nezaposlenosti nema. Vi u tim sredinama ne možete da pronađete ni jednog običnog radnika-operatera za mašinom. Kompanija iz Subotice dovozi autobusom svaki dan radnike iz 50 kilometara udaljenog Sombora!

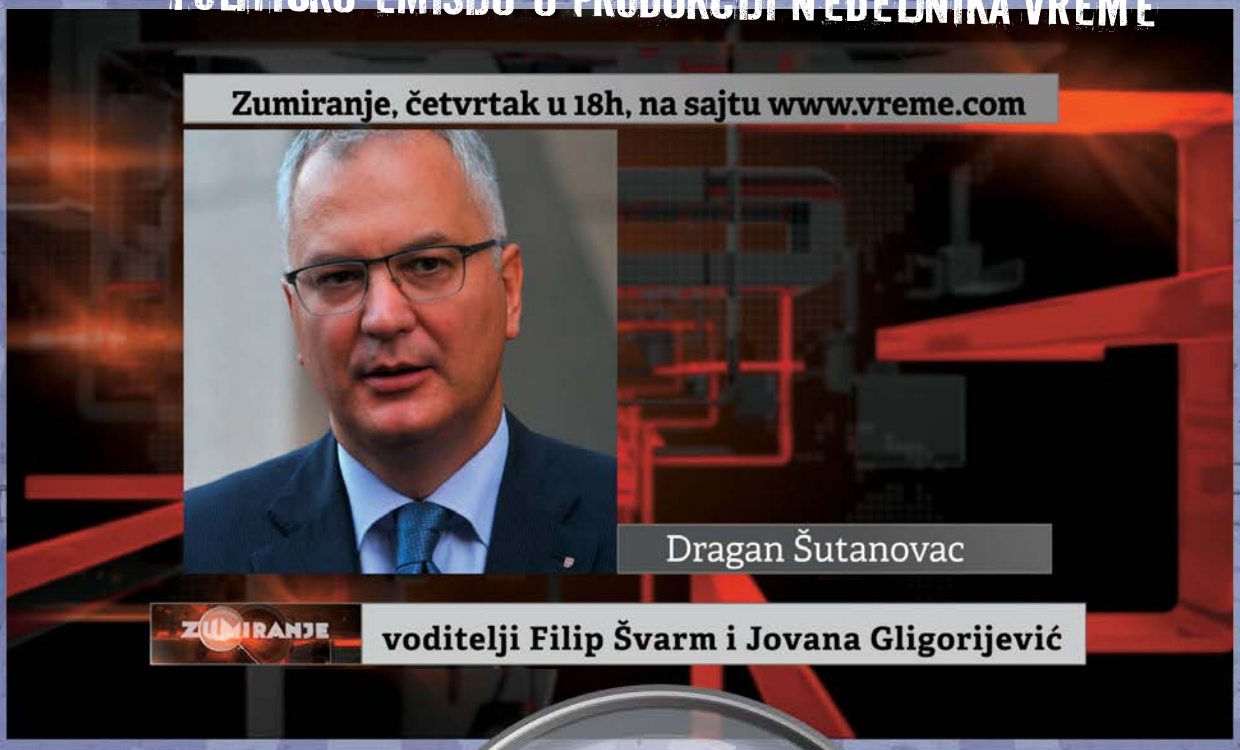
Inženjerski kadar je izuzetno deficitaran; velika većina inženjera bi želela da radi u Beogradu, a fabrike se većinom nalaze u unutrašnjosti. Oni najčešće nisu spremni da se na duži rok presele u manja mesta. Rade po godinu-dve i odlaze dalje.

Kod dualnog obrazovanja postoji izrazita polarizacija mišljenja. Jedni (vlast, država, Privredna komora Srbije) smatraju da je dualno obrazovanje fenomalan projekat zbog čega će srpski radnik da bude sposoban jednako kao i nemački radnik. Drugi (opozicija, deo građanske inteligencije, deo HR menadžera) smatra da je dualno obrazovanje ponižavanje radnika i stvaranje radničkih robova.

Uveren sam da su informacije koje će se čuti na kongresu HRM 2018. važne za svaku kompaniju u Srbiji, bez obzira na njenu veličinu, poreklo kapitala, ili oblast u kojoj posluje."

NE PROPUSTITE “ZUMIRANJE”

POLITIČKU EMISIJU U PRODUKCIJI NEDELJNIKA VREME

EMITUJE SE I NA SLEDEĆIM LOKALNIM TV STANICAMA:

- TV ŠABAC
- TV SANDŽAK
- T1 ZAJEČAR
- TELEMARK ČAČAK
- TELEVIZIJA VALJEVO PLUS
- KRALJEVAČKA TELEVIZIJA KATV
- TV FORUM PRIJEPOLJE

I NA PORTALIMA JUŽNE VESTI I UŽIČKA NEDELJA

ZUMIRANJE

VREME

TEOFIL PANČIĆ

Zveki, Fila i pitanje principa

Kako nekritički slaviti Principa a ne dopustiti da i Zvezdan Jovanović nekome legitimno bude Princip?

Verovali ili ne, i ovaj posao zahteva žrtve. Evo, recimo, morao sam da pročitam ceo intervju s Tomom Filom, jednim od onih vekovima sveprisutnih ljudi koji nikada u svom dugom i bogatom životu nisu, ama ni slučajno, makar greškom ili nepažnjom, izgovorili ništa što ne bi bilo kvintesencija banalnosti. Zašto bi onda, zaboga, neko čitao intervju s Tomom Filom?! Eh, zašto: zato što i ćorava koka nabode zrno, to jest, čak i jedan Fila Toma ume da bude manje banalan od proseka banalnosti našeg tzv. javnog života, odnosno njegovih nedoklanih ostataka. Pa onda dočeka da se na njega obruše ale i vrane te kuso i repato, a sve zbog nečega sasvim, da prosti vaše lice, *plauzibilnog*.

Jeste, doduše, svašta je ništa natrusio Fila uvek raspoloženom Kesić Đoku, ali nema tu ničega što prevazilazi okvire uobičajenog zapomaganja političkog podzemlja koje je trebalo da bude zauvek poslato u neslavnu istoriju 5. oktobra 2000. Dakle, trivijalno nagvaždanje protiv *dosmanlija*, teglica ustaljenog verbalnog eurokrema za idiote. Šta je, megjutoa, toliko raspizdelo sav taj naš fini, pristojni mejnstrim? Pričao je Fila – advokat kao advokat – kako bi on, da mu je data prilika, branio ubicu Zorana Đinđića: "Da sam ja radio, ja bih optužene branio drugačije. (...) Zato što bih tražio da u tom slučaju Zvezdan Jovanović prizna da je pucao i ubio Đinđića zbog političkih motiva, da ga je smatrao izdajnikom jer je hteo najbolje borce na Kosovu, a i u ratovima u Hrvatskoj i BiH da izruči Haškom tribunalu. Ubistvo bi dobilo jasnu političku boju, Zvezdan Jovanović bio bi politički krivac. (...) Ubedio bih Zvezdana Jovanovića. Ja bih mu rekao da prizna i da kaže da je ubio iz patriotizma, on bi dobio oreol jednog patriote, rodoljuba, kao što je, recimo, ubistvo Ferdinanda, ono s Principom..."

Tjah, ne znam šta je u ovim rečima netačno, baš kao što ne znam šta u njima nije banalno. Razume se da je ubistvo premijera bilo politički atentat u sto-i-jedan odstotnom rastvoru, pa šta bi drugo bilo?! To pak nema veze s bizarnim žanrom "političke pozadine" kakav je godinama forsirala jedna grupa nadobudnih hobista, iz nekog razloga fiksirana na nesrećnog Koštunicu – koji jeste u političkom smislu sve naopako čega možete da se setite, ali ta priča da je ubica svog nekadašnjeg kolege nekako je ostala mrtvorođena, jer je od početka bila odviše uočljivo plod jeftine i nedostojne pizme.

Šta, međutim, Fila poručuje? Da bi on *bolje* branio Zvezdana J. A zašto bi to Filino bilo "bolje"? Zato što bi Jovanović, biva, tim ponositim rečima priznanja zadobio oreol patriote, div-junaka i novog Gavrila Principa. To je, ipak, dosta bedan truizam: za one koji dele njegov svetonazor, samim tim i shvatanje uloge Zorana Đinđića pod zvezdama, nišandžija Zveki, i ovako ćutljiv, već jeste i heroj i car i Princip i sve po redu; za druge je ono što jeste: mračni zlikovac, rasni porod najgoreg i najnečasnijeg perioda u pisanoj istoriji Srbije.

Šta, međutim, ovde meni zanimljivo? Ne ko je i šta je Jovanović Zvezdan (to znamo), ili njegov nesuđeni branilac, pa ni to ko je i šta je bio Zoran Đinđić. Ovi što ovih dana "brane" Đinđića od Tome File utoliko se bave ne samo suvišnim nego i banalnim poslom, to jest proizvode više banalnosti čak i od vlasnika najpoznatije advokatske torbe u Srbalja. Otuda se pravo pitanje tiče "krajnjeg korisnika" Filine metafore: ko je nama Gavrilo Princip i šta smo mi njemu? Uveren sam da je to ono što je uistinu zasmetalo "antifilistima", da ih je to taklo posred vrlo osetljivog živca. Fila je napravio prestup, transgresiju, neovlašćeno doticanje tabua, time što je stavio u istu simboličku ravan ubicu (mučkog atentatora iz zasede) Zorana Đinđića, premijera Srbije, sa ubicom (mučkim atentatorom iz zasede) Franca Ferdinanda, austro-ugarskog prestolonaslednika (i njegove žene Sofije Hotek, ali pošto smo ustanovili da ona ipak nije bila trudna, onda to, je li, i nije nešto strašno). A to, naravno, "nije isto". Naravno da "nije isto": ni dve snežne pahulje nisu identične, kamoli dva istorijska događaja. Ali je mnogo, mnoooogo sličnije i srodnije nego što je kod nas u poslednje vreme dozvoljeno misliti.

Principov (zlo)čin odavno je deo istorije, takve kakva je, a svakako nije i ne može biti crno-bela. U pravu su i oni koji upozoravaju da se ne mogu današnja merila retroaktivno primenjivati na događaje i kontekst od pre jednog veka. Tačno, mada je tačno i to da nije bilo nijednog perioda u znanoj istoriji kada se mučko ubistvo smatralo vrlim i herojskim činom. Komunisti su, čini mi se, bolje razumeli kontroverznost celog "principovskog pitanja": ugurali su ga u širi kontekst oslobodilačkih težnji južnoslovenskih naroda, ali uz napomenu da je metod bio krajnje nesrećan, najblaže rečeno. Trebalo je da dođu vučija vremena ovih raznih drugara i klijenata Tome File, pa da Princip i principovština dobiju gotovo jednoznačno pozitivan, štaviše uzorit predznak. To, avaj, otvara čitav ponor krajnje ozbiljnih etičkih, pa i praktično političkih i pravnih pitanja kojima ovde kao da niko ne želi da se pozabavi. Jedno od njih, zapravo krucijalno, je ovo: kako slaviti Principa a ne dozvoliti nikakvu mogućnost da i Zvezdan Jovanović nekome legitimno bude Princip? Ako je *tiranoubistvo* načelno OK, svako će sebi po volji izabrati pogodnog tiranina. Drugim rečima, sve dok smatrate da je Princip deo vaše istorije kojim se ponosite, nećete imati ni način ni pravo da oduzmete bilo kojem zvezdanu jovanoviću pravo da traži pravo na svoj udeo u "zajedničkom oslobodilačkom poduhvatu". ¶

Novi ljudi ili *Tvoje lice zvuči poznato*

Poslednje godine propadanja LDP-a otkrile su razmere nedemokratičnosti u samom vrhu, ustrojstvo nalik privatnoj firmi Čedomira Jovanovića i njegovo robovanje poslovnim kombinacijama i privilegijama

Piše:
Stevan Filipović

Autor je filmski reditelj, montažer i predavač na Akademiji umetnosti u Beogradu

Foto: M. Milenković

Pre desetak dana LDP je predstavio svoju listu za beogradske izbore. Prema rečima Čedomira Jovanovića, ideja je bila da se stranka podmladi i reorganizuje, tako što bi se stari kadar pomerio sa scene i ustupio mesto novim, mlađim ljudima, koji bi onda, u narednim godinama, i preuzeli rukovođenje strankom. To uopšte nije loša ideja iako je, po mom mišljenju, izvedena na pogrešan način i zakasnila najmanje četiri godine.

Zašto (potencijalno) nije loša ideja?

Iz prostog razloga što se na političkoj mapi Srbije od (samo)urušavanja LDP-a do danas nije pojavila kvalitetna alternativa za glasače tog profila. Pretpostavljam da svi znamo ko su bili ti glasači, ali, hajde da ponovimo – ljudi koji su se suprotstavljali Miloševićevom režimu i nacionalizmu, bili za demontažu tog sistema posle 5. oktobra, branili i uspostavljali tekovine građanskog društva, borili se protiv relativizacije i nekažnjivosti ratnih zločina, za manjinska prava, borili se protiv klerikalizacije i fašistoizacije društva, za rasvetljavanje političke pozadine atentata na Zorana Đinđića, i tako dalje, i tako bliže. Glas za LDP je dugo bio glas za ljude koji će se u okviru svog mandata zaista boriti za ove vrednosti. Kad ste glasali za njih, znali ste za šta glasate, do 2012, neko bi rekao čak sve do 2014. godine. Niti jedna od novih opcija koje su se u međuvremenu pojavile na političkoj sceni nije uspela to da postigne. Čini mi se, iz prostog razloga što ih pomenute teme nikad zapravo nisu previše interesovale. Dakle, postoji potreba za strankom tog profila.

Nažalost, poslednje godine propadanja LDP-a otkrile su razmere nedemokratičnosti u samom vrhu, ustrojstvo nalik privatnoj firmi Čedomira Jovanovića i njegovo robovanje poslovnim kombinacijama i privilegijama koje je u međuvremenu stekao. Sve očajniji i očajniji pokušaji da se ove privilegije zadrže i stranka sačuva s ove strane cenzusa, doveli su do kompromisa, od koalicije sa Zukorlićem, do šenjenja pred Vučićem, koji su ovu stranku upropastili i oterali praktično sve bivše glasače i članove. U tom smislu, bio bi potreban zaista lavovski *preokret* (no pun intended) da bi se reputacija povratila iz ambisa. Ako je tako nešto uopšte moguće.

Pitanje svih pitanja je, zapravo, vrlo jednostavno: koji vam je politički cilj (i na beogradskim izborima, i u budućnosti) i da li ga delimo? Drugo pitanje je: po koju cenu? Meni je, na primer, ključni cilj ovih izbora stvaranje nekakve naprsline u monolitu vlasti Vučića i SNS-a. Mislim da važnost ovog zadatka daleko prevazilazi lokalne izbore u glavnom gradu i predstavlja prvi korak ka vraćanju nekakvog političkog sistema koji bi se dao kontrolisati, nasuprot ovoj autokratiji, koja debelo klizi ka diktaturi. Dakle, od političke stranke ili koalicije za koju bih glasao očekujem da se jasno odredi po ovom pitanju, umesto da se ponaša kao da je reč o "običnim" lokalnim izborima. "Obični" su koliko i oni '96. godine za gradsku skupštinu, i jasno je da glavna tema nisu komunalni problemi. Na pitanje o dozvoljenim sredstvima i ceni takođe mogu da dam samo odgovor iz ličnog ugla – ne dolazi u obzir nikakvo udruživanje sa strankama dijametralno suprotnog političkog programa – neofašističkim strankama i ekstremnom desnicom. Ali, plašim se da smo se doveli u dovoljno očajnu situaciju da sve ostale opcije moraju ostati otvorene, i da je kasno sad strahovati od nekog novog DOS-a. O tome je trebalo misliti pre nego što su Vučić i Nikolić dovedeni na vlast.

Već u startu nailazimo na nekoliko značajnih problema. Za početak, nisam siguran da se uopšte slažemo oko ovog primarnog cilja. Od 2014. godine, LDP i Čedomir Jovanović se otvoreno nude Vučiću ("spremni smo da radimo") i prizivaju nekakvu kohabitaciju. Smatram da kohabitacija sa štetočinama i ludacima na vlasti nije moguća. Ako je ideja o podmlađivanju i promeni kursa autentična, ovo bi trebalo da bude prva

stavka: trenutni raskid svih koalicija sa SNS (kao i DSS i SRS) na lokalnom nivou (Vračar, Novi Bečej) i apsolutna ograda od bilo kakve primisli o kohabitaciji. U suprotnom, plašim se da novi LDP neće imati publiku, kao ni stari, jer glasači pre svega očekuju nedvosmisleno određivanje po ovom pitanju, praćeno konkretnim akcijama.

Druga sporna stavka mi je tačka od koje se krenulo u transformaciju stranke. Lokalni izbori i mladi ljudi su super, ali ono što bi trebalo da prethodi je glasna konstatacija grešaka iz poslednjih nekoliko godina (ako se uopšte smatraju greškama) i pomenuta javno proklamovana promena kursa po *pitanju svih pitanja*. Ne znam koliko ljudi iz LDP-a znaju, i da li ih je uopšte briga, ali Čedomir Jovanović je do te mere kompromitovao i potrošio LDP kao brend igranjem sa Vučićem, da će biti potrebna nadljudska zalaganja ogromnog broja ljudi od integriteta da bi se eventualno povratilo poverenje birača i skinula hipoteka sa tog brenda. Ponavljam, ako je to uopšte moguće.

Ako fokus kampanje bude nepominjanje Vučića i pljuvanje po Đilasu, DS-u i ostatku opozicije, onda je, nažalost, jasno da je "novi" LDP, poput starog, izabrao poziciju koja može da koristi samo diktatoru

Dalje, malo je neobično da ideja o "podmlađivanju" nije došla od strane ljudi sa javne scene koji su delili političke ciljeve LDP-a do 2012. i godinama pozivali na transformaciju stranke, već od kompromitovanog lidera i rukovodstva, u trenutku kad su svi iole disonantni glasovi odavno napustili LDP. To može da zaliči na nekakav očajnički plan za preživljavanje, oči u oči sa predstojećim izbornim debaklom. Promena koja je neophodna mora biti prevrat u bukvalnom smislu.

Još je problematičnije što samostalni izlazak na izbore, pod ovim okolnostima, može samo da perpetuira ideju o (novom) LDP-u kao Vučiću korisnoj opoziciji. Da su koraci koje sam naveo prethodili samostalnom izlasku, da smo uživo gledali debatu, sukobe mišljenja, prevrat, i tad bi bilo teško ubediti glasače da je promena autentična, ovako, to izgleda kao *mission impossible*. Odlično je da su lica na listi sveža i neukaljana – retko ko će da optuži npr. Anitu Mitić iz Inicijative mladih za ljudska prava, koju su pristalice SNS-a (i fanovi ratnih zločina i zločinaca) fizički napadale, da radi u korist Vučića. Međutim, plašim se da su bivši i eventualno budući glasači LDP-a zajebana sorta i da gledaju i makro-sliku, a to je hipoteka o kojoj sam pričao. Baš zato ljude iz pokreta Ne davimo Beograd niko neće da optuži da su u službi Vučića, iako i njihov samostalni izlazak na izbore i infantilno ograđivanje od politike i političkog svakako mogu da mu pomognu.

Tajming im ne ide u prilog. Niti je bilo neke javne debate, niti se komuniciralo sa bazom (mada ne znam kakva baza tu više postoji), cela "reforma" je izvedena ispod žita i za tri i po minuta, neposredno pred izbore. Plus, do sad se nije video ni kakav konkretan plan i program.

Zapravo, videli smo program, ali to je bila priča o "Beogradu kao najslobodnijem gradu na svetu". Super, sve potpisujem, samo mislim da teme koje su pomenute (ljudska i manjinska prava, mlađi i obrazovani ljudi u institucijama, legalizacija lakih opijata, prostitucije itd.) nisu nešto što se rešava na gradskom, već na republičkom/zakonodavnom nivou, tako da, ipak – nismo videli program.

Veoma važno pitanje je i to kako će zvučati predizborna retorika. Ako fokus kampanje bude nepominjanje Vučića i pljuvanje po Đilasu, DS-u i ostatku opozicije, onda je, nažalost, jasno da je "novi" LDP, poput starog, izabrao poziciju koja može da koristi samo diktatoru i da je glas za njih bačen glas. To dođe kao neki lakmus test. Da ne pričam da koalicija oko Đilasa nema onaj ključni problem koji LDP i dalje ima – možemo da mislimo o njima šta god hoćemo, ali je teško poverovati da će posle izbora ući u kombinatoriku sa Vučićem (ili, preciznije, pošto živimo u državi gde ništa nije isključeno – mislim da su zaista male šanse).

Takođe, ako novi LDP ne bude targetiran od strane režimskih pomioida u toku kampanje, to može biti dobar indikator da je ipak u pitanju "Vučićeva opozicija", bili ljudi sa liste svesni toga ili ne. Videli smo dovoljno puta kako manijakalno vlast tretira svakog koga doživi kao iole ozbiljnu pretnju. Dakle, nema opozicionarenja bez spremnosti da se prolazi kroz Informer-Pink toplog zeca.

Ovde bi moglo da se postavi i jedno logično pitanje – ako je situacija zaista tako loša kako pišem, zašto onda raditi pod hipotekom i pošto-poto se boriti za povampirenje propalog brenda? Legitimno pitanje, legitiman zaključak. Lično, mislim da u istoriji, ljudstvu i imenu LDP-a još uvek ima nešto vrednog spašavanja, i mislim da je loše polaziti od nule i izmišljati toplu vodu, ali, naravno, moguće je da grešim, da je balast grešaka isuviše veliki i da je neophodan *reset to factory settings*.

Na kraju, važni principi na kojima bi neka nova generacija u LDP-u (ili bilo kojoj drugoj novoj stranci) morala da insistira su: demokratija unutar stranke, učenje od prethodne generacije, princip smenjivosti, pluralizam i jačanje stranačkih institucija. Pošto smo videli kako se priča završava kad ove institucije ne postoje ili ne funkcionišu.

Ovo bi bile nekakve ključne teme, koje, čini mi se, brinu i interesuju sve bivše i potencijalne glasače, i na koje je važno dati odgovore. U suprotnom, veliki deo tih glasača će se na svim budućim izborima ponovo opredeljivati za nekakva *manja zla*.

Da li je moguće i potrebno reformisati LDP? Za ove izbore – *too little, too late*. Za neke naredne? Pa, od vas zavisi. ¶

Teški metro i laka obećanja

"Verujem da ćemo jednog dana dobiti metro, ne verujem u ove priče: 2020. ili 2022. godina, to je suviše optimistično. Ali, u predizbornim pričama je sve dozvoljeno. Projekat metroa je uvek zanimljiv za predizborne teme kao što su i projekti mostova, tunela ili nekih velikih gradskih uređenja. Takve stvari uvek golicaju političare i zgodne su im za promociju. S druge strane, iskustvo govori da te jako velike projekte nikad nije svečano otvorio onaj koji ih je započeo"

Beograd sanja metro već 90 godina. Od početnih ideja i rasprava dvadesetih i tridesetih godina prošlog veka, preko prvog pominjanja neke vrste metroa u Generalnom urbanističkom planu iz 1950, zatim prvih ozbiljnih studija iz 1968. i 1974. sve do napuštanja ideje metroa početkom osamdesetih kad je odlučeno da će Beograđani tramvajem ući u 21. vek. Ideju metroa je obnovio Zoran Đinđić dok je šest meseci bio gradonačelnik 1997, a kad se tramvajem ušlo u treći milenijum, pojavili su se planovi da je za Beograd prikladniji laki šinski sistem – budženi tramvaj, kako su ga nazvali protivnici ove ideje. Laki metro je kao projekat figurirao sve donedavno, kada je gradonačelnik Siniša Mali najavio da će se što pre prionuti na posao da se izgradi prva linija, po svemu sudeći teže varijante metroa.

U svakom slučaju, gradske vlasti su još od socijalističkog vremena koristile najave da će se graditi metro da bi se što više dodvorili građanima, a i biračima od kad je devedesetih obnovljeno višestranačje. Izrađen je veći broj idejnih rešenja, projekata i studija izvodljivosti, verovatno više niko ne može da izračuna koliko je to sve koštalo, ali nijedna vlast, još uvek, nije položila kamen temeljac za metro. O odnosu želja i obećanja političara prema realnosti i mogućnosti struke za "Vreme" govori Zoran Rubinjoni, ekspert za saobraćaj. Rubinjoni je saobraćajni inženjer, radio je u Centru za planiranje urbanog razvoja (CEP), bio je od 2002. do 2004. gradski sekretar za saobraćaj kad je gradonačelnik bio Nenad Bogdanović, zatim je postao izvršni direktor Jedinice za implementaciju projekata u Direkciji za građevinsko zemljište i izgradnju Beograda gde je bio zadužen za izgradnju Mosta na Adi; u CEP se vratio 2013. gde i danas radi.

"VREME": Nedavno je gradonačelnik Siniša Mali najavio izgradnju prve linije beogradskog metroa Makiš–Mirijevo i rekao da radovi mogu da počnu 2020. a da se završe za dve godine od tada. Da li su ti rokovi realni?

ZORAN RUBINJONI: To je odnos između velikih projekata i izbornih igranki. Pa, ne biste vi bili ovde sa ovom temom da to nije vezano za izborne igranke. Projekat metroa je uvek zanimljiv za predizborne teme kao što su i projekti mostova, tunela ili nekih velikih gradskih uređenja. Takve stvari uvek golicaju političare i zgodne su im za promociju. S druge strane, iskustvo govori da te jako velike projekte nikad nije svečano otvorio onaj koji ih je započeo.

Osim Dragana Đilasa.

Projekat Mosta na Adi započet je u vreme pokojnog Nenada Bogdanovića, a završen je za mandata Dragana Đilasa. Izgleda da mu to nije baš mnogo pomoglo. Ja sam taj projekat vodio od početka, pa znam da je trajao šest godina, a opet, kad je most otvoren, nije bilo sve gotovo – nisu bile izgrađene sve pristupne saobraćajnice. Projekat izgradnje metroa se nikako ne uklapa u četvorogodišnji mandat bilo koje vlasti. To nije samo naše iskustvo. Da bi se izgradio metro u Beogradu ili bilo kojem gradu, potrebno je nekoliko godina priprema, pa nekoliko godina zidanja, što se nikako ne da izvesti za jedan politički mandat, a teško da može da se uklopi i u dva. Dok sam radio u Direkciji vodio sam, između ostalih, projekat beogradskog metroa. Beograd je stvarno bio na korak od toga za započne rad na metrou, po ko zna koji put.

Foto: Vladimir Milovanović

“Kapacitet teškog, klasičnog metroa je do 50.000 putnika na sat. Smatra se da se takva investicija isplati kad imate oko 25.000 putnika na sat. U našem slučaju je oko 14.000 i na potezu ka Makišu i na potezu ka Novom Beogradu. Moj stručni stav je da se u Beogradu neće pojaviti nijedan pravac koji će imati opravdanje za veliki kapacitet teškog metroa što bi opravdalo investiciju”

Pa, šta se isprečilo? Most?

Ne. Prosto se promenila vlast. Beograd je imao nekoliko pokušaja da dođe do metroa. Bile su neke studije u urbanističkim planovima još pedesetih godina prošlog veka, pa je početkom sedamdesetih bio čuveni metro projekat gospodina Brane Jovina. To je bio jedan sjajan, veliki i sveobuhvatan projekat u vreme dok je Beograd bio glavni grad one ozbiljne države od 22 miliona stanovnika. Metro je nešto što gradi država, teško da to grad može sam. Šteta što u to vreme nešto od toga nije realizovano, da je metro tada izgrađen on bi odlično vršio posao i dan-danas. Malo su se kasnije menjali koncepti, pa umesto teških metroa sa velikim »

“Koncept poznat pod imenom BG voz je veoma dobra stvar i prvi sledeći korak Beograda treba da bude da iskoristi potencijal železničkih pruga koje ima ispod grada. Apsurd je da se BG voz zaustavlja u Ovči zato što je ovo grad Beograd, a Pančevo je u Vojvodini. To je besmisleno”

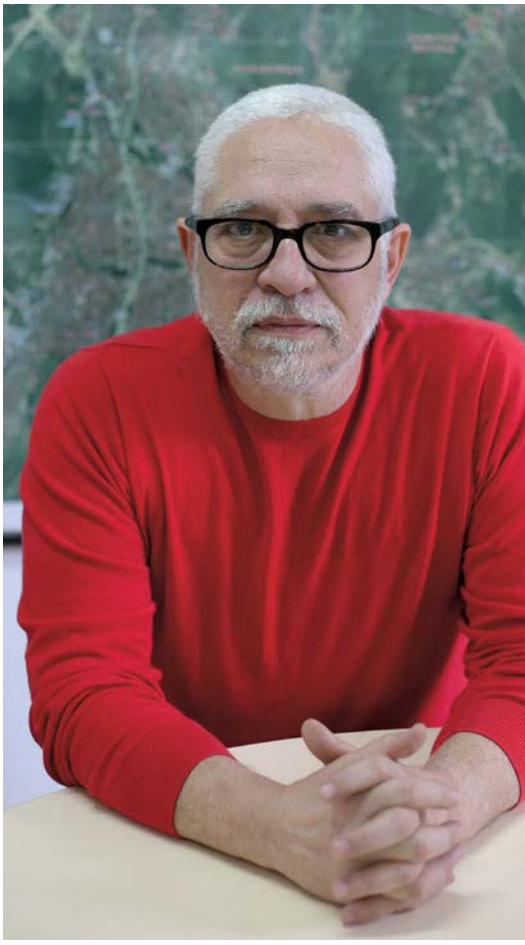
kapacitetima gradovi sada prelaze na lake šinske sisteme koji su kombinacija površinskog i plitkog podzemnog metroa. Tako se i Beograd od početka dvehiljaditih orijentisao ka lakom metrou. Jednu studiju je uradila španska firma “Ineko” 2007, a njihov rad je nastavila francuska kompanija “Enžis” 2012. kada su uradili idejni projekat i studiju izvodljivosti za dve metro linije. Tada je trebalo prva linija da bude od Ustaničke ulice do Novog Beograda, a druga od Dorćola ka Banovom brdu. Metro je skupa igračka, za njegovo finansiranje je potrebno naći ili kreditna sredstva ili nekog sufinansijera kroz neki od modela javno-privatnog partnerstva. Dakle, taj takt od četiri godine vlasti nije takt za metro, možda bi osam godina moglo da bude kad bi postojao konsenzus svih da to krene. “Enžis” je i danas angažovan na projektu metroa, Francuzi su i dalje spremni da delom finansiraju početne korake. U vreme dok sam se ja bavio tim projektom, bilo je pokušaja da se nađe novac i za izvođenje, a te prve dve linije bi koštale oko 500 miliona evra. Za takva sredstva treba naći ozbiljno finansijsko obrazloženje zašto se to radi i za čiji novac.

Kažu da je dovoljno pogledati sastav članova radne grupe za metro i odmah vam je jasno za koji tip metroa će se opredeliti. Ako su tu Branislav Jovin i Mihailo Maletin, onda će biti teški metro, a ako su u grupi Vukan Vučić, Vladimir Depolo i vi, onda će se opredeliti za laki šinski sistem. Kakva je danas situacija?

Ja sam bio u jednog grupi formiranoj prošle godine, a znam da je ovih dana napravljena nova komisija i ne znam njen sastav. Ali čitajući novine zaključujem da se ponovo pominje teški metro. Međutim, slična je dinamika radova – i za laki i za teški metro treba desetak godina od idejnog rešenja do izgradnje. Samo što je laki metro jeftiniji. Što kopate pliće, to je jeftinije, zato što stanice mnogo koštaju. Stanica na dubini od 50 metara ima veliku i skupu infrastrukturu. Metro nije čarobni štapić koji može da reši problem na jednoj liniji. Vi morate da imate jedan kapilarni sistem od manjeg broja putnika ka većem. Tamo gde su najmanji zahtevi prevozićete putnike kombijima, pa autobusima, pa tramvajima, pa onda železnicom ili metroom.

Najčešća zamerka najavljenoj izgradnji prve metro linije jeste što se povezuju delovi grada na kojim ili nema naselja ili ima mali broj stanovnika. Na optužbe da linija Makiš–Mirijevo povezuje “livadu sa livadom”, gradonačelnik Mali odgovara da će se prirodno i spontano izgraditi naselja duž te linije. Šta je ispravnije: zidati naselje pa graditi metro ili obrnuto?

Razvoj metroa i razvoj grada moraju da idu paralelno. Postoji neka ideja da će metro biti generator budućeg razvoja grada i to je potpuno tačno. Međutim, vi morate da vodite računa o faznosti realizacije da bi na osnovu postojećih potreba prvi koraci u izgradnji metroa doneli neku finansijsku dobit. Ne možete da zidate grad bez metroa i ne možete da zidate metro bez razvoja grada. Kada je rađen ovaj projekat 2012. tada nije uopšte bio aktivan i značajan projekat “Beograd na vodi”. To je nekim generalnim planom bilo predviđeno za stambene i centralne namene, ali to je bilo daleko od dva miliona kvadrata kojima se sada barata za tu lokaciju. Tako da “Beograd na vodi” u studijama broja putnika nije figurisao kao neki bitan podatak. Zato prve linije u tim studijama nisu dolazile do “Beograda na vodi”, nego do centra, sve sa idejom da će biti dovoljno putnika da bi se to isplatilo. Pošto se u planovima pojavio novi centar koji već kreće da se realizuje, ima logike da se to poveže nekom metro linijom. S druge strane, povlačenje

“Da bi se izgradio metro u Beogradu ili bilo kojem gradu, potrebno je nekoliko godina priprema, pa nekoliko godina zidanja. To se ne da izvesti za jedan politički mandat, a teško da može da se uklopi i u dva”

linije do Makiškog polja je moguće u nekoj daljoj razvojnoj fazi. Meni se čini da je bitna stvar kod izgradnje metroa da ono što se izgradi bude u funkciji tih godina, u toj deceniji. Radi se o velikim, globalnim projektima, nije to rekonstrukcija ulice, bulevara ili Trga Slavija, pa će to dati odmah efekte. To je velika investicija koja mora da se promišljeno uradi i da prati potrebe grada u ovom trenutku, ali

“Kada smo radili neke simulacije u okviru projekta iz 2012, deonica Novi Beograd – Centar bila je najopterećenija, a drugi najopterećeniji pravac bio je Banovo brdo – Centar. I danas je slična situacija. Izgradnja Beograda na vodi verovatno remeti tu matematiku”

i za pet, deset ili 20 godina. Ukoliko grad stvarno planira da se širi ka Makiškom polju, jednog dana bi trebalo da to bude povezano nekim sistemom javnog prevoza velikog kapaciteta. E, sad se tu postavlja pitanje koji je to sistem velikog kapaciteta koji je potreban Beogradu i kad mu treba na kom pravcu. Kada smo radili neke simulacije u okviru projekta iz 2012, deonica Novi Beograd – Centar je bila najopterećenija, a drugi najopterećeniji pravac je bio Banovo brdo – Centar. I danas je slična situacija. Izgradnja Beograda na vodi verovatno remeti tu matematiku, znam da je bila ideja da se tu napravi metro stanica, međutim, na kraju je zaključeno da ta stanica ne bi trebalo da bude u samom kompleksu, već na obodu tog dela grada. Po meni, bolje bi bilo, ako se pravi novi šoping centar, da se tu negde pojavi metro sistem, pa da imate brzu vezu metroom sa šoping centrom. U tom slučaju ne bi bilo potrebe za velikim parkingom i problemima koje će taj prostor stvoriti u gradu. Dakle, ako se promene ideje o razvoju grada, mogu da se promene i ideje oko metroa, to ne boli.

Vi spadate u one stručnjake koji se zalažu da se u Beogradu izgradi takozvani laki metro. Zbog čega?

Kapacitet teškog, klasičnog metroa je do 50.000 putnika na sat. Smatra se da se takva investicija isplati kad imate oko 25.000 putnika na sat. U našem slučaju je oko 14.000 i na potezu ka Makišu i na potezu ka Novom Beogradu. Moj stručni stav je da se u Beogradu neće pojaviti nijedan pravac koji će imati opravdanje za veliki kapacitet teškog metroa što bi opravdalo investiciju. Kapaciteti dobrog tramvaja se kreću oko 12.000, a lakog šinskog sistema oko 14.000 putnika na sat. Kapaciteti autobuskih linija prebacuju 10.000. Trenutno je autobuski sistem okosnica javnog prevoza u Beogradu, a tramvaji ne učestvuju sa više od 15 procenata. Za iste pare možete da uradite jedno parče klasičnog, dubokog metroa sa velikim kapacitetom koji vam ne treba, a možete i da napravite laki šinski sistem kojim pokrivate širi prostor i prevozite veći broj putnika. Koncept poznat pod imenom BG voz je jako dobra stvar i prvi sledeći korak Beograda treba da bude da iskoristi potencijal železničkih pruga koje ima ispod grada. Apsurd je da se BG voz zaustavlja u Ovči zato što je ovo grad Beograd, a Pančevo je u Vojvodini. To je besmisleno. Ja sam bio u Sekretarijatu, ni tad to nismo uspeli da rešimo. Imate Beč i Bratislavu, dva grada u dve države, koji imaju javni prevoz između sebe, a mi ne možemo da povežemo Pančevo i Beograd.

Ali, imali smo tu liniju pre 30 godina. Imali smo i liniju Batajnica–Resnik, zašto to sada ne možemo da imamo?

Ja mislim da je u planovima razvoja i taj pravac do Resnika i dalje. Velika prednost BG voza je što koristi postojeću infrastrukturu. Ono što je problem sa BG vozom je to što imate jednu firmu koja se zove Železnica i imate grad Beograd. Železnica je jedan krut, veliki sistem, svuda, ne samo kod nas. Sem toga, postoje tehnički problemi jer neki delovi pruge nisu urađeni, pa treba tek da se rekonstruišu, zatim nemate stajališta koja nisu podešena za brzi ulazak i izlazak. Koliko je meni poznato, Beograd će širiti taj sistem korišćenja gradske železnice kad zanemarimo ove razne predizborne aktivnosti i kada se vratimo u neki normalan način razmišljanja. Jedna je logika politike, druga je logika struke, koja kaže da polako treba da razvijate grad bez obzira na to što se vlasti menjaju. Činjenica je da su gradovi istočne Evrope uradili svoje duboke visokokapacitetne metro sisteme po ruskom modelu od državnih para. Oni to veoma koriste i dan-danas. Mi smo tu fazu preskočili. Dok je Beograd imao moć i bio glavni grad veće države, tad je nekako i moglo da se dođe do novca za metro. Sad ono para što možemo da pozajmimo moramo racionalno da koristimo za razvoj javnog prevoza, koji bi mogao da povrati ta sredstva. Kad me pitate da li Beogradu treba metro, ja kažem da treba, ali do tada Beograd mora da usavrši svoj šinski sistem – i BG voz i tramvajski prevoz. Dobra je stvar što će Beograd preko Mosta na Adi napraviti tramvajsku vezu sa centrom bržu nego što je sada. Najveće usko grlo tramvaja je od Starog mosta preko Karađorđeve ulice do Nemanjine. I problem je što tramvaj nema prioritet na svakoj raskrsnici. Vi biste sa sistemom prioriteta tramvaja, bez kupovine novih vozila i bez ozbiljnog ulaganja u novu infrastrukturu, uspeli da dobijete veću brzinu i veći kapacitet u prevozu. Sigurno. Nažalost, to se ne gađa sa onim građanima vidljivim stvarima kao što su novi most, nova linija, nove trase. Verujem da ćemo jednog dana dobiti metro, ne verujem u ove priče: 2020. ili 2022. godina, to je suviše optimistično. Ali, u predizbornim pričama je sve dozvoljeno. Dilema da ili ne metro, o tome treba pričati posle izbora. O svim velikim projektima treba pričati kad prođu predizborne histerije.

Ali, to onda nije tako zanimljivo.

Nije. Mada, neki veliki predizborni projekti su urađeni, ali se nisu srećno završili po one koji su ih započeli.

Kad bi grad Beograd, na bilo koji način, raspolagao sa pola milijarde evra za razvoj javnog prevoza, šta biste vi kao stručnjak predložili? Kako taj novac najracionalnije potroši?

Ja bih potrošio pare na razvoj BG voza. Prvo to. Zatim na razvoj tramvajskog sistema, na razvoj sistema prioriteta javnog gradskog prevoza i na uvođenje električnih autobusa u sistem. Nešto sitno novca bih potrošio na pravljenje novih biciklističkih staza, pešačkih zona i javnih garaža. Započeo bih projekat metroa sa idejom da se to nastavi od nekog novog novca koji će doći u budućnosti. Dakle, ne bih svih 500 miliona potrošio na metro već jedno 50 miliona na razvijanje projekta koji bi bio integralni deo celog sistema javnog prevoza. Eto, da imam tih para, ja bih tako. ¶

RADOSLAV ĆEBIĆ

Kukavičja jaja u pravosudnim gnezdima

Ministarstvo pravde smatra da sastav oba visoka saveta treba da spreči "neprimereni uticaj" drugih grana vlasti na sudstvo i javno tužilaštvo. "Primereni uticaji" bi, dakle, bili dopušteni. Nezavisnost sudstva i samostalnost javnih tužilaštava ne podnose ni primerene ni neprimerene uticaje

Piše:
Zoran Ivošević

Autor je bivši sudija Vrhovnog suda Srbije i univerzitetski profesor u penziji

Foto: M. Milenković

Prema važećem Ustavu, sudovi i javna tužilaštva su državni organi. Sudovi su samostalni i nezavisni (član 142. stav 2), dok je javno tužilaštvo samo samostalno (član 156. stav 1). Značenje ovih pojmova nije Ustavom bliže određeno, ali su se njime bavili zakoni.

Po članu 3. stav 1. Zakona o uređenju sudova, sudovi su *nezavisni* od zakonodavne i izvršne vlasti. Po članu 5. Zakona o javnom tužilaštvu, javni tužilac i zamenik javnog tužioca su *samostalni* u vršenju svojih ovlašćenja, a takav položaj im jemči zabrana svakog uticaja na postupanje u predmetima od strane izvršne i zakonodavne vlasti korišćenjem javnog položaja, sredstava javnog informisanja ili na bilo koji drugi način kojim se može ugroziti samostalnost u radu javnog tužilaštva.

Na osnovu ovih zakonskih odredaba, moglo bi se zaključiti da između nezavisnosti sudova i samostalnosti javnih tužilaštava nema bitnih razlika. Oba svojstva hoće da spreče uticaj izvršne i zakonodavne vlasti na njihov rad.

POLITIČKI ZLATNI GLASOVI

Garant nezavisnosti i samostalnosti sudija je Visoki savet sudstva, a garant samostalnosti javnih tužilaca i njihovih zamenika – Državno veće tužilaca. Tako je po važećim ustavnim i zakonskim propisima, a šta nam nudi Radni tekst amandmana na Ustav koji je pripremilo Ministarstvo pravde?

Amandmani određuju da su sudovi samostalni i nezavisni organi (a III stav 1), a da su sudije nezavisne i da sude na osnovu Ustava, potvrđenih međunarodnih ugovora, zakona i drugih opštih propisa (a IV stav 1). Kad je reč o javnom tužilaštvu, ono ostaje samostalni državni organ (a IV stav 1), ali se amandmani (za razliku od važećeg Ustava) ne izjašnjavaju ni o samostalnosti javnih tužilaca, ni o samostalnosti njihovih zamenika.

U pogledu onoga što je rečeno, Radni tekst amandmana na Ustav bitno se ne razlikuje od važećih ustavnih odredaba. Ozbiljne razlike javljaju se u amandmanskim odredbama koje se odnose na Visoki savet sudstva i Visoki savet tužilaca (koji bi trebalo da preuzme prerogative Državnog veća tužilaca).

Odmah po objavljivanju tog teksta, ministarka pravde je izjavila da predsednike sudova, sudije, javne tužioce i zamenike javnih tužilaca neće birati Narodna skupština, već Visoki savet sudstva, odnosno Visoki savet tužilaca. To jeste tako, ali u njenoj izjavi nije bilo ni reči o amandmanskim promenama u sastavu i radu tih organa, iako su u odredbama o njima gnezda sa kukavičjim jajima, koja valja razotkriti.

Prema članu 153. važećeg Ustava, Visoki savet sudstva ima 11 članova od kojih je šest iz reda sudija a njima se, kao sedmi, pridružuje predsednik Vrhovnog kasacionog suda koji je, po funkciji, i predsednik tog organa.

Po amandmanu IX, Visoki savet sudstva čini deset članova: pet sudija koje biraju sudije i pet istaknutih pravnika koje bira Narodna skupština. Predsednici sudova ne mogu biti birani u Savet, a članovi iz reda sudija ne mogu biti birani za predsednika Saveta. Ukoliko pri odlučivanju glasovi budu podeljeni, glas predsednika je, po amandmanu XII, "zlatan", pa se i sa pet glasova od šest prisutnih članova (koji čine kvorum) može izglasati odluka. Pošto "zlatan glas" ne može pripadati članu iz reda sudija, položaj nosilaca sudijske funkcije u tom organu je devastiran, pa ako tako ostane, Visoki savet sudstva više ne bi mogao biti istinski garant nezavisnosti i samostalnosti sudova i sudija.

Po članu 164. važećeg Ustava, Državno veće tužilaca ima 11 članova od kojih je šest iz reda javnih tužilaca ili njihovih zamenika, a njima se, kao sedmi, pridružuje Republički javni tužilac koji je, po funkciji, i predsednik tog organa.

Po amandmanu XXI, Visoki savet tužilaca ima 11 članova: četiri zamenika javnih tužilaca – koje biraju javni tužioci i njihovi zamenici, pet istaknutih pravnika – koje bira Narodna

skupština, Vrhovni javni tužilac Srbije, koga bira Narodna skupština – po položaju i ministar nadležan za pravosuđe – po položaju. Javni tužioci ne bi mogli biti birani u Visoki savet tužilaca, ali bi, po amandmanu XII stav 4, Vrhovni javni tužilac po službenoj dužnosti bio predsednik tog saveta. Odmah pada u oči da u Visokom savetu tužilaca nema onih po kojima je taj organ dobio naziv. U njemu su zamenici javnih tužilaca a pošto oni postupaju po uputstvima javnog tužioca (a XVI stav 2), pitanje je da li bi mogli da glasaju drukčije od predsednika Saveta. Čak i kada bi glasali jednako, njihovi glasovi ne bi bili dovoljni ukoliko članovi iz reda istaknutih pravnika i ministar nadležan za pravosuđe drugačije glasaju. Tako obrazovan i organizovan Visoki savet tužilaca ne bi mogao da bude garant samostalnosti javnih tužilaštava, odnosno nosilaca javnotužilačke funkcije. Utoliko pre što bi Narodna skupština i po amandmanima zadržala pravo, koje ima i po važećem Ustavu, da bira i razrešava najvišeg tužioca u Srbiji, a ko ima takva ovlašćenja raspolaže i polugom uticaja.

SIMULACIJA ISPRED PRAKSE

Pored političkog uticaja na pravosudne organe, preko Visokog saveta sudstva i Visokog saveta tužilaca, amandmani IV stav 2. i XVIII stav 3. otvorili bi još jednu polugu tog uticaja. Oni predviđaju da bi za sudiju u najnižem sudu, odnosno za zamenika javnog tužioca u najnižem tužilaštvu, mogla biti birana samo lica koja su okončala posebnu obuku u instituciji za obuku u pravosuđu osnovanoj zakonom. Ta institucija postoji i zove se Pravosudna akademija. Ako bi obuka u njoj bila važnija od obuke pod mentorstvom sudije, odnosno javnog tužioca, onda bi simulacija sudnice, odnosno istražnog tužilačkog kabineta, bila važnija od prave sudnice, odnosno pravog istražnog tužilačkog kabineta. Pravosudni ispit je najteži i najznačajniji ispit za svakog pravnika. Ko ga položi stiče sposobnost za bavljenje najsloženijim pravničkim zanimanjima. Stoga je svaka obuka posle ovog ispita izlišna. A ako se ipak uvede, i to kao jedini uslov za izbor sudije, odnosno zamenika javnog tužioca u početnim pravosudnim instancama, onda to nisu "čista posla". Zato profesionalna udruženja sudija i tužilaca, kao i sudijskih, odnosno javnotužilačkih pomoćnika, s razlogom upozoravaju da bi u tom slučaju Pravosudna akademija preuzela problematičnu ulogu Narodne skupštine koja po važećem Ustavu poverava početni mandat od tri godine sudijama i zamenicima javnih tužilaca.

"PRIMERENI UTICAJI"

Radni tekst amandmana skriva kukavičje jaje i time što u njemu nema odredbe da sudske odluke ne mogu biti predmet vansudske kontrole, što u članu 145. stav 3. predviđa važeći Ustav. Brisanjem ove odredbe daje se podrška Ustavnom sudu da u postupku po ustavnoj žalbi poništava i presude Vrhovnog suda Srbije. Na ovaj način, Radni tekst amandmana nameće najvišem sudu u zemlji vansudsku kontrolu od strane Ustavnog suda. On jeste sud, ali nije u nomenklaturi sudske vlasti, pa u domenu redovnih sudova ne bi mogao biti iznad Vrhovnog suda. Kao organ koji štiti ustavnost, Ustavni sud bi mogao da eventualnu neustavnost presude konstatuje, ali ne bi mogao da presudu najvišeg suda poništava. Brišući odredbu o zabrani vansudske kontrole sudskih odluke, amandmani hoće da uvedu još jednu polugu uticaja političkih vlasti na sudsku, odnosno pravosudnu vlast. Ovog puta preko Ustavnog suda koji je u politički osetljivim predmetima već pao pod njihov uticaj. A taj uticaj biće još veći ako sudije Ustavnog suda bude birala Narodna skupština, kako predviđa amandman I stav 2. tačka 2. Pošto Ustavni sud ne sudi samo na osnovu zakona nego i sâmim zakonima koje donose narodni poslanici, bilo bi primerenije da i njih, kao i poslanike, biraju građani na neposrednim izborima.

Nosioci sudske i javnotužilačke funkcije treba da postupaju jedino po Ustavu, zakonima i drugim propisima. Jednako i prema svima

Ministarstvo pravde smatra da sastav oba visoka saveta treba da spreči "neprimereni uticaj" drugih grana vlasti na sudstvo i javno tužilaštvo, što je pisalo i na panou Okruglog stola na temu "Sastav i nadležnosti visokih saveta", održanog u Nišu 13. 10. 2017. godine. "Primereni uticaji" bi, dakle, bili dopušteni. Nezavisnost sudstva i samostalnost javnih tužilaštava ne podnose ni primerene ni neprimerene uticaje. Nosioci sudske i javnotužilačke funkcije treba da postupaju jedino po Ustavu, zakonima i drugim propisima. Jednako i prema svima.

Da bi tako i bilo, amandmani na Ustav trebalo bi da sudsku i javnotužilačku organizaciju i funkciju urede na istim principima. Prvi korak u tom pravcu trebalo bi da bude zamena pojma "sudska vlast" pojmom "pravosudna vlast". U takvoj strukturi pravosuđa sadašnji javni tužioci bi postali predsednici javnih tužilaštava, Republički javni tužilac bi postao predsednik Republičkog javnog tužilaštva, odnosno Vrhovnog javnog tužilaštva (ako bi se tako zvao), dok bi zamenici javnih tužilaca postali – javni tužioci. Odnos javnih tužilaca prema predsednicima javnih tužilaštava ne bi se više zasnivao ni na hijerarhiji ni na subordinaciji, nego bi postao isti kao i odnos sudija prema predsednicima sudova. Predsednika najvišeg suda birale bi sudije tog suda, a predsednika najvišeg javnog tužilaštva – birali bi javni tužioci u tom tužilaštvu. Isti princip trebalo bi da važi i za sve druge predsednike sudova i javnih tužilaštava.

U tako organizovanoj pravosudnoj vlasti, postojao bi samo jedan garant nezavisnosti i samostalnosti sudova i javnih tužilaštava, a zvao bi se Visoki pravosudni savet. ¶

Vreme je za istorijski dogovor

Dijalog kao da je nesvesno ili planski otkrio razloge naših dosadašnjih poraza na Kosovu. Gledali smo utrkivanje u mitomanskim izjavama vernosti. Kosovo je i dalje samo teritorija, ne i ljudi, samo srpsko, ne i albansko, obeleženo samo zločinima OVK, ne i zločinima srpskih snaga

Piše:
Stefan Surlić

Autor je politikolog i asistent na Fakultetu političkih nauka u Beogradu

U odsustvu platforme i principa, unutrašnji dijalog o Kosovu predstavlja svojevrsnu kakofoniju. Dijalog je započet pravom svake zainteresovane strane da iznese stav, a kraj mu se nazire bez mnogo upotrebljivih predloga. Ipak, osnovna namera je postignuta. Suočeni smo sa pitanjem: šta može biti rešenje za Kosovo?

Malo je onih koji su se odvažili da saopšte stav, a da ga ne predstave kao rešavanje (a ne rešenje), kao izazov, a ne sporazum. Kako sesije dijaloga odmiču, sve je jasnije da to nije plod obazrivosti usled složenosti teme, već nespremnosti da se napusti ugodan "patriotski" stav o "nerešivosti" problema. Daleko od toga da je ovaj tekst prilog razmišljanju "da se prelomi preko kolena". Kosovo je suviše istorijski, kulturološki, samim tim identitetski, a najviše politički osetljivo pitanje. Ali dijalog kao da je nesvesno ili planski otkrio razloge naših dosadašnjih poraza na Kosovu.

U različitim oblicima dijaloga preovladavale su fraze nedostojne pamfleta, a ne ozbiljne nacionalne strategije. Gledali smo utrkivanje u mitomanskim izjavama vernosti. Kosovo je i dalje samo teritorija, ne i ljudi, samo srpsko, ne i albansko, obeleženo samo zločinima OVK, ne i zločinima srpskih snaga, samo suštinska autonomija, ne i politički sistem koji već 18 godina živi nezavisno u odnosu na Srbiju. Institucije u Prištini su trajno "privremene", a naše kosovske opštine i sudovi po Vranju, Leskovcu, Kraljevu... odraz suvereniteta, pregovori su takmičenje u kojem ubedljivo vodimo, a ne ravnopravan i odgovoran odnos dveju strana. Naše pravo na Kosovo je sveto, a ugrožava ga albanska demografska "okupacija". Dijalog je otkrio bolnu istinu – da se politika "Kosovo je Srbija" sa istoimenim vozom zaustavila kod Raške. Izgleda, pred granicom.

Unutrašnji dijalog obeležila su dva preovlađujuća stava. Prvi – "zamrznuti konflikt" i drugi – "evropska budućnost".

Ideja o zamrznutom konfliktu nije ništa drugo do nespremnost da se preuzme odgovornost ili, eufemistički predstavljeno, nada u tektonske geopolitičke promene. U povoljnijem međunarodnom trenutku, taj konflikt bi trebalo da se odmrzne i podgreje, dok ne proključa i neku buduću generaciju uvede u rat. A zašto buduću? Zašto ne nas i zašto ne danas? Nije li sadašnjost idealan geopolitički trenutak za odmrzavanje konflikta? Da svima stavimo do znanja da nam bez Kosova nije moguća ni Srbija, ni Evropska unija. "Lažnu" evropsku budućnost zameniti borbom za Kosovo. Borbom do kraja. Ali, avaj, "ne damo" se pretvorilo u "ne priznajemo", a "borimo se" preraslo u "zamrznuti konflikt", mladići su vojne vežbe zamenili prekidanjem tribina nevladinih organizacija po Beogradu, a žal za kosovskim poljima ublaži nam po koji sveti kamen u Narodnoj skupštini.

I druga strana poseduje kamen. Celo Kosovo je "kamen" oko vrata Srbiji zbog njenog puta ka Evropskoj uniji. Brisel ne želi da uveze nerešena pitanja i zato priča o Kosovu mora biti zatvorena. Kosovo je balast, enciklopedija srpskih poraza i "zločinačke" politike. Zajednička budućnost u Evropskoj uniji učiniće sadašnja sporenja Beograda i Prištine izlišnim.

Zamrznuti konflikt ne predstavlja nikakav *status quo*, već dugoročno lošiju poziciju srpske strane. U odsustvu sporazuma, odnos u kojem Beograd na međunarodnom planu može učiniti status Kosova trajno spornim, a Priština imati nekontrolisanu faktičku upravu nad teritorijom i ljudima na Kosovu, obe strane čini dugoročnim gubitnicima. Istorijski je momentum u kojem Srbija može da zaštiti svoje državne interese na Kosovu, a pre svega, ostvari poseban status za Srbe. Rešenje se ogleda u dogovoru koji bi Srbima omogućio osećaj da žive u Srbiji, a Albancima da su ostvarili svoju državnost. Odsustvo dogovora značilo bi približavanje Kosova Albaniji, obespravljen status Srba, trajno oduzetu privatnu i državnu imovinu, kao i nemogućnost zaštite srpske kulturne baštine. Čak i u slučaju pozitivnih geopolitičkih promena, zamrznuti konflikt bi nas u budućnosti suočio sa dvomilionskom populacijom koja nema nikakav identitet u vezi sa Srbijom i živi decenijama u posebnom političkom sistemu.

Sa druge strane, pogrešni motivi vode do neiskrenih dogovora. Beograd i Priština čine ustupke i spremni su na sporazum samo zbog kratkoročne političke dobiti, poput evropskih integracija. Rešenje kosovskog čvora je najviši nacionalni interes, a ne neophodan rezultat odlazeće briselske administracije. Srpsko-albanske odnose je potrebno izbaviti iz konteksta evropskih integracija i staviti u okvire društvene i političke zrelosti. Sporazum bi morao biti praćen spremnošću za primenom u narednom petogodišnjem periodu. Istorijski dogovor znači jasno isplaniran proces usklađiva-

DIJALOG NE SME DA BUDE PRIZNANJE NEZAVISNOSTI: Hašim Tači, Federika Mogerini i Aleksandar Vučić

Foto: FoNet

nja, a ne presecanje čvora u kojem će Srbija potpisati nezavisnost pred Haradinajem.

Glavni izazov jeste da sporazum o normalizaciji odnosa ne postane politički kapital vlastodržaca u Beogradu i Prištini. Potpis na dokument ne sme biti nikakav zalog vlasti u Srbiji zbog kog će se u budućnosti tolerisati odsustvo vladavine prava. Niti se sme dozvoliti da sporazum postane trajni legitimitet za albanske ratne vođe da budu gospodari života na Kosovu. Takav scenario značio bi za oba društva mir u kom umire sloboda, a s njom i demokratija.

Interes Srbije je obezbeđivanje delotvorne teritorijalne, personalne i kulturne autonomije za Srbe na Kosovu, koju treba da prati vlasništvo nad preduzećima čije funkcionisanje je ključno za opstanak ljudi (Trepča, Gazivode, Brezovica...), kao i nalaženje modela za specijalni status srpske kulturne baštine. Srbi kao politički veto igrači na Kosovu, sa posebnom autonomijom u okviru Zajednice srpskih opština i snažnim centrom severno od Ibra, od Kosova mogu načiniti albansko-srpski politički projekat koji nije neprijateljski usmeren prema Beogradu. Koliko god u ovom trenutku zvučalo utopistički, u Prištini se mogu pronaći iskreni partneri. Normalizacija odnosa bi trebalo da rezultira Sporazumom o specijalnim vezama, koji će omogućiti ispisivanje nove stranice odnosa zasnovanog na partnerstvu i saradnji. Specijalne veze bi se ogledale u institucionalnoj formi međuvladinih saveta i ministarskih konferencija koje bi obezbeđivale da dva sveta deluju kao jedan – kroz jedinstveno tržište, zajedničke infrastrukturne projekte, bezbednosnu saradnju, akademsku razmenu, uopšte slobodno kretanje ljudi i zagarantovan pravni status za Srbe i Albance gde god se nalazili.

Unutrašnji dijalog je u svom dosadašnjem izdanju predstavljao kompeticiju kratkovidih vizija. Sa pogrešnim motivima i razlozima se već dugo sedi za pregovaračkim stolom. Srbija ne može da prizna nezavisnost Kosova, ali bi trebalo da se pomiri sa konstantom višedecenijskog neuspeha u integraciji Albanaca. Njihova legitimna želja da žive u zasebnom političkom sistemu u odnosu na Beograd neće usahnuti ni ako im u budućnosti izostane međunarodna podrška. Srbi sa Kosova odavno čekaju da iz življa budu pretvoreni u ljude, bezbedne i slobodne. Duguje im se život, a ne višegodišnja talačka kriza u kojoj zajednički učestvuju Priština i Beograd. Vreme je za istorijski dogovor. ¶

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Projekat „Srbija i Kosovo – 2018. godina raspleta“ je podržala Fondacija za otvoreno društvo, Srbija.
Izneti stavovi pripadaju isključivo autorima i ne predstavljaju stav FOD Srbija.

U prodaji!

reprint knjige
Aleksandra Ćirića

Igre u Olimpiji

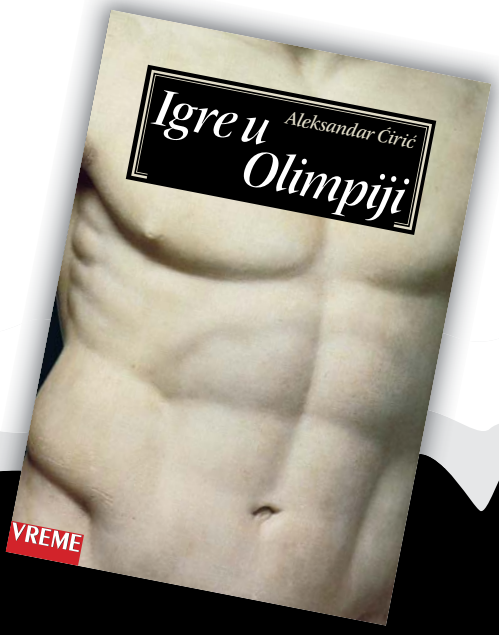
Istorija antičkih olimpijskih igara proteže se kontinuirano kroz 1171 godinu: počela je pre no što je u Grčku uveden alfabet, a trajala u vremena kolonizacije obala Sredozemnog i Crnog mora, izrastanja i propasti velikih tiranida, nastajanja i uspona polisa, grčko persijskih ratova, Aleksandrovog osvajanja sveta, rimske republike, potom imperije i, najzad, njene podele. [...]

U istoriji civilizacija nema ili bi se jedva mogle pronaći institucije uporedive sa Olimpijskim igrama. Ne samo zbog čijenice da je atletska pobeda donosila slavu ravnu onoj mitskih heroja ili, ponekad bar, počasti ukazivane bogovima već zato što je jedna tako trajna institucija izgrađena na dvostrukom, za pojedinca kratkotrajnom i nesigurnom temelju: ljudskoj duhovnoj i telesnoj potrebi za igrom, nadmetanjem i pobedom. [...]

Ova knjiga se bavi poreklom, istorijom, razvojem, pravilima i značajem koje su imale Olimpijske igre u Grčkoj, nastojeći da prikaže deo društvenog konteksta u pojedinim periodima njihove istorije.

Iz predgovora Aleksandra Ćirića, 1996.

KNJIGU MOŽETE KUPITI U REDAKCIJI (radnim danima od 9.30 do 14.30h)
PO CENI OD 1200 DINARA
ILI NARUČITI POUZEĆEM (011/3234-774)

VREME

LJUBOMIR ŽIVKOV

Beskrvno srodstvo

Tek sad sam gledao film Margarete fon Trota o Hani Arent gde mi potonja, gle, drži stranu u pogledu mog prava da ne volim nijedan narod

Pišući za "Njujorker" o Ajhmanu kome su šezdesetih godina prošlog veka njeni sunarodnici sudili, Hana Arent je razočarala je svekoliko jevrejstvo, razjarila je i sve druge koji su dve decenije posle rata dočekali suđenje čudovištu zaduženom za konačno rešenje: umesto zveri slavna spisateljica ugledala je u kavezu ubogog činovnika, birokratu koji savesno izvršava naređenja namerno se ne udubljujući u svrhu svog posla, ni da li je to što radi u sukobu sa kakvom zapovešću iz Biblije. Mogao je njegov zadatak biti da skida pečatni vosak sa paketa upućenih logorašima, Ajhman bi radio, reklo bi se čak da nije bio ni istaknuti antisemita: da mu je opisu posla bilo da šalje u smrt pripadnike nekog drugog naroda, Bože moj, slao bi te koji su predviđeni i vsjo.

Na Hanu Arent bio je kivna vascela varoš njujorška (o Mosadu da i ne govorimo), za zločin bez premca osuđeno je tako malo krivaca, falilo je još koliko mnogo zlikovaca, da im se sudi, na jedvite jade nađen je taj jedan, zvani Ajhman, i bio je dakako nedovoljan za osvetu onakvu i onoliku kolika je čovečanstvu bila potrebna.

H. A. bila je zapanjena nesrazmerom između učinjenog zločina i trivijalne psihologije istaknutog izvršioca, a koji je svoju službu sa čudovišnom mirnoćom razumevao kao puku tehniku: tako je i poslednji britanski dželat shvatao svoj posao (pogledati "Last hangman"), dok ga suđenje u Nirnbergu i vezivanje omče osuđenom bliskom prijatelju nije navelo da malko preispita tu svoju struku. Ajhman, međutim, nije imao primedbe na nadređene, nije izgledao kao neko ko se kaje, nije žalio žrtve, ali nije delovao čak ni kao osoba koja, suočena sa smrtnom kaznom, žali što joj nije pripalo da bude kuvar u podmornici i da kapitulaciju – umalo ne rekoh Oslobođenje – ako preživi rat, dočeka kao anonimni oficirčić Vermahta.

Kad sazna da joj je prijatelj na umoru, Hana Arent odleti smesta u Jerusalim, prijatelj joj kaže da je sada baš preterala, da se ponela kao neko ko ne voli jevrejski narod, na šta će prekorena kazati da ne voli ni jedan narod, pa zašto bi onda volela Jevreje! – "Volim svoje prijatelje: tebe volim!", to mu je rekla, na šta se samrtnik okrenuo ka zidu i tako ostao.

♥

Šta je dobar Nemac trebalo da oseća dok se sudilo Ajhmanu? Pa isto što i mi kad se sudi Karadžiću ili Mladiću. Moja mi država to navijaštvo i sućut propisuje, vladari poput Koštunice, ali ne samo njega; bratsku pristrasnost očekuju bezmalo i svi moji sunarodnici. Pa zar Srbija nije bila sigurna kuća, čak i komforna, za sve Srbe koje je vijao Haški tribunal? Uh, jak je to Tribunal, ko ga je osnovao, i kako se proslavio?!

Što budeš protiv Tribunala gore govorio, bićeš bolji Srbin: kaži, kao da si to sam smislio, kako je to *sud za Srbe*, nije osuđen niko od balija, niko od Šiptara, niko od ustaša. Neko će ti navesti primer osuđenog nesrbina, ti ga poklopi: Srbi su osuđeni na šest hiljada sto sedamdeset osam godina, a svi ostali dobili su dve i po godine, neki su uz nos nama pušteni i heroji su u svojim smešnim kneževinama!

♥

Nama nije dovoljno da volimo bližnje, nama za našu ljubav treba stalno narod, ima da volim svakog zamislivog i nezamislivog Srbina, na Kosovu, u istočnoj Bosni, diljem Hrvatske (istinski nacionalista morao bi da voli i mene, to mu je kazna za njegovu doslednu sveobuhvatnost); razume se da nam za druge narode, izuzev ruskog, ne preostaje skoro nimalo ljubavi, a nesrbe koje viđamo svakodnevno zagnjurene u kontejnere naravno da ne volimo, daleko im lepa kuća. Mi šaljemo traktor i šilježad Srbinu na Kosovo, predsednik Republike nosi kompjutere Srpčićima koji idu u hrvatske škole: jesu li to čisto srpska odeljenja, ili tamo ide i kakvo Hrvatče? Jesu li naša čeljad sve do ukazanja predsednikovog bila u neravnopravnom položaju, samo naši nisu imali kompjutere, pa je vekovna nepravda ispravljena? Ili sada pravoslavčići imaju računare i tastature sa volj. ćirilicom, a katoličko-latiničnoj đačkoj manjini u toj školi – šipak? Ili sam poslao kompjutere svoj deci u hrvatskoj školi koju je posetio moj predsednik, bez obzira na dečiju versku i nacionalnu pripadnost?

♥

Naši izabranici i naši opunomoćeni predstavnici ne vide sebe kao predstavnike građana Srbije, nego kao predvodnike i prvosveštenike Srbadije, i meni lično drago je što nemamo u rasejanju još koji milion našijenaca, jer bi naš predsednik svuda tamo odnosio pomoć, a iz naše sve oronulije i opustošenije domaje.

Ili možda imamo još braće po drugim uporednicima i podnevcima, treba samo da ih pronađemo, da ih nacionalno osvestimo i da im onda pružamo podršku, da im nosimo darove, da im dolazimo u goste specijalnim vozom gde će i spolja i unutra biti Nemanjići i srebrnina koja je krasila njihovu kraljevsku trpezu. Na kraju "Seoba" zar nisu nabrojana pogranična ruska naselja koja nose srpska imena, a već prema popisu od te i te godine tamo nije zabeležen serbski, niko?

Možda bivši predsednik ima šesto čulo za našu rusifikovanu (da ne kažem: porušenu) braću koja živuju po stepama i tundrama, pa zato toliko ljubi Rusiju? Ili njegovo rodoljublje naprosto nadilazi našu ipak malu teritoriju i preliva se preko Kavkaza i Urala, sve do Kine, gde takođe mora biti našeg genetskog neusporedivog materijala? ¶

Poslednji pozdrav Nebojši Glogovcu (1969 –2018)

IZMEĐU UDISAJA I IZDISAJA

Foto: Nenad Petrović

Upravo ga gledamo u drugoj sezoni serije *Ubice mog oca*, za dva dana počeće emitovanje TV serije *Nemanjići – Rađanje kraljevine* a očekuje se i emitovanje serije *Pet* u kojima je glumio, do kraja godine će biti prikazani filmovi *Južni vetar* i *Zaspanka za vojnike* u kojima je takođe glumio, uskoro je trebalo da počne snimanje filma *Otac* u kome je dobio glavnu ulogu, u aktuelnom repertoaru Jugoslovenskog dramskog pozorišta igrao je u predstavama *Metamorfoze*, *Razbijeni krčag*, *Sumnjivo lice* i *Hamlet*. Njegova poslednja predstava bila je *Hamlet* čiji je autor adaptacije Goran Stefanovski, a reditelj Aleksandar Popovski. Bilo je to 13. decembra 2017. godine

Jutro, 9. februar. Stigla turobna vest da je preminuo Glogovac. I to samo par nedelja posle vesti da je uopšte bio bolestan. Šta? Kako? Nešto nije u redu sa kosmičkom računicom. Nije imao ni pedeset godina. Gorostasni glumac na vrhuncu moći! Kako tu preku činjenicu sada obraditi u glavi i srcu? Gde to sada parkirati?

Sve se ukočilo kao stop kadar. Čekaju me časovi na fakultetu i brdo dnevnih obaveza, ali to postaje sporedno i bespredmetno.

Šaljem poruku sinu Igoru. Oni su bili drugari, proveli su duge noći igrajući tablu. Sin se javlja telefonom, u gužvi je, čuva malu decu. Kaže: "Bio je tako *dobar* čovek." Osećam po glasu da je zasuzio. Kaže: "Ovo traži hitnu čašu rakije."

Stiže poruka od Sonje iz "Vremena". Potresena je. Pita da li bih da nešto napišem. Sledi poruka sa tehnikalijama. "Tekst od najmanje 4800 karaktera sa proredom." Mislim u sebi, uf, dobro je da se ovako meša farsično sa tragičnim, inače bi postalo neizdržljivo.

Pišem poruku Tamari u JDP. "Draga Tamara, potresla me je vest da je otišao naš *Hamlet* Glogovac. Molim te prenesi duboko saučešće porodici i kolegama. 'Laka ti noć, dragi prinče'."

Ne očekujem odgovor, ko zna kakav je traur u pozorištu. Ali ona se ipak javlja i zahvaljuje.

Pišem Aci Popovskom na Viberu, šaljem mu Šekspirov citat, na engleskom: "Now cracks a noble heart. – Good night, sweet prince, And flights of angels sing thee to thy rest!" On mi vraća ubitačnom rečenicom, na makedonskom: "Si zamina princot."

Stvar se vitla kao tamni oblak. Otvaram internet. Pozorišni Beograd zavijen u crno. I ne samo pozorišni.

U glavi mi se ređaju slike, kao na montažnom stolu. Proradila svesna i podsvesna arhiva. Nagli i neočekivani popis, svođenje računa. Gde smo se ono poslednji put videli? Šta smo rekli jedan drugom? Vraćaju se replike, pogledi, govor tela, atmosfera, ton i slika. Spomenar. Mala enciklopedija poznanstva.

U januaru 2017. *Hamlet* je bio na gostovanju u HNK u Zagrebu. Otišao sam da gledam predstavu. Sreo sam Glogovca na doručku u hotelu, sa suprugom i ćerkicom od nekoliko meseci. Ostalo mi je par fotografija na mobilnom telefonu. To su sada surove slike, nikako ne misliti na njih.

Valja se okrenuti lepim uspomenama. Kao recimo one iz leta 2013, kad su nam se pozorišni poslovi ukrstili na Jadranu. Slikao sam ga na terenu za boćanje na Brionima. Poslao sam mu tu fotografiju. Sav je u žiži, ima lasersku preciznost u očima, koncentraciju samuraja. Sada i ovde! Večnost zavisi od svakog pojedinačnog trenutka. Glumac pred publikom, na otvorenoj sceni.

Trideseti avgust 2016. Kasno popodne. Idem u JDP na probu *Hamleta*. Premijera je za dve nedelje. Od hotela "Park" silazim prema pozorištu. Meko i mirno beogradsko veče. Spušta se prvi hlad posle toplog dana. Prelazim ulicu. Prema meni ide motocikl. Penje se na trotoar ispred pozorišta. Motociklista skida kacigu. Nebojša. Uredno parkira mašinu.

Kaže: "Idemo da probamo." Kažem "Idemo." Kaže: "Valja li ovo šta?" Kažem: "Šta valja li?" Kaže: "Ovo što radimo. Je li dobro?" Kažem: "Da li je dobro? Naravno da je dobro. Nije to sporno." Pauza. "Ali to nije dovoljno. Mora biti izuzetno. Dobro je samo ako je odlično." Gledam ga. Smeška se zagonetno. Mislim, evo šta čini velike umetnike. Sumnjičavi su prema sebi i ganjaju se da iznova i iznova nadmaše svoje sopstvene rekorde.

Posle probe se ispostavi da je njemu tog dana rođendan. Dolazi piće i zakuska koje je on već ranije poručio. Pijemo u njegovu čast. Hamletova metafizika odstupa pred vicevima. Smejemo se grohotom. On ima retku vrcavost i osećaj za humor. Na licu mu lebdi šeretski osmeh. Nikad ne znaš šta će sledeće izvaliti. Ali u očima su mu tragovi ozbiljnog i temeljnog iskustva.

Ulogu Hamleta Glogovac je igrao kao već zreo čovek. Ali to je odgovaralo konceptu, da je Hamlet iskusan i pomalo umoran lik, koji je više puta prolazio kroz ista iskušenja i zamke, u stalnom krugu vraćanja istog.

Hamletovo "biti ili ne biti" je o životu između udisaja i izdisaja. Na početku predstave on ustaje iz groba gde je prespavao noć, na kraju predstave on se ponovo vraća tamo na spavanje.

Posle premijere razmenili smo par poruka na Viberu. Pisao je da njegov Hamlet živi u "maloj smrti između udisaja i izdisaja".

Odgovorio sam mu: "Idemo dalje, Hamlete! Ovu predstavu treba da igraš do duboke starosti! Da sazreva ko skupoceno vino!" To, nažalost, nije bilo pisano.

Dragi Prinče Glogovac, između tvog udisaja i izdisaja ostvario si veličanstven umetnički podvig, dovoljan za više života. Slava ti!

U žalosti za tobom Talija je spustila svoju zastavu na pola koplja. ¶

GORAN STEFANOVSKI

Šta će biti sutra

Kulturno nasleđe predstavlja materijalne dokaze koji grade i potvrđuju identitet jednog naroda. Pa ipak, država je ove godine odredila manje novca za zaštitu spomenika kulture nego što ga je bilo prošle godine

Poslednjih godina među zaposlenima u zaštiti spomeničkog nasleđa kod nas često se pominje reforma službe zaštite, koja bi bila izvedena po modelu do sada primenjenom u više zemalja našeg okruženja. Ta reforma je tamo pokazala da se pod plaštom transformacije i racionalizacije sistema zaštite kulturnih dobara krije birokratizacija na uštrb punog profesionalizma konzervacije, jednog visoko kreativnog polja delanja, koja je i struka i nauka i praksa. Posle nekoliko godina, u zemljama reformisanih službi zaštite ukazala se potreba za vraćanjem na prethodni model, tj. budžetske, državne službe, kakva postoji u Srbiji.

Uvođenje slične transformacije u srpsku službu zaštite bilo bi sasvim pogrešno, a evo i zašto. Ona podrazumeva i delimičnu privatizaciju, tj. privatne agencije dobijaju mogućnost da obavljaju konzervatorske radove, umesto zavodâ za zaštitu spomenika kulture. Ukoliko država nastavi da guši institucije i transformiše sistem zaštite, dobila bi se sledeća situacija: privatna firma koja radi za profit, angažuje konzervatore, one iste koji su u međuvremenu ostali bez posla – jer smisao transformacije i jeste ušteda države na brizi o kulturnom nasleđu. Konzervatori, koji sada više ne rade za struku i platu, već su angažovani po projektu, obave pogođeni posao i odlaze – kao svaki drugi majstori. Razaranjem institucija ili transformacijom, proces rada na kulturnom dobru odvijao bi se bez udubljivanja u kompleksnost problema koje treba rešiti, i bez kasnijeg praćenja stanja spomenika i procesa koji su stalno u toku, kao na svakom živom organizmu – što je jedan od ključnih aspekata zaštite: praćenje stanja ili monitoring. Pod takvim uslovima nema timskog sagledavanja raznorodnih nedoumica sa kolegama iz drugih struka i sagledavanja pojedinačnih kulturnih dobara u njihovom istorijskom i savremenom okruženju. A bez svega toga nemoguće je donositi prave odluke i zato bi takvo rešenje bilo sa profesionalnog aspekta neprihvatljivo za već poluugušenu službu zaštite Republike Srbije.

Zašto poluugušenu? Zato što je višegodišnja zabrana zapošljavanja već proizvela drastičan manjak zaposlenih stručnjaka u zaštiti. U Srbiji ih je trenutno oko 30 odsto manje nego u manjoj Hrvatskoj, zemlji sa manjim brojem kulturnih dobara. Iz takve pozicije konzervatorske struke u Srbiji proističe nemogućnost očuvanja baštine, makar i samo na nivou održavanja zatečenog stanja, tj. sprečavanja daljeg fizičkog ruiniranja pojedinačnih kulturnih dobara. Dakle, naše nasleđe propada jer nema ko da ga štiti, niti za to ima materijalnih mogućnosti. Odgovornost za ovu situaciju snosi država, odnosno Vlada koja donosi budžet, u kojem za spomeničku zaštitu Ministarstvo kulture opredeljuje mrvicu mrvice. Pod takvim uslovima, svaka je odluka u vezi sa raspodelom sredstava pogrešna jer ih nema ni za osnovne potrebe. Osim što se u zaštitu ulaže zanemarljivo malo, ne postoji ni ozbiljno strateško planiranje konzervatorskih radova.

Setimo se izvanredno važne ranohrišćanske bazilike kod Bele Palanke čiji su ostaci otkriveni, pa uništeni, da bi preko njih prešao auto-put? To se dogodilo po odluci stručne Komisije Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture, kao najviše instance, na čijem je čelu bio arheolog koji nam je putem javnog servisa "objasnio" da će otkopani ostaci bazilike biti sačuvani, uprkos apelima i protestima stručnjaka i građana. Kao da je auto-put ćilim. Ili, intervencije koje su promenile izgled manastirâ Žiče i Mileševe. U Žiči, podignutoj početkom 13. veka kao sedište srpske arhiepiskopije i krunidbene crkve Nemanjića, a prema zamisli prvog srpskog arhiepiskopa Save I Nemanjića, unutrašnjost je nedavno dramatično izmenjena novim mermernim podovima, ikonostasima i mobilijarom, a istovremeno su tik naspram tog srednjovekovnog manastira iz 13. veka podignuti luksuzni objekti – dopunske zgrade za goste, prema modelu grčkog hodočasničkog turizma, praćene odgovarajućom megalomanskom infrastrukturom, što je sve zajedno u potpunosti promenilo izgled neposredne okoline manastira Žiče. Novi objekti nisu zaživeli i već sada propadaju.

U manastiru Mileševi, sa crkvom jedinstvenog zidnog slikarstva iz prve trećine 13. veka u kojoj se čuvaju mošti Svetog Save Srpskog, najvećeg nacionalnog svetitelja, nedavno raščinjeni episkop Filaret sagradio je nove zgrade unutar porte, takođe radi turizma, tj. zarade. Za tu priliku

NOVOGRADNJA NA KULTURNOM NASLEĐU: Novi konaci manastira Mileševa (levo); Ikonostas i pod u crkvi Svetog Spasa (desno); Novi objekti Žiče (dole)

prethodno je uništio ostatke objekata prvobitnog manastira i one iz kasnijih epoha. Slika manastirskog kompleksa, dobijena višedecenijskim istraživanjima službe zaštite, nestala je pred buldožerima i zidarima vladike Filareta, koga ni podignuta tužba Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture nije zaustavila u planiranom poduhvatu. Pored crkve je postavio i novokomponovanu, kič skulpturu freske Belog anđela, koja je zaštitni znak zidnog slikarstva Mileševe.

Sve odluke donete na štetu kulturnih dobara (osim izuzetaka, poput navedenih radova u Mileševi) dobile su saglasnost odgovornih stručnjaka ili "stručnjaka". Dakle, Zakon o kulturnim dobrima postoji, ali se ne poštuje dosledno. Kada oni koji su izvan i iznad Zakona smatraju da sa kulturnim dobrom treba učiniti nešto što je u njihovom interesu, nađe se način da se to ostvari.

Prošle godine bila je 70. godišnjica postojanja institucionalizovane službe zaštite spomeničkog nasleđa kod nas. Vlada Narodne Republike Srbije osnovala je 25. juna 1947. godine Zavod za zaštitu i naučno proučavanje spomenika kulture Narodne Republike Srbije sa sedištem u Beogradu koji kasnije menja ime u Republički zavod za zaštitu spomenika kulture Beograd. Jubilej je povod i da se otvori javna, stručna debata, koja će sa mnogo dobrih argumenata pokazati da je srpska služba zaštite kulturnih dobara načelno dobro ustrojena i da je treba ojačati, a ne zameniti nekim drugim, gorim modelom koji drugde, oslonjen na drugačiju istoriju, praksu i uslove rada, možda može imati dobre rezultate. Nasuprot tome, mi već imamo sistem koji je u prošlosti davao sjajne rezultate. Srpska služba zaštite bila je uvažavana u međunarodnim okvirima tokom tri decenije, od 50-ih do 80-ih godina prošlog veka, a pošto službu čine ljudi, to je svakako opet moguće ostvariti uz malu pomoć države.

Zato je ovogodišnji jubilej Republičkog zavoda, čiji je prvi direktor bio Milorad Panić Surep, utemeljivač službe zaštite u Srbiji, prilika za podsećanje i na to šta posvećeni upravnik znači za kuću koju vodi. Surepova bogata ličnost i entuzijazam neposredno su uticali na rezultate rada službe zaštite, zahvaljujući motivaciji, obrazovanju i talentu kojima je iste osobine podsticao kod svojih saradnika. Ta slika sačuvana u sećanjima savremenika danas može da bude putokaz, ali i obaveza, jer nas podseća da visoke intelektualne i kreativne vrednosti, uz visoku profesionalnu etičnost, ne predstavljaju luksuz, već su neophodne.

Razumljivo, delovanje službe zaštite bilo je određeno istorijskim i društvenim tokovima. Prvi period, tokom šeste i sedme decenije 20. veka, doneo je istinski upečatljive rezultate: planski se ulagalo u usavršavanje naših konzervatora u inostranstvu, a bila je uspostavljena i bliska saradnja sa izuzetnim poznavaocima konzervatorskih znanja u zapadnoevropskim zemljama. Već krajem sedme decenije počinje osipanje sistema zaštite kulturnih dobara, bez obzira na to što je u međuvremenu u SFRJ uspostavljen niz manjih regionalnih i gradskih zavoda. S vremenom se gube duh zajedništva i otvorena razmena mišljenja i iskustava, što je osnova zdravog i uspešnog delanja. Sa postepenim razaranjem države rastakale su se i institucije, a taj proces se 90-ih znatno ubrzao.

Podsećanje na početke rada Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture nameće zapažanje da je od presudne važnosti da se na čelo institucija kulture postavljaju ličnosti visokog stručnog autoriteta i integriteta. Od njih se ne može zahtevati ono što je lako dobiti od onih koji se oslanjaju više na svoju političku pozadinu nego na profesionalne rezultate. Jedino rešenje koje vodi boljitku spomeničkog nasleđa jeste jačanje profesionalizacije, i postavljanje rukovodilaca koji zadovoljavaju pomenute preduslove. I, naravno, veća ulaganja. Međutim, dok se ispisuju ovi redovi, država je još više smanjila davanja za spomeničku zaštitu u 2018. godini. Ukoliko nadležni u Ministarstvu kulture smatraju da je to u redu, treba im glasno reći da nije. Treba govoriti o tome. Nesumnjivo je da je država, odnosno njeni eksponenti, ta koja odlučuje o tome da li joj je i koliko uopšte stalo do kulturnog nasleđa koje nastanjuje njenu teritoriju, a koje je, ničim zasluženo, nasledila iz davno prohujalih epoha. Otuda i neminovno pitanje: da li nam je kulturno nasleđe zaista potrebno?

Složićemo se da nasleđe predstavlja materijalne dokaze koji grade i potvrđuju identitet jednog naroda. To je ključni razlog koji zaštitu kulturnih dobara čini važnom političkom misijom svake odgovorne vlasti. Slabljenjem kulturnog identiteta, čak više nego životom u siromaštvu, građani postaju podložni mentalnom pokoravanju vlastodržaca. Nadajmo se da to u Srbiji danas nije slučaj, a ni cilj. ¶

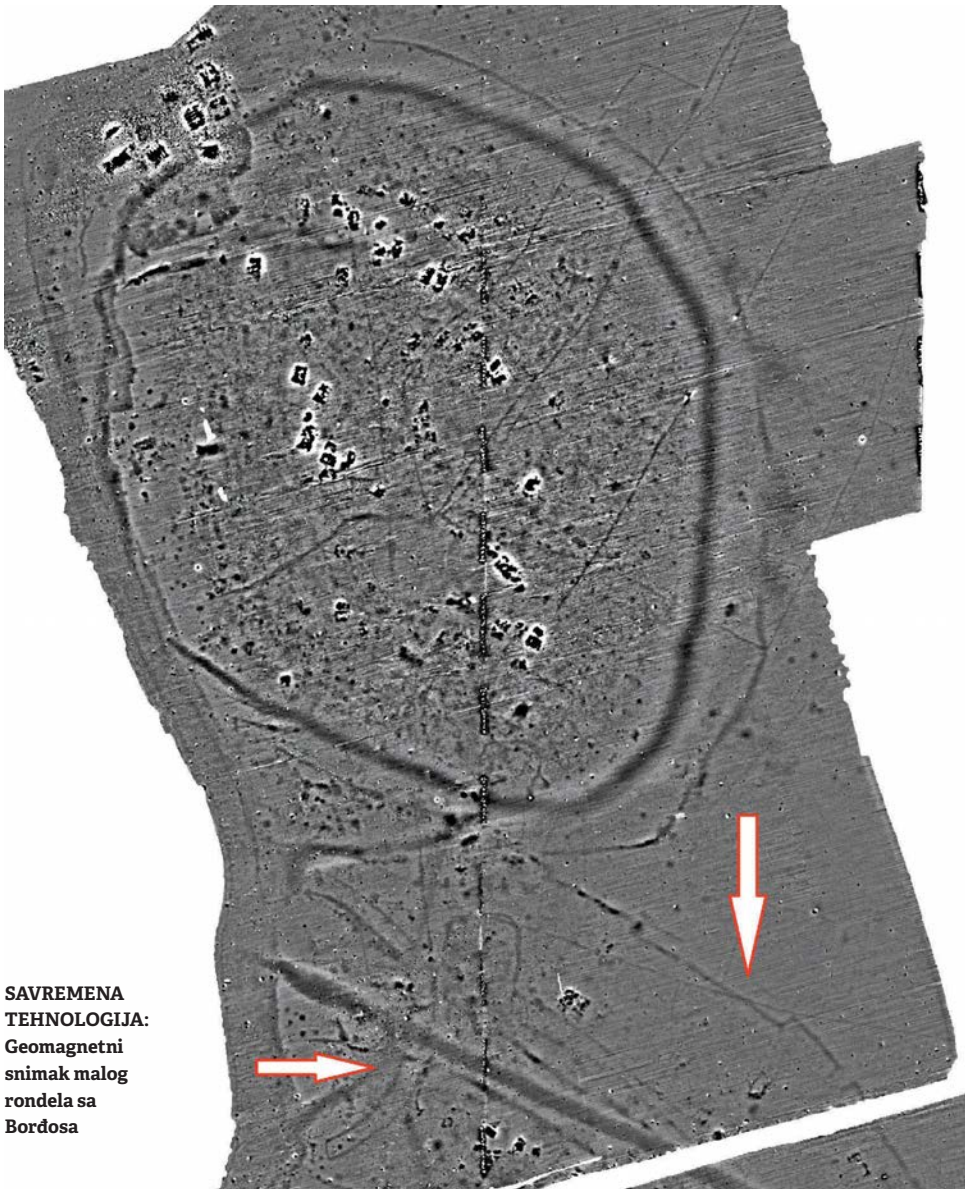
ALEKSANDRA DAVIDOV TEMERINSKI

Tajna iz praistorije

Kod nas su otkrivena tri rondela, kružnih formi iz kasnog neolita. Šta o njima kažu nauka i dosadašnja istraživanja

Već nekoliko godina unazad veliku pažnju javnosti privlače veliki koncentrični krugovi na površini zemlje koji su primećeni nedaleko od Vatina, u opštini Vršac. Nedavno je u medijima objavljena informacija da amateri-arheolozi, na osnovu svojih opservacija, pretpostavljaju da su Vršački krugovi bili preteče savremenih kalendara, što bi značilo da su praistorijski ljudi na našem tlu, čak 1500 godina pre čuvenog Stounhendža, napravili prvi kalendar. Detaljna stručna istraživanja još uvek nisu urađena. O čemu se zapravo radi i šta nauka kaže o tome?

Koncentrični zemljani rovovi, naučni naziv im je rondeli, česti su na prostoru centralne Evrope. Rondeli se najlakše uočavaju iz vazduha, međutim, uvođenjem savremenih tehnologija u arheologiji i upotrebom geomagnetometra, otkriveno je mnogo novih – do sada je registrovano između 150 i 200 rondela. Njihova pojava se vezuje za peti milenijum pre nove ere, odnosno za kasni neolit. Postoji više teorija o njihovoj funkciji, ali kao najutemeljenija se do sada izdvojila ona koja ukazuje na njihovu sakralno-socijalnu pozadinu. Velika sličnost sa neolitskim kružnim rovovima uočena je sa arheološkim nalazištem Stounhendž u Engleskoj, naročito u sistemu kružnih rovova, astronomskoj postavci i sakralnoj funkciji. Razlike se tiču monumentalnosti Stouhendža, ali i činjenice da između njihovog nastanka postoji razlika od nekoliko hiljada godina.

SAVREMENA TEHNOLOGIJA: Geomagnetni snimak malog rondela sa Borđosa

Do sada je istražen veliki broj rondela. Ima ih u raznim veličinama i oblicima, ali zajedničko im je da imaju približno kružni oblik. Poseduju jedan ili više kružnih rovova koji su isprekidani tzv. zemljanim mostovima. Jedino preko tih mostova je moglo da se priđe središnjem delu ovih struktura. Svi rovovi imaju presek u obliku latiničnog slova V. Na spoljnim rovovima su se nalazile kapije.

Postoji nekoliko pretpostavki o funkciji ovih struktura: da su imale odbrambenu funkciju, zatim da su imale neku ekonomsku funkciju, na primer da su služile kao torovi za čuvanje stoke, da su bile centri za trgovinu. Danas sve više istraživača ukazuje na sakralno-socijalnu funkciju rondela: tu su se ljudi okupljali povodom određenih religioznih i drugih sličnih dešavanja.

Interesantno je da se kružni rovovi u najvećem broju nalaze daleko od naselja, a vrlo retko pored samih naselja. U njihovom unutrašnjem delu i u međuprostoru rovova uglavnom nisu pronađene kuće. Međutim, doduše vrlo retko, velike građevine jesu, i to unutar rondela. Pretpostavlja se da su njima šamani obavljali religijske obrede. Za razliku od dugog postojanja "megalitske" kulture u bronzanom dobu, vremenski prostor tokom kojeg su se koristili neolitski kružni rovovi je iznenađujuće kratak, traje svega 200–300 godina.

Manji broj naučnika misli da su rondeli zapravo neka vrsta opservatorijuma, gde

se pratilo kretanje sunca, odnosno da su služili kao svojevrsni kalendar. Za nekoliko rondela kao što su Gosek u Nemačkoj, Puh u Austriji i Šormaš-Terekfeldek u Mađarskoj, navodno postoje i dokazi za to. Međutim, uglavnom se radi samo o pretpostavkama. Kao što je poznato, najraniji primer astronomskog zapisa dolazi iz najstarijeg perioda praistorije – paleolita. Urezane i naslikane zvezde, mesec, povezane linije su među prvim prikazanim astronomskim simbolima. Poznata Venera iz Lausela iz Francuske drži u ruci simbol meseca sa 13 urezanih linija što predstavlja 13 lunarnih ciklusa u jednoj godini. Astronomske pojave u praistoriji su uticale na izgradnju nekih građevina.

S tim u vezi je i pretpostavka da su rondeli orijentisani prema astronomskim pojavama – planetama, Suncu, Mesecu, položaju zvezda i sazvežđa. Po drugoj pretpostavci, rondeli, konkretno njihove kapije, orijentisani su prema nekom topografskom položaju, prvenstveno prema istaknutim, vidljivim prirodnim pojavama u okruženju. Severna kapija rondela Semelj kod Pečuja u Mađarskoj (prečnika od čak 570 m) direktno gleda u vrh planine. Linija krive pada planine ili brežuljka se uzima kao temelj osnove rondela Milbah am Manharstberg u Austriji. Međutim, orijentacija topografski orijentisanih rondela uglavnom se poklapa sa orijentacijom Sunca. Sunčeva orijentacija kod neolitskih rondela odnosi se na položaj njene istočne kapije koja se u zavisnosti od letnjeg ili zimskog solsticija nalazi na plus/minus 38 stepeni od tačnog Istoka. U ovu računicu se uklapa više od 90 posto istraženih rondela.

Kružni rovovi otkriveni u Karpatskom basenu su iz kasnog neolita, između 4900. i 4500. godina pre nove ere. Nekoliko neolitskih kultura se smatra graditeljima rondela: na teritoriji Mađarske – Lenđelska kultura, dok se u Slovačkoj i Češkoj graditeljima smatraju nosioci kulture linearnotrakaste keramike. Na teritoriji Banata u to vreme žive stanovnici Vinčanske i Potiske kulture za koje nisu karakteristični izdvojeni rondeli, već se oni nalaze u sklopu naselja. Kružna struktura unutar zone pod uticajem Vinčanske otkrivena je u Uivaru u Rumuniji.

Kako bismo stekli jasniju sliku o rondelima, moramo da sagledamo i druge oblike kulture u jugoistočnoj Evropi (Sopotska, Butmirska, Danilo). Naselja tih kultura su bila takođe okružena višestrukim kružnim rovovima. Imala su prevashodno odbrambenu, ali i neku simboličnu funkciju. Arheolog Ferenc Horvat iz Mađarske, istražujući rovove i bedeme iz kasnog neolita u Potisju, smatra da rondeli čine prelaz između lenđelskih sakralnih i "balkanskih" odbrambenih rovova. U jednom momentu običan život u naselju se odvaja od religijskih događaja i to se upravo događa na teritoriji Karpatskog basena na prelazu iz srednjeg u kasni neolit.

U susednim zemljama istraživanje rondela poslednjih decenija mnogo je napredovalo. U Srbiji je situacija, nažalost, drugačija i umnogome lošija. U ovom trenutku u Srbiji nema arheologa koji se bavi ovom tematikom. Doduše, bilo bi ih, ali su na birou.

Kod nas su trenutno poznate tri kružne strukture koje po svojim osnovnim karakteristikama mogu predstavljati rondele. Sva tri se nalaze u Vojvodini, u Banatu.

Dve su otkrivene 2014. i 2015. godine geomagnetnom prospekcijom nedaleko od Novog Bečeja na kasnoneolitskom lokalitetu Borđoš. Na ovom lokalitetu se neprekidno vrše sondažna istraživanja multidisciplinarnog karaktera. Realizaciju istraživanja predvode Institut "Kristijan Albreht" za ranu istoriju i praistoriju iz Kila (Nemačka) i Muzej Vojvodine iz Novog Sada.

Dosadašnji rezultati istraživanja na Borđošu ukazuju na postojanje nekoliko faza života. Za prvu, koja je počela oko 5200. g. p. n. e. vezuje se nastanak prvog rondela. Drugi rondel na Borđošu čine višestruki rovovi na kojima se nalazi veći broj kapija, a čija orijentacija prati kretanje Sunca. U unutrašnjem delu nalaze se stambeni objekti. Tokom prošlogodišnjih istraživanja fokus je bio središnji prostor drugog rondela, ali centralni, monumentalni objekat nije pronađen. Poslednja faza života na Borđošu završava se negde oko 4550. g. p. n. e.

Treća zemljana konstrukcija kružnog oblika otkrivena je kod Vatina. Detaljna istraživanja još nisu vršena, tako da ostaju samo pretpostavke da ova struktura pripada rondelima iz kasnog neolita. ¶

ILDIKO MEĐOVIĆ,
kustos-arheolog, član međunarodnog tima Borđoš

Fipresci za Kostu

Srpska sekcija međunarodne federacije filmskih kritičara Fipresci Srbija dodelila je posthumno nagradu za životno delo i trajni doprinos srpskoj kinematografiji Aleksandru D. Kostiću, filmskom kritičaru i dramaturgu.

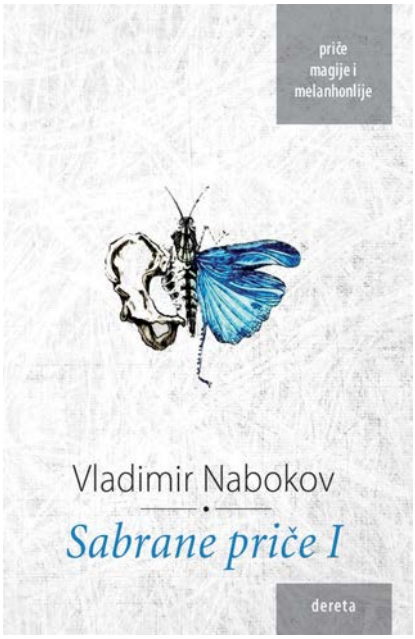
Poslednje godine života, Aleksandar D. Kostić (1962–2017) bio je stalni filmski kritičar "Vremena". Njegove kritike i tekstovi imali su vidnog odjeka u javnosti, a "Prvi i poslednji rokenrol film" ("Vreme" br. 1379), Kostićev tekst o filmu *Kad budem mrtav i beo* Živojina Pavlovića i o najbogatijoj godini jugoslovenske kinematografije – 1967, bio je povod da tema prošlogodišnjeg, 23. Festivala autorskog filma (FAF) bude upravo ta važna i više nikad dostignuta godina u filmu ovih prostora. Poslednji tekst Aleksandra D. Kostića "Kako je Holivud proždrao svoju decu", o TV seriji *Zavada: Bet i Džoan*, objavljen je u "Vremenu" 13. jula, nekoliko dana pre njegove smrti.

Fipresci Srbija nagrade su jedine stručne godišnje filmske nagrade za domaći film. Na prošlonedeljnoj, 25. dodeli, u Jugoslovenskoj kinoteci nagradu za Aleksandra Kostića primila je njegova supruga Tatjana Cvetičanin. ¶

Portret u četiri bekstva

Izdavačka kuća "Dereta" za kraj aprila priprema kapitalno izdanje, *Sabrane priče* Vladimira Nabokova u dva toma na više od hiljadu stranica. Biće to dosad najsveobuhvatnija zbirka Nabokovljevih priča, njih 68, od kojih polovina nikada nije prevedena na srpski jezik. Redakciju većine priča uradio je sam Nabokov uz pomoć sina Dmitrija, i ta verzija se smatra konačnom

Ništa u vezi sa Vladimirom Nabokovom nije bilo uobičajeno: književni stil, teme i karakteri koje je birao za svoja dela, književni ukus koji je izazivao uvek oprečna mišljenja, ali, pre svega, njegov život, za koji bez preterivanja možemo reći da prevazilazi i najmaštovitije filmske zaplete. Vladimir Vladimirovič je bio ekscentrični erudita neverovatne inteligencije i talenta, aristokrata koga su novac i titule ponekad zaobilazili, pa je bogatstvo i nobilitet uvek nosio u svom književnom peru, kosmopolita koji je ceo život proveo tragajući za kućom i domovinom, da bi, tek kada je stekao svetsku slavu, odustao i od te, za njega, neostvarive ideje. Nabokovu nikada nije bilo suđeno da pronađe dom: bio je u svađi sa ustrojstvom sveta, sa duhom vremena u kome je živeo, i to vreme i taj svet stalno su ga proganjali, pa je često bio prinuđen da uzmiče, shvatajući da su porodica i književnost jedina dva utočišta u kojima će moći da pronađe, i to samo ponekad, toliko željeni mir. Bekstvo je postalo način njegovog života.

BEKSTVO PRVO: RUSIJA

Nabokov potiče iz ugledne aristokratske porodice: njegov deda bio je ministar pravde za vreme vladavine Aleksandra II, a otac Vladimir Dmitrovič takođe je bio ugledan liberalni političar, aktivan član lokalne masonske lože, novinar i jedan od vođa liberalne Ustavno-demokratske partije, popularno nazvane Kadeti, koja će nešto kasnije činiti jezgro otpora boljševicima u građanskom ratu. Majka Elena, iz bogate jevrejske familije zemljoposednika, doneće na svet tri sina i dve ćerke. Najstariji, Vladimir, bio je pravo čudo od deteta i sve ga je zanimalo: objavio je dve zbirke pesama do svoje sedamnaeste godine, puno je čitao, bavio se lingvistikom, govorio je tečno tri jezika (engleski je savladao pre ruskog), od oca je nasledio ljubav prema lepideptorologiji (nauka o leptirima), bio je odličan fudbalski golman, dobar bokser i teniser, ali i sinesteta (između ostalog, slova je prepoznavao kao boje) poput Skrjabina i Kandinskog. Sa Oktobarskom revolucijom završava se njegovo srećno detinjstvo. U decembru 1917. cela porodica beži na Krim pred naletom boljševika, ali ubrzo će i odatle emigrirati u Berlin, gde se skloniо najveći broj ruskih emigranata.

BEKSTVO DRUGO: NEMAČKA I FRANCUSKA

Ubrzo po dolasku u Berlin, Nabokovi su poslali Vladimira na Triniti koledž, gde je studirao francusku i rusku književnost. Mnogo godina kasnije, ponosno će otkriti: „Nijednom za tri godine u Kembridžu, ponavljam: ni jedan jedini put nisam posetio Univerzitetsku biblioteku, niti sam se potrudio da saznam gde se nalazi. Nisam išao na predavanja. Bežao bih u London kad god bi mi se ukazala prilika. Imao sam nekoliko devojaka u isto vreme." Na njegovu veliku žalost, napustio je studije, vratio se kod svojih u Berlin. Tada se desila velika tragedija: na političkom skupu u Berlinu ekstremni desničar Vasilij Biskupski pokušao je atentat na Vasilija Miljukova, vođu i osnivača Kadeta. Nabokovljev otac Dmitrij je bez razmišljanja skočio da zaštiti svog kolegu, u čemu je i uspeo, ali je to herojstvo platio sopstvenim životom.

Godine 1925. oženio se Verom Slonim, koja će mu biti najverniji pratilac i podrška do kraja života. Ona je najzaslužnija što Vladimir nije spalio neke rukopise, pre svih *Lolitu*. Devet godina kasnije dobili su sina Dmitrija. U to vreme Nabokov je zarađivao kao statista u nemačkim filmovima, kućni učitelj, prevodilac i teniski instruktor. Ubrzo, pod nadimkom Sirin, izdaje prve romane na ruskom jeziku: *Mašenjka* (1926), *Kralj, dama, pub* (1928), *Lužinova odbrana* (1930), novela *Špijun* (1930). Preovladavaju ruske teme i antiboljševizam, pa ne čudi što je većina Nabokovljevih dela objavljena u Rusiji tek krajem XX veka: „Ništa diktatori ne mrze toliko kao nepokolebljivi, neuhvatljivi, uvek provokativni osmeh. Jedan od glavnih razloga što su oni Lenjinovi lupeži osudili na smrt galantnog ruskog pesnika Gumiljeva, bio je taj što se sve vreme tokom ispitivanja, u zadimljenoj sobi tužioca, u prostoriji gde su ga mučili, po krivudavim hodnicima kojim su ga sproveli do kamiona, u samom kamionu kojim su ga odvezli na gubilište, pa čak i tu, na licu mesta koje je bilo ispunjeno teškim koracima nespretnog i turobnog streljačkog voda, pesnik sve vreme *smešio*." Međutim, nisu samo boljševici bili problem: nacisti su već uveliko proganjali Jevreje po Nemačkoj i jedini razlog što su još uvek bili u Berlinu je Nabokovljeva posvećenost radu na najznačajnijem delu iz tog perioda, *Dar* (1938). U Pariz se sele 1937, ali su tamo ostali samo tri godi-

POZNATI PAR:
Vladimir i Vera Nabokov, 1969.
Foto: Giuseppe Pino

ne. Zbog invazije na Francusku, Nabokovi opet pakuju kofere i ovog puta beže u SAD. „Moj prezir je poprilično jednostavan", konstatovao je u svom stilu, „glupost, tiranija, okrutnost, kriminal i tiha muzika."

BEKSTVO TREĆE:
AMERIKA

Vladimir Vladimirovič nikada nije naučio da vozi (Vera je bila njegov „šofer"), nikada nije koristio telefon, sastavljao je ukrštenice i šahovske probleme, čitavog života je patio od nesanice: „Spavači su najidiotskija bratija na svetu." Ipak, od svih neobičnosti njegovog karaktera, nema sumnje da je njegov književni ukus bio najosobeniji: Dostojevskog je smatrao drugorazrednim piscem koji se rasipao spasenjem unaokolo: „Najveći ruski prozni pisci su, pre svih, Tolstoj, pa Gogolj, Čehov je treći, a četvrti Turgenjev. Dostojevski čeka ispred kancelarije da dobije objašnjenje za loše ocene koje sam mu dao." Balzak mu je bio osrednji, Pasternak patetičan, Kamija i Brehta je proglasio nulama, Man mu je bio odbojan. Ismevao je Frojda i psihoanalizu. Džojsovog *Uliksa* je smatrao za najveće delo XX veka (ali nije voleo *Portret...* i *Fineganovo bdenje*), veoma je cenio Borhesa i Kafku, za Beketa je tvrdio da piše dobre novele i užasne drame, a Hemingvej mu nije bio toliko loš, ali nikako nije mogao da podnese njegove knjige o (ovo ćemo ipak morati na engleskom) *bells, balls and bulls*! Sve to nije ga sprečilo da postane profesor književnosti na Kornelu i Velsliju, dok je na Harvardu bio kurator lepidopter u zoološkom muzeju. Vera ga je pratila na svim predavanjima, dodavala mu je beleške ili brisala tablu. Sedela je pored njega ili u prvom redu i nikada nije progovarala ni reč. Kada bi se Nabokov razboleo, ona je ocenjivala testove i obavljala razgovore sa studentima. Jedan od tih studenata bio je i Tomas Pinčon.

U to vreme, Nabokov odlučuje da piše na engleskom (mada je poeziju nastavio da stvara isključivo na maternjem jeziku). Prvo objavljuje roman *Stvarni život Sebastijana Najta* (1941) i *U znaku nezakonito rođenih* (1947), da bi potom izašla *Lolita* (1955), koja mu je donela svetsku slavu. Priču o matorom perverznjaku Hambertu Hambertu, koji se zaljubljuje u dvanaestogodišnju „nimfetu" i besramno je zavodi, niko u SAD nije hteo da objavi. Knjigu ipak objavljuje u Francuskoj, a *Lolita* postaje svetski hit kome ni veliki Kjubrik nije mogao da odoli, pa je ubrzo roman ekranizovan i to sa podjednako velikim uspehom. Naravno, odmah su počela nagađanja o tome da li je užasni Hambert alter ego Nabokova i da li u romanu ima autobiografskih elemenata. Pokušavajući da objasni kako se nikako ne može povući znak jednakosti između njih dvojice, Nabokov je rekao: „Hambert Hambert, na primer, ne zna razliku između kolibrija i sokola. Meni se to, svakako, nikad ne bi desilo." Ipak, kada je odlučio da bude ozbiljniji i manje ironičan nego obično, ipak je pojasnio zašto je napisao roman o pedofilu: „Zadatak pisca je da posadi svog junaka na vrh drveta, i jednom kada je tamo, treba ga kamenovati." Nabokovu očigledno nije smetalo ako bi i sam ponekad morao da zauzme mesto svog junaka.

Njegov sledeći (i poslednji američki) roman, *Pnin* (1957), naići će na izvanredan odziv i publike i kritike. Ipak, čini se da mu je bilo preko glave i Amerike i njenog puritanskog duha. Nabokov je kao osvedočeni protivnik carističke autokratije, nacizma i komunizma počeo da shvata i nedostatke jednog, pokazaće se, samo prividnog demokratskog sistema. Onog trenutka kada je postao finansijski nezavisan, zbog komercijalnog uspeha *Lolite,* Vladimir Vladimirovič je još jednom odlučio da spakuje kofere i da se 1960. vrati u dobru staru Evropu.

BEKSTVO ČETVRTO:
ŠVAJCARSKA

Vladimir i Vera su se pomirili da nikada neće naći svoj dom. Zato su, valjda, i odlučili da žive u luksuznom sezonskom hotelu na Ženevskom jezeru sve do svoje smrti. Odlučili su da ljudima poput njih, osuđenim na stalne selidbe, ne priliči nekretnina u posedu. Njihov sin Dmitrij postao je eminentni operski pevač i dobio je posao u Milanskoj skali, a oni su želeli da mu budu blizu. Tamo je Vladimir napisao još dva svoja remek-dela, *Bledu vatru* (1962) i *Adu* (1969) – njegovo najobimnije delo, a zatim i *Prozirne stvari* (1972) i *Pogledaj, arlekine!* (1974). Dmitrij je bio najzaslužniji za priređivanje, prevođenje i posthumno objavljivanje knjige *Sabranih priča* (1995), koja se danas smatra jednom od najznačajnijih Nabokovljevih knjiga. Veliki majstor pisane reči krenuo je u svoje poslednje bekstvo 1977, kada je umro okružen najbližima. ¶

ALEKSANDAR ŠURBATOVIĆ,
glavni urednik „Derete"

Uspravnost u naherenom svetu

Knjiga Dragoslave Barzut, iako svakako samosvojna, može se kontekstualno čitati i kao deo nekovrsne "Red box poetike" u nastajanju

Posmatram njeno lice koje se grči u pokušaju da mi zadrži pogled. Ne razmišljam o njoj. Tako prolazi nekoliko sati. Onda mora da pođe, u svoj stvarni život kome ja ne pripadam, izvan ove kuhinje. Iz njega mi šalje SMS-ove. Ne znam ništa o njenoj stvarnosti ni o njenim unutrašnjim seljenjima. Ostajem da sedim, sa pogledom uperenim u dva prazna mesta za stolom. Nišanim ih, stolicu bez naslona na kojoj je sedela do malopre i prazno mesto našeg razgovora. Praznina guta i stvari sa kojima nemam kud.

Mada ne verujem u tzv. generacije – kolektivizam kao i bilo koji drugi, odbojan i zasnovan na lažnoj bliskosti po nevažnim kriterijumima – možda ću morati bar na trenutak da reteriram, iz puke nužde: toliko je ono što nazivamo savremenom srpskom prozom, čast izuzecima, ustajalo i ukiseljeno, da ne mogu odoleti iskušenju da ne investiram neku pomalo očajničku nadu u naraštaj koji tek hvata pravi zalet na sceni, recimo, one koji sada imaju oko trideset, najviše trideset i pet godina. Dobro, u tim je godinama Tomas Man već bio napisao neke od svojih ključnih knjiga, ali manimo se mi takvih poređenja... Jer, ako "nas" oni i one ne izvuku iz jalovog koegzistiranja izanđalih paradigmi, recimo odlikaško-postmodernističke na jednoj, a "tradicionalističke" (zapravo jalovo provincijalne) na drugoj, onda piši propalo... A ponekog znaka da se stvari pokreću u dobrom ili bar nadežnom pravcu ima. Jedan od njih je i nešto što bih, sada, kad već imamo posla s trećim romanom koji dubi tu brazdu, priručno nazvao "Red box poetika". Šta je sad pa to?

Romane Lejle Kalamujić *Zovite me Esteban*, Bojana Krivokapića *Proleće se na put sprema* i evo sad, Dragoslave Barzut *Papirne disko kugle* povezuje isti izdavač (Red box, Beograd), a autor(k)e i to da su otprilike istih godina – rođeni/e početkom ili sredinom osamdesetih. Je li to sve? Da jeste, mogli bismo odmah zaboraviti na to. Ima tu, međutim, i još nešto, svakako važnije. U pitanju su relativno kratki romani, fragmentarnog proznog izričaja, lirski, ali i (auto)ironijski intoniranog, duboko i neskriveno autobiografski zasnovani; dalje, sva su tri (Krivokapićev za nijansu diskretnije) izgrađena na radosti i muci samospoznaje, potrage za identitetom, onim (homo)seksualnim, ali i drugima, a potom i radosti i muci njegovog pronalaženja, prepoznavanja, intimne i društvene validacije, ne naposletku i sopstvene lociranosti u jedan možda diskretni i podzemni ali i te kako stvarni i živi kontinuitet. Dobro, je li to sve? Opet, nije. Da jeste, bila bi to zgodna (para)tržišna niša – kakva kod nas, ako ćemo pravo, ni ne postoji – recimo gay literature, što je u redu, ali ne bi trebalo da impresionira: dobro je kao deo šireg emancipatorskog napora, ali samo po sebi ne čini pažnje vrednu književnost. Stoga idemo dalje: sva su tri romana – e, tu srodna generacijska optika ima smisla – veoma duboko prožeta uspomenama na odrastanje u vremenu raspada nekadašnje zajedničke države, na vreme u kojem se svet naherio na neki detetu neshvatljiv, ali dovoljno jasno traumatičan način; "rat" je, doduše, nešto što je fizički daleko (od Lejle baš i ne uvek), ali zapravo prožima svaki atom stvarnosti. Kao i promena egzistencijalnih paradigmi, gubici posla i zdravlja u porodici, pucanje naizgled neraskidivih bračnih, rodbinskih i prijateljskih veza, susreti s nekim drugačijim ljudima iz nepoznatih daljina, nastanak novih, naizgled šljaštećih i izazovnih ali zapravo surovih i vučjih vremena. I pogled, naratorski, na sve to što donosi gurava stvarnost, iskombinovana s burnim unutrašnjim procesima u osetljivom biću: pogled nekoga kome je unutar te poludele stvarnosti utemeljiti nekakvu smislenu egzistenciju, istovremeno raščišćavajući sa sobom što se uopšte želi, kuda se stremi.

Mogao bih da nastavim s variranjem poetičkih i tematsko-motivskih srodnosti ovih triju (vrlo preporučljivih) romana, ali Dragoslavi Barzut sam time možda već naneo dovoljno nepravde... Naime, ništa od napred izrečenog ne treba nipošto čitati kao odricanje ovom romanu samosvojnosti i zrelosti. Dragoslava Barzut (Crvenka 1984) pažljivijim je pratiocima ovdašnje scene desetak godina poznata kao darovita pripovedačica, te je utoliko ovaj roman sasvim prirodan korak više i dalje u njenom autorskom sazrevanju. *Papirne disko kugle* su književno visoko pismen i poetički samosvojan, bez "strateške" greške promišljen i ostvaren romaneskni tekst, u kojem je na jedva preko 120 strana omanjeg formata komprimovano nekoliko ravnopravnih – i ravnopravno dobrih – narativnih tokova, od onog smeštenog u "sadašnjosti" podstanarskog potucanja po Beogradu, preko (ovom čitaocu najupečatljivijih) flešbekova u kojima pripovedačica dobija svoj "fikcijski" avatar Elodi, posvećenih odrastanju u malom vojvođanskom gradu, pa do intrigantne priče o ženskom fudbalskom klubu kao mestu specifične rodne emancipacije; sve ih, pak, natkriljuje priča o nasilnom incidentu u jednom beogradskom baru, gde je nekoliko žena dobilo batine kao "proklete lezbejke". Ovde autorka grize u najneposredniju, "žurnalističku" – a bogme i autobiografsku – stvarnost, jer jedna od građanki koja je bila žrtva tog napada (koji se odigrao u našoj zajedničkoj stvarnosti) zove se upravo Barzut Dragoslava... *Papirne disko kugle* bez ostatka potvrđuju da ova spisateljica nije slučajna i uzgredna pojava u ovdašnjoj prozi. Prag očekivanja je (najzad!) podignut visoko, sad nema nazad. ¶

TEOFIL PANČIĆ

Buđenje iz zimskog sna

U zemlji čija se gotovo čitava festivalska produkcija zasniva na projektnom finansiranju u okviru institucionalnih budžeta, privatni izdavač i distributer Metropolis Jazz odlučio se za samostalnu organizaciju čak osam koncerata u dva dana

Džez festival koji se održao prethodnog vikenda, u sali "Amerikana" beogradskog Doma omladine, po mnogo čemu je bio specifičan. U zemlji čija se gotovo čitava festivalska produkcija zasniva na projektnom finansiranju u okviru institucionalnih budžeta, jedan privatni izdavač i distributer odlučio se za samostalnu organizaciju čak osam koncerata u dva dana. Kao da to nije bio dovoljan izazov, Metropolis Music je zakazao događaj za početak februara, kada je džez publika u tradicionalnom zimskom snu nakon prebogate koncertne jeseni. Konačno, u moru festivala koji se utrkuju u dovođenju internacionalnih zvezda, ovaj se opredelio isključivo za izvođače iz Srbije.

Interes organizatora je jasan. Pre nešto više od godinu dana startovala je izdavačka etiketa Metropolis Jazz pod rukovodstvom sveprisutnog Vojislava Pantića, najpoznatijeg domaćeg džez novinara i dugogodišnjeg selektora nekolicine domaćih džez festivala. Svi izvođači su potpisnici ove kuće i treba ih promovisati. No čak i ako zanemarimo materijalnu računicu privatnog preduzetnika, lako ćemo primetiti i svojevrstan "javni interes". Metropolis promoviše isključivo bendove i muzičare koji pišu autorsku muziku, što je značajan podstrek za domaće džez izvođače . Umesto besomučnog tezgarenja po klubovima i napornog "uradi sam" pregalaštva, sada postoji i stabilna infrastrukturna podrška. Baš kako i treba da bude – muzičari da se bave muzikom, a izdavači objavljivanjem nosača zvuka i promocijom. U eri digitalnih muzičkih fajlova i striming servisa, verovatno se niko od učesnika neće preterano opariti od objavljivanja CD-ova i ploča, ali je logistički i promotivni aspekt ove saradnje od izuzetnog značaja za domaću džez scenu.

Konačno, ko su svi ti muzičari koji su se predstavili publici u Domu omladine? Pažljivim pratiocima dešavanja na domaćoj džez sceni većina je već bila poznata, mahom sa brojnih klupskih svirki širom Beograda, ali i sa drugih džez festivala. Utoliko je i sama organizacija festivala bila mač sa dve oštrice, jer izvođači uglavnom nisu bili "ekskluziva" i možete ih gledati negde već za nekoliko dana, pa još za džabe umesto po ceni festivalske karte. To se najviše osetilo na koncertu eklektičnog sastava Fish in Oil, inače ljubimaca beogradske publike, čiji je kasni ponoćni koncert prve festivalske večeri bio obeležen napuštanjem sedišta nakon svake numere. Ne treba zameriti umornom radnom narodu koji juri na noćni prevoz.

PROTIV PREDRASUDA: Sanja Marković
Foto: El Gvojos

Prve koncertne večeri najviše je briljirala vokalistkinja i multiinstrumentalistkinja Sanja Marković, sa svojim mnogočlanim, dobro raspoloženim i rasviranim ansamblom. Razbijajući predrasude o domaćim džez pevačicama kao pukim izvođačicama proverenih standarda, smelo se upustila u aranžersku rekonstrukciju vokalnog džeza u savremenom ključu. Bio je nadahnut i ceo kolektiv a i pojedinci, pre svih pijanista Aleksandar Grujić, pa omiljeni bubnjar mlađe generacije Peđa Milutinović, te novosadska flautistkinja Milena Jančurić kao pravo osveženje među domaćim džez duvačima. Bend mladog saksofoniste Uglješe Novakovića imao je nezahvalan zadatak da zagreje publiku na samom otvaranju festivala, pa još sa premijerno/stegnuto izvedenim novim materijalom na tragu modernog mejnstrima. Schime Trio popularnog saksofoniste Luke Ignjatovića je već etabliran sastav pa sebi može da dopusti i različite kombinatorike u postavi – u petak su bend dopunjavali saksofonista Rastko Obradović i pijanista Sava Miletić. Za njihovu verziju poletnog neobapa, nabijenog eksplozivnim duvačkim soloima, preterana proširenja možda i nisu neophodna. No publika nije imala ništa protiv!

Ako ćemo o ukusima publike, među domaćim ljubiteljima džeza se još uvek najbolje "prima" džez-rok fjužn sedamdesetih i osamdesetih, i njegovi novovekovni derivati. Grupa Konzilium gitariste Branka Trijića (inače, člana najpopularnijeg domaćeg džez sastava, Vasil Hadžimanov Benda) na tom talasu pobrala je najviše ovacija ne samo druge koncertne večeri, već možda i na čitavom festivalu. Odlično su prošle i proverene postdžez Nišlije Eyot, internacionalno najuspešniji domaći džez bend, koga u martu čeka 15-odnevna turneja po Rusiji! Za mejnstrim ugođaj subotnje večeri bio je zadužen Drama Organ Trio agilnog bubnjara Aleksandra Cvetkovića, dok je "s one strane džeza" bio ambiciozni beogradski sastav Hashima, čijim kreativnim zamislima na tragu moderne američke i evropske avangarde predstoji još zanatskog poliranja.

Pristojna poseta festivalu (200–300 ljudi), naročito drugog festivalskog dana, daje jasan mig da su ovakvi događaji dobrodošli preko cele godine. Sa druge strane, kao da je bila prisutna mala stegnutost aktera (i muzičara i publike) u odnosu na uzavrele klupske večeri ili programe već etabliranih festivala. Možda je zimski san predugo trajao, no buđenje je bilo uspešno! ¶

NIKOLA MARKOVIĆ

Pred fajront...

Foto: Marija Janković

Iluzija je da kupovina informacija od policije predstavlja istraživačko novinarstvo. Pitanje svih pitanja je kako to informacije iz policije cure tim intenzitetom

Prošle nedelje je podignuta optužnica protiv Zorana Marjanovića za ubistvo supruge Jelene. Ovaj zločin je u Srbiji dobio neverovatne medijske razmere prvenstveno zahvaljujući nekrofilnom pisanju tabloida, koji su nekoliko puta iznova manipulisali senzacionalistički izveštavajući o svakom detalju istrage i zločina.

Televizije Pink, Happy, a delimično i Prva, smišljeno su preuzele ovaj model i eksploatisale ga rušeći sve profesionalne standarde, a sve u želji da se privuče pažnja gledalaca. Policijska istraga bila je toliko "bušna" da je omogućila neprekidno curenje i prodaju informacija i morbidnih detalja. Na dan podizanja optužnice, "Večernje novosti" su počele da prodaju knjigu sa izveštajima obdukcije i svim detaljima istrage. Knjigu identičnog sadržaja najavio je i novinar Pinka Mladen Mijatović, a tog vikenda se detaljnim prikazom pohvalio još jedan domaći tabloid. "Informer" je čak objavio fotografije leša i krvave odeće. Da crno bude još crnje, primetio sam da su među autorima jedne od knjiga uglavnom dame.

Svuda u svetu, zločini ove vrste privlače pažnju, ali je svako objavljivanje informacija u medijima skopčano sa mogućim tužbama, pa se ozbiljno vaga između tiraža, zarade i eventualne sudske kazne. Takođe, iluzija je da kupovina informacija od policije predstavlja istraživačko novinarstvo, jer bi pravo pitanje (umesto slika leša) bilo, u stvari, da li je policija preduzela sve potrebne mere, da li je u istrazi bilo svesnih ili nesvesnih propusta i konačno, pitanje svih pitanja – kako to informacije iz policije cure tim intenzitetom. U zemlji gde testove za osmake, na maloj maturi čuva Žandarmerija, helikopteri, psi ili BIA, svi detalji policijske istrage, izjave sa saslušanja i rezultati poligrafa se već sutradan pojavljuju u medijima. To je, ipak, pitanje za nadležno ministarstvo.

Sledeći medijski događaj nedelje na televiziji svakako je bila poseta Aleksandra Vučića Hrvatskoj. Najviše pažnje i uzavrelih strasti mogli ste videti na televiziji Pink u emisiji Predraga Sarape. On je postavio lični rekord u maratonskoj emisiji sa analitičarima i ekspertima (nije mi uvek poznata oblast) koja se od jutrenja protegla do večernjih sati. Dok je Vučić grizao usnu, gledao u daljinu, držao smiren ton i pokazao gandijevsko strpljenje, na Pinku smo proživeli devedesete iznova u uzavreloj atmosferi kojoj je prosto nedostajao skandal, sukob ili bar nekakav eksces. Razum je pobegao kroz prozor, a uključenja, izjave sagovornika i reporteri su govorili sasvim drugačije. Da ste, ne daj bože, toliko neinformisani da ste slučajno uključili TV Pink, pomislili biste da smo iznenada zaratili sa Hrvatima, a u toku je bila svojevrsna mirovna misija.

Posebno je zanimljiva neka vrsta svečane obaveze koju su dali Vučić i Kolinda, a ona se tiče svojevrsnog perioda medijskog zatišja, 100 dana tišine tokom kojih bi se nosioci državnih funkcija uzdržali od komentarisanja komšija sa one strane tarabe. Na svečanoj večeri je Vučić, kroz šalu apostrofirao baš ministra Vulina, jer njegovi emotivni nastupi najviše pogađaju komšije. Znate onu scenu kada se udaje Zone Zamfirsko, a svadljive tetke sa obe strane moraju da napuste pregovore oko braka i miraza. Da li će Vulin izdržati 100 dana ili će početi u medijima da razgovara sam sa sobom, to je možda odlična tema za kladionice u Srbiji. Zato je valjda na Pinku onako zapenio Sarapa sa gostima baš na radikalsku slavu Tri jerarha. Shvatio sam to kao poslednju turu u kafani pred fajront kad se ekipa našika i pravi haos. Kad se vrati Vučić, počeće medijski embargo na prozivanje Hrvata.

U svakom slučaju, dobro je kada se razgovara i treba Vučiću priznati da je pokazao neverovatnu dozu tolerancije i strpljenja, samo bih veoma voleo da iste te osobine prikaže i na domaćem terenu. Ako je proklamovani cilj njegove posete mirnija budućnost i bolji odnosi sa komšijama, zar ne bi to isto ili još bolje mogao da poželi na unutrašnjem planu unutar srpske političke scene. Lepo je biti fin u gostima, ali je pravi test ozbiljnosti nečijih manira –ponašanje u sopstvenoj kući.

Tako su lokalni izbori u Beogradu, Boru i Aranđelovcu dospeli u drugi plan, jer se prvi put desilo da su međunarodni odnosi u medijima prevagnuli nad komunalnim temama. Narod je mogao da vidi kako Predsednik brine o građanima Lapljeg Sela ili Vrginmosta, dok je kampanja u Beogradu u sigurnim rukama Žike Seljaka, Aje Jung ili Ace Lukasa.

Smrt Nebojše Glogovca je takođe imala elemente medijskog fajronta. Prvo je čovek ležeći na onkologiji morao da skida sa vrata novinare iz tabloida. Posle je jedan portal objavio kako je Ljubiša Samardžić izjavljivao saučešće porodici preminulog Glogovca. Sve televizije su imale potrebu da puštaju filmove sa Glogovcem, a mene je taj iznenadni interes dodatno zaboleo. Ne mora odmah isto veče taj nekrofilni filmski maraton, rasporedite to na mesece i godine koji su pred nama. Sada bi možda onih 100 dana tišine sa njegovom slikom bilo najprikladnije, jer samo je on mogao da odigra Dražu Mihajlovića, Hamleta i hrvatskog transvestita ultradesničara i da mu potpuno verujemo.

Samo par dana tišine pred fajront. ¶

Lagunine knjige

VREME i Laguna preporučuju

Akcija

Mesec ljubavnih romana

Priče o velikim i malim, stvarnim i izmišljenim, tužnim i smešnim ljubavima.

Od 10. februara do 10. marta, izdavačka kuća Laguna organizuje akciju „Mesec ljubavi“, tokom koje će u svim knjižarama Delfi čitaoci moći da sa znatnim popustima kupe neki od šezdeset probranih ljubavnih romana iz Lagunine ponude. Među njima su naslovi u rasponu od čiklita i klasičnih ljubića do ljubavnih drama i romansiranih biografija, čiji su autori neki od najpopularnijih pisaca ovog žanra, poput Nikolasa Sparksa, Marka Levija, Dejvida Nikolsa, Helen Filding, Džesa Voltera ili Megi O'Farel... Od istorijsko-ljubavnih romana na spisku akcije „Mesec ljubavi“, skrećemo pažnju na roman *Gospođa Hudini* Viktorije Keli, o ljubavi između ilizioniste Harija Hudinija i njegove supruge Bes, roman *Rodenova ljubavnica* Heder Veb, o ljubavi Kamij Klodel i vajara Ogista Rodena, zatim roman *Ofelijina muza* Rite Kameron, o ljubavi Elizabet Sidal i slikara Dantea Gabrijela Rosetija, roman *Reči na mom dlanu* Gvinevir Glasferd, o ljubavi Renea Dekarta i Helene Jans, kao i roman *Kruženje oko Sunca* Pole Meklejn, o ljubavnom trouglu avijatičarke Beril Markam, lovca Denisa Finča Hatona i književnice Karen Bliksen, autorke romana *Moja Afrika*... Svratite u knjižare Delfi i potražite ove i druge naslove, za poklon ili za svoju dušu.

GALA I SALVADOR DALI

Pored ovih naslova, skrećemo vam pažnju i na sledeća izdanja koja će se uskoro naći na polici s ljubavnim romanima.

Španska autorka Karmen Domingo u romanu *Gala – Dali*, koji će se uskoro naći pred čitaocima, ponovo je ispričala jednu od najvećih ljubavnih priča XX veka, onu između ekscentričnog španskog slikarskog genija Salvadora Dalija i Ruskinje Jelene Ivanovne Djakonove, koju će svet zapamtiti pod imenom Gala Dali. Gala je imala svega sedamnaest godina kada je u Davosu u Švajcarskoj, gde se lečila od tuberkuloze, upoznala svog vršnjaka, budućeg velikog francuskog pesnika Pola Elijara, zaljubila se, a nekoliko godina kasnije, usred Prvog svetskog rata, otišla u Pariz i udala se za njega. U Parizu se Gala kretala u krugu Elijarovih prijatelja nadrealista i postala muza Luju Aragonu, Maksu Ernestu i Andreu Bretonu. A kada je 1929. upoznala deceniju mlađeg Salvadora Dalija, postala je žena njegovog života, najveća inspiracija njegovog slikarstva i spasilac od pretećeg ludila. Karmen Domingo je u ovom romanu opisala istoriju njihove burne veze, koja je potrajala pola veka i koja je obeležila i istoriju umetnosti.

Roman *Viktorija* Dejzi Gudvin, koji takođe uskoro izlazi iz štampe, donosi istorijsko-biografsku ljubavnu dramu čija je junakinja kraljica Viktorija na početku svoje šezdesettrogodišnje vladavine Ujedinjenim Kraljevstvom. Roman započinje 1837. godine, kada Aleksandrina Viktorija u osamnaestoj godini postaje britanska kraljica, a njegov zaplet se zasniva na intrigi oko izbora njenog supruga. Naime, Viktorijina majka, vojvotkinja od Kenta i Strathorna, insistira da se ona uda za svog rođaka, princa Alberta od Saks-Koburg i Gota, ali on je Viktoriji dosadan i nezanimljiv. Njen izbor je vigovski premijer Vilijam Lamb, lord od Melburna, naočiti udovac četrdeset godina stariji od nje i oslonac u prvim godinama njenog kraljevanja. Ali, tri godine po stupanju na presto, kraljica Viktorija se na kraju ipak udala za princa Alberta. Britanska spisateljica i televizijska producentkinja Dejzi Gudvin je u ovom romanu opisala intimnu dramu kraljice Viktorije u mreži dvorskih spletki, a zatim i scenario za istoimenu televizijsku seriju, čija druga sezona je nedavno završena i u kojoj glavnu ulogu tumači Džena Kolman.

Roman *Mogla bih to biti ja* popularne francuske autorke Kamij Lorans, koji su kritičari opisali kao „*Opasne veze* našeg doba“, donosi jednu savremenu, mračnu ljubavnu priču. Junakinja knjige je Kler, četrdesetosmogodišnja razvedena i usamljena profesorka književnosti. Njen ljubavnik Žoel je desetak godina mlađi od nje i ne želi nikakvu ozbiljnu vezu. Da bi saznala šta Žoel radi kad nije s njom, Kler otvara lažan profil na *Fejsbuku,* u virtuelnom svetu postaje atraktivna dvadesetčetvorogodišnjakinja, i da bi pratila Žoelov nalog obraća se sa zahtevom za prijateljstvo njegovom prijatelju i cimeru, fotografu Krisu. Među njima se zatim razvija prepiska, tokom koje se Kris zaljubljuje u Klerinu virtuelnu dvojnicu. „Ne zove se to bez razloga mreža“, piše Kler. „Ponekad smo pauk, a ponekad mušica.“ U vrtoglavoj igri ogledala između stvarnog i onlajn sveta, Kamij Lorans priča o opasnim vezama jedne žene koja ne želi da se odrekne strasti.

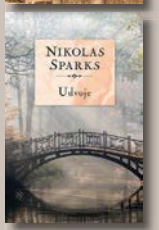

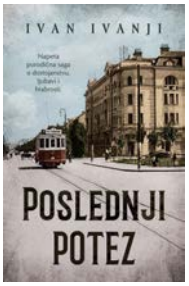

Drama

IVAN IVANJI

Poslednji potez

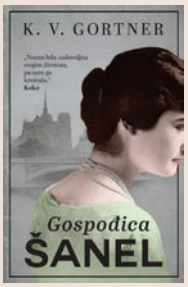
Novi roman Ivana Ivanjija donosi priču o sudbini jedne jevrejske porodice preko koje se prelama istorija ovog prostora u poslednjih vek i po. Poreklom iz banatskog Perleza, pripadnici ove porodice su u zavisnosti od istorijskih okolnosti u svakoj generaciji menjali prezime – njen najstariji pripadnik kao austrofil je uzeo prezime Rotbart, njegov sin, kao mađaron, prezime Radvanji, njegov unuk kao Jugosloven postaje Radovan, a njegov praunuk koji je komunista dobija prezime Radvan. Središnji deo radnje romana odigrava se za vreme Drugog svetskog rata, kada pripadnik četvrte generacije ove porodice Rudi igrom slučaja u okupiranom Beogradu postaje dvostruki agent – dok Nemci misle da radi za njih kao prevodilac i dostavljač informacija, Rudi počinje da radi za pokret otpora. Pored porodične hronike, Ivanjijev roman je i priča o istoriji i ratovima, o varljivim identitetima i postojanoj veri u dostojan život, a među njegovim junacima su komunisti, masoni, esesovci i partizani, ali i mnoge istorijske ličnosti kao Moša Pijade, Vladimir Velebit, Vladislav Ribnikar, esesovski pukovnik Hetl i drugi. „*Poslednji potez*, kapitalno delo vrhunskog pripovedača Ivana Ivanjija, nudi originalan i svež pogled na prelomne događaje oko Drugog svetskog rata na primeru jedne sasvim neobične jevrejske porodice", rekao je o ovom romanu Pavle Zelić. „Savremenik i učesnik događaja koje opisuje u *Poslednjem potezu*, Ivanji na maestralan način stvara značajan roman srpske književnosti. On to čini lomeći sudbinske istorijske poteze preko leđa muškaraca i žena iz jevrejske porodice Rotbart, odnosno Radvanji, odnosno Radvan... Zagrebavši u prošlost ove familije i ovog prostora, Ivanji daje lični pečat vremenima u kojima je i sam bio značajan akter, kreirajući fikciju koja pleni istinitošću i doživljajem proživljenog. Pokazujući redak osećaj za detalj i nenametljive istorijske lekcije, autor nas vodi, u epopeji dužoj od veka, kroz prošlost koju tek treba u potpunosti da razumemo i prihvatimo."

Drama

K. V. GORTNER

Gospođica Šanel

Prevod: BRANISLAVA RADEVIĆ-STOJILJKOVIĆ

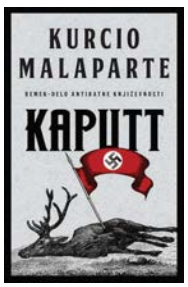
Koko Šanel je rođena 1883. u mestu Somir, kao jedno od petoro dece lokalnog pijačnog prodavca i pralje. Imala je jedanaest godina kada joj je majka umrla, a otac ih napustio. U sirotištu je provela pet godina i u njemu izučila krojački zanat, nakon čega je radila kao švalja. Zatim odlazi u Pariz, gde nastupa u tamošnjim kabareima kao igračica i pevačica, čekajući priliku da počne da se bavi onim što je želela – kreiranjem i izradom šešira. Zahvaljući pomoći ljubavnika Etjena Balzana, ona 1910. godine otvara svoj prvi butik, da bi u godinama koje slede stvorila sopstveni modni stil koji će između dva svetska rata revolucionarno promeniti ne samo modnu industriju već i dotadašnji pogled na to kako žene treba da se oblače, izgledaju i ponašaju. Njen privatni život obeležile su veze s milionerima, aristokratama i umetnicima, a veza s jednim nemačkim oficirom u okupiranom Parizu doneće joj optužbe za izdaju i špijunažu, zbog čega će morati da napusti Francusku. U sedamdesetoj godini napravila je spektakularan *comeback* i još jednom zatresla svetsku modnu scenu lansirajući čuveni „šanel kostim". Roman *Gospođica Šanel* prati njen uzbudljiv životni put i donosi priču o jednoj izuzetnoj ženi koja je sebi stvorila život za kakvim je žudela, o ženi nezaustavljive ambicije, čija će snaga, strast i umetnička vizija postati njen zaštitni znak.

Klasici

KURCIO MALAPARTE

Kaputt

Prevod: JUGANA STOJANOVIĆ

Nakon *Kože*, Laguna uskoro objavljuje i drugi čuveni roman Kurcija Malapartea *Kaputt*, jedno od najpotresnijih svedočanstava o Drugom svetskom ratu kao epohalnom sunovratu evropske civilizacije. Objavljen 1944, dok je rat još trajao, ovaj roman na granici između dokumentarnosti i literature nastajao je dok je Malaparte kao ratni dopisnik obilazio evropske frontove. „Šta je ta knjiga?", napisao je Milan Kundera. „Na prvi pogled, to je reportaža ratnog reportera. Izuzetna, čak senzacionalna reportaža, jer, kao reporter lista *Korijere dela sera* i oficir italijanske vojske, on krstari okupiranom Evropom sa slobodom neuhvatljivog špijuna. Svet politike otvara se pred tim briljantnim posetiocem salona: u *Kaputtu* on prenosi svoje razgovore sa italijanskim državnicima (prvenstveno sa Ćanom, ministrom spoljnih poslova i Musolinijevim zetom), s nemačkim političarima (s Frankom, načelnikom Generalnog gubernatorstva Poljske, koji organizuje pokolje Jevreja, ali i s Himlerom, koga nagog sreće u nekoj finskoj sauni), sa diktatorima satelitskih zemalja (sa Antom Pavelićem, gospodarom Hrvatske), dopunjujući svoje mondenske izveštaje zapažanjima o stvarnom životu običnih ljudi (u Nemačkoj, Ukrajini, Srbiji, Hrvatskoj, Poljskoj, Rumuniji, Finskoj). S obzirom na jedinstveni karakter njegovih svedočanstava, neobično je što se nijedan istoričar nije pozvao na njegova iskustva, niti je ikad naveo reči političara koje on u svojoj knjizi pušta da opširno govore. Neobično da, ali i razumljivo: jer ova reportaža i nije reportaža; ona je *književno delo* čija je *estetska namera* toliko upadljiva, toliko očigledna, da je osetljiviji čitalac spontano isključuje iz konteksta svedočanstava kakve donose istoričari, novinari, politikolozi, pisci memoara."

Triler

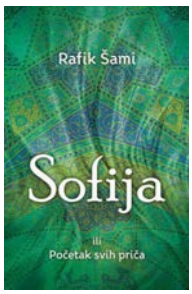
ŠARI LAPENA

Par iz susedstva

Prevod: MILICA CVETKOVIĆ

Svaki triler računa s čitalačkim strahovima i njima se poigrava. Triler kanadske spisateljice Šari Lapena *Par iz susedstva* to čini s – roditeljskim strahom. Junaci knjige su En i Marko Konti, naizgled savršen mlad bračni par sa šestomesečnom ćerkicom. Ali iza zatvorenih vrata njihov život ni izdaleka nije onako idiličan kao što izgleda spolja. En pati od teškog oblika postporođajne depresije, što bezuspešno pokušava da reši terapijom. A onda ih, jednoga dana, par iz susedstva poziva na slavljeničku večeru. Iako im je bebisiterka u poslednji čas otkazala, Kontijevi uprkos Eninoj nevoljnosti ipak odlučuju da odu kod suseda, ostavljajući bebu u krevetiću s uključenim monitorom za nadzor. Večera se pretvara u mučnu pijanku tokom koje Marko otvoreno flertuje sa zgodnom susetkom, da bi se po povratku kući Enin najstrašniji strah obistinio – ćerkin krevetac je prazan. Inspektor Razbak, koji istražuje slučaj misteriozno nestale bebe, ne uspeva da pronađe nikakav pouzdan trag. U opticaju su razne teorije o otmici ili ubistvu– svi su osumnjičeni, uključujući i roditelje deteta. Rasplet je, kako pravilo žanra i nalaže, potpuno neočekivan, „pedantan i oštar kao žilet", kako je konstatovao Harlan Koben.

Drama

RAFIK ŠAMI

Sofija

Prevod: NEBOJŠA BARAĆ

Suheil Fadel rođen je 1946. godine u Damasku, emigrirao je u Nemačku 1971, doktorirao hemiju 1979, a zatim se potpuno posvetio književnosti. Knjige koje je objavljivao pod pseudonimom Rafik Šami, što na na arapskom znači „Prijatelj iz Damaska", dobile su niz važnih književnih priznanja, prodate su u milionskom tiražu i prevedene na tridesetak jezika. Njegov roman iz 2015. *Sofija ili Početak svih priča,* čija radnja se odigrava u Damasku, istovremeno je politički triler, porodična drama i ljubavna priča. Junakinja romana Sofija u mladosti je bila zaljubljena u siromašnog Karima, ali se na pritisak porodice ipak udala za drugog. Nekoliko godina kasnije, kada Karim bude nepravedno optužen za ubistvo, ona će mu spasiti život, a Karim zbog toga ostati njen doživotni dužnik. Decenijama potom, Sofijin sin Salman, nakon državnog udara 1963, zbog svoje političke delatnosti mora da emigrira, odlazi u Italiju, tamo postaje imućan čovek, ali pati za svojom zemljom u koju ne sme da se vrati. Tek 2010, kada je u Siriji proglašena opšta amnestija za sve političke prestupnike iz prošlosti, Salman se vraća kući. Međutim, ubrzo dolazi u sukob s rođakom koji je oficir tajne policije, a kada u novinama izađe članak u kojem je proglašen teroristom, Salman shvata da mu je život u opasnosti. Da bi opet pobegao iz zemlje, njegova majka Sofija mora da se obrati za pomoć Karimu.

Krimi

AGATA KRISTI

Ruka brža od oka

Prevod: NENAD DROPULIĆ

Knjige Agate Kristi prodate su do sada u tiražu od preko dve miijarde primeraka, što ovu spisateljicu čini najprodavanijim pojedinačnim književnim autorom svih vremena, a čitalačka glad za njenim romanima i dalje ne jenjava. Od 66 krimića, koliko je Agata Kristi napisala, u 34 romana junak je Herkul Poaro, dok je u dvanaest romana junakinja Gospođica Marpl. Na radost ovdašnjih čitalaca, Laguna ponovo objavljuje njihove slučajeve. Novi, četvrti po redu tom edicije „Tajanstveni slučajevi Gospođice Marpl" donosi roman *Ruka brža od oka*. Gospođica Marpl je najneobičnija i najsimpatičnija detektivka koju je žanr krimića stvorio. Ima sedamdesetak godina, živi u mestu Sent Meri Mid, naizgled je nevešta i rasejana, ali njenoj lucidnosti nijedan zločinac nije utekao. U ovom romanu ona odlazi u posetu prijateljici koja živi u viktorijanskoj vili pretvorenoj u popravni dom za maloletnike. Dok boravi tamo, ona oseća nešto zloslutno u atmosferi kuće. Njeno predosećanje se, kao i obično, potvrđuje kada dođe do čudnog i neobjašnjivog zločina. U trenutku kada jedan mladić puca u upravnika doma i promašuje metu, u drugom delu kuće je, naizgled bez ikakvog motiva, ubijen drugi čovek. Gospođica Marpl ne veruje u slučajnu koincidenciju dva pucnja, i počinje da razmrsuje klupko veza i odnosa koji su doveli do ubistva.

Avantura

BERNAR VERBER

Šesta faza sna

Prevod: ANA MARTINOVIĆ

„Zamislite da možete da putujete kroz vreme i da sretnete dvadeset godina starijeg sebe. Zamislite da imate mogućnost da razgovarate s njim. Šta biste mu rekli?" Ovim pitanjem započinje svoj roman *Šesta faza sna* pisac Bernar Verber, koga su kritičari nazvali „Žilom Vernom XXI veka" i koji je s dvadeset miliona prodatih knjiga jedan od najpopularnijih savremenih francuskih autora. Junak romana je dvadesetosmogodišnji Žak Klajn, koji jedne noći u snu sreće četrdesetosmogodišnjeg sebe, a zatim shvati da njegov san nije izvan realnosti, već predstavlja portal za stvarno putovanje kroz vreme. Mladi Žak od starog Žaka zatim traži da mu pomogne da pronađe majku koja je nestala negde u Maleziji. Ovaj ga upućuje na pleme Senoja, čiji su pripadnici lucidni sanjači koji ga mogu uputiti kako da stigne do onih nivoa sanjanja sa kojih je moguće intervenisati i u stvarnom životu. Mladi Žak Klajn ima toliko pitanja, ali postoje stvari koje ne bi smele da se menjaju. „Od Pariza do Malezije, evo romana smelog autora o jednoj veoma zanimljivoj temi: snovima, temi koja će spojiti nauku, ezoteriju, vreme, medicinu i psihoanalizu", napisali su kritičari. „Ne počinjite čitanje ove knjige pre spavanja!"

SVE ILI NIŠTA

Nakon što su demohrišćani i socijaldemokrate posle višemesečnih pregovora sklopili koalicioni sporazum i podelili resore, u obe stranke izbila je pobuna. Martin Šulc se već povukao sa mesta predsedavajućeg Socijaldemokratske partije Nemačke, dok se Angela Merkel još uvek drži u sedlu. Ako bi, međutim, članstvo SPD-a na predstojećem referendumu odbacilo koaliciju, to bi izazvalo politički cunami

Za "Vreme" iz Bona

Kada se jednom bude podvlačila crta ispod političkog života Angele Merkel, možda će neko napisati da joj nikada niko nije tako verno služio kao Volfgang Šojble, stari ministar finansija u dve njene vlade, kojeg je upravo ona skinula sa partijskog vrha. Nepokretnog nakon atentata, ali do kraja prekog i oštroumnog čuvara nemačke kase, Stejt department je "partijskog vojnika" Šojblea u tajnim depešama zvao "jarosnim starcem".

Nije čudo što je upravo njega, poslovično škrtog kada je trebalo odobravati novac za poduhvate koje traže koalicioni partneri, Merkelova držala osam godina u Ministarstvu finansija pre nego što ga je, kao zaslužnog političara, prebacila na mesto predsednika saveznog parlamenta Bundestaga.

Najveće iznenađenje u nedavno okončanim pregovorima o velikoj koaliciji sa socijaldemokratama je da je Merkelova pristala da obnavljanje saradnje sa SPD-om plati i resorom finansija. To jeste bolno, rekla je kancelarka za drugi program nemačkog javnog servisa ZDF, ali bez toga ne bi bilo koalicije. Tako je Socijaldemokratska partija Nemačke dobila najmoćniji od petnaest resora, uprkos

ŽRTVA SOPSTVENE POLITIKE: Martin Šulc

BITKA ZA ČETVRTI MANDAT: Angela Merkel

najlošijem izbornom skoru u posleratnoj istoriji i uprkos tome što ih u konzervativnoj štampi bije glas da se rasipaju parama za socijalne poklone.

POSLEDNJU REČ IMA ČLANSTVO

Mnogi će reći da je Merkelova pri podeli ministarstava preplatila socijaldemokrate (videti okvir). Ali ova partija koalicionog pokera za večitu kancelarku jeste igra na sve ili ništa. Iza nje su tri mandata na čelu zemlje, nastanak i neslućeno jačanje desničarske Alternative za Nemačku (AfD), pa izborno posrnuće i pet meseci koje su pojeli skakavci – uludi pregovori sa liberalima i Zelenima o četvoroglavoj koaliciji, te konačno natezanje sa SPD-om i bavarskom sestrinskom strankom CSU.

Ispred nje je unutarpartijski referendum socijaldemokrata na kome baza odlučuje da li će velike koalicije uprkos dogovoru rukovodstva partija biti ili neće; da li Angela Merkel sa još jednim, četvrtim, mandatom ulazi u udžbenike istorije ili možda odmah u političku penziju. Merkelova je naprosto bila primorana da ozbiljno izađe u susret socijaldemokratama pred referendum, čiji bi ishod trebalo da bude poznat 4. marta. Za sada se zna da pravo glasa ima 464.000 članova od kojih se 24.000 učlanilo nedavno, verovatno odgovarajući na poziv omladine stranke koja se oštro protivi velikoj koaliciji. Pretpostavlja se da će ishod biti tesan.

Članovi SPD-a dobili su 179 stranica koalicionog ugovora koji "miriše na stabilnost" ili "zaudara na trule kompromise" – u zavisnosti od toga koga pitate. Naučnici firme Thingsthinking su uz pomoć veštačke inteligencije, navodno, utvrdili da 70 odsto koalicionog ugovora odgovara partijskom programu SPD-a, a samo 30 odsto partijskim načelima demohrišćana, što daje municiju konzervativnim krugovima koji odavno tvrde da je Angela Merkel odvukla čitav politički spektar ulevo.

No, ostaje činjenica da CDU nije do kraja popustio ključnim zahtevima SPD-a. U finalnoj rundi pregovora dogovoreno je da poslodavci mogu da oroče ugovore zaposlenih na najviše 18 meseci, osim ako za to nemaju jak razlog, poput sezonskih poslova. SPD nije uspeo da isposluje ukidanje "dvoklasnog zdravstva" u kome se različito tretiraju obavezno i privatno osigurani. Takođe, po volji bavarske CSU, Nemačka će moći da primi najviše 180 do 200 hiljada izbeglica godišnje, a na osnovu spajanja porodica izbeglica iz ratnih područja u zemlju će moći da dođe svega hiljadu ljudi mesečno.

Kompromisi se vide i na drugim važnim mestima koalicionog ugovora: poslodavci će ponovo plaćati polovinu iznosa zdravstvenog osiguranja za zaposlene, penzije će zakonski biti zakucane na najmanje 48 odsto od prosečne plate, nema povećanja poreza koje je tražio SPD, javnim novcem se gradi 1,5 miliona stanova kao i dodatni vrtići, zapošljava se 15.000 policajaca i 8.000 negovatelja starih lica, dečiji dodatak postepeno raste za ukupno 25 evra, sa Francuskom se sarađuje na jačanju evra...

NOVA NADA SOCIJALDEMOKRATA

U mesecima iza nas, a posebno poslednjih dana, nemačka politika je razbila stereotip o sebi – da je beznadežno dosadna. Dva najveća politička bloka, demohrišćani i socijaldemokrate, na izborima 2013. zajedno su uzeli 67 odsto glasova, prošlog septembra tek 53 odsto, a sada ih ankete u zbiru vide na 46 do 48 odsto. To je čas u kojem unutarstranačka opozicija miriše svoj trenutak. I dok »

VIĐENA ZA SLEDEĆU PREDSEDAVAJUĆU SPD: Andrea Nales

se kancelarka još drži samo zato što ima izgleda da ostane kancelarka, glava je već skinuta Martinu Šulcu, tragičnoj bivšoj nadi socijaldemokrata.

Čovek koji je pre nepunu godinu došao na čelo stranke sa magičnih sto odsto glasova delegata, te u jednom trenutku u anketama bio prešišao Merkelovu, omanuo je u svakom pogledu. Osvetilo mu se taktično cinculiranje i gaženje date reči – u noći izbornog debakla rekao je da SPD ide u opoziciju da se oporavi od istorijski lošeg rezultata, da bi na kraju ipak lobirao za ulazak u veliku koaliciju. Rekao je da nema šanse da bude član kabineta, pa je ipak za sebe isposlovao Ministarstvo spoljnih poslova.

To je njegovim protivnicima, koji ga krive za potop SPD-a, bilo previše. Po Šulcu je najpre opleo ustranu sklonjeni bivši šef stranke i tehnički šef diplomatije Zigmar Gabrijel, a stvar je, kako izgleda, dovršila šefica poslaničkog kluba Andrea Nales. Energična političarka i vešt govornik, koja je na nedavnom kongresu u Bonu uspela da ubedi delegate da se u koalicione pregovore uopšte uđe, sada bi trebalo da nasledi Šulca na stranačkom vrhu, o čemu će odlučiti partijski kongres 22. aprila.

Doskorašnja ministarka rada Nales eliminacijom Šulca i Gabrijela izgleda nema više ozbiljnog konkurenta. To ne znači da njenom predsedavanju nema otpora, pre svega iz levog krila stranke i partijske omladine Jusos čija je ranije predsednica bila.

Čuju se i glasovi koji traže da se šefa stranke odaberu članovi, ali se vrhuška tome nepodeljeno protivi – pred očima im je primer britanskih laburista čije je članstvo izabralo autsajdera Džeremija Korbina. Establišment nemačkih socijaldemokrata bi tako nešto da prepredi.

PAT-POZICIJA

Nakon ishoda koalicionih pregovora i Angela Merkel se nalazi u nokdaunu. Došlo je dotle da je kancelarka – poznata po tome što veoma dugo čeka i vaga, a zatim saopštava šta je odlučila – morala da prihvati intervju za ZDF (emitovan u nedelju, 11. februara) u kojem je objašnjavala svoje postupke i kako to ona zamišlja sa novom vladom.

Katarina Šuler, novinarka nedeljnika "Cajt", piše da su se stvari radikalno promenile: do skoro je Hrišćansko-demokratska unija bila puki zbor koji ima da potvrdi sve što Angela Merkel kaže ili uradi, dok smo sada u nekoj vrsti pata – niti je kancelarka dovoljno moćna da ignoriše kritike, niti su kritičari dovoljno moćni i jedinstveni da se ratosiljaju kancelarke.

Zato je nezadovoljnicima izašla u susret dvojako, piše dalje Šulerova: najpre je obećala da se u kabinetu neće naći "samo stariji od 60 godina", već će to biti novi tim, spoj mladosti i iskustva. I još je zakazala stranački kongres za 26. februar na kojem će delegati đuture odlučivati o koalicionom ugovoru i o imenima koja Merkelova predloži za ministre.

Kada se govori o "mlađoj gardi" demohrišćana, obično se misli na dva imena. Najznačajniji kritičar Merkelove je poslanik Jens Špan (37), deklarisani homoseksualac kojem predviđaju svetlu budućnost. Tu je i Julija Klekner (45), šefica pokrajinskog ogranka stranke u Porajnju Palatinatu. Oboje su svoje profile gradili protiveći se izbegličkoj politici kancelarke i zahtevali, na primer, da se u Nemačkoj zabrani nošenje burke.

U jednome, piše dalje "Cajt", kancelarka nije htela da učini uslugu svojim kritičarima. Tražili su joj, naime, da već tokom dolazećeg mandata omogući smenu na vrhu stranke, možda i da posle dve godine preda kancelarsku palicu nekom drugom. "Obećala sam da ću vladati četiri godine, a spadam u ljude koji drže obećanja", rekla je Merkelova. Stranačka i kancelarska funkcija, dodala je, treba da idu zajedno jer "samo to omogućava stabilnost vlasti". Tako je, prema oceni "Cajta", izbegla da usred poslednjeg mandata postane *lame duck* – ko bi je shvatao ozbiljno ako je već poznato ko je nasleđuje na tronu?

PONAVLJANJE IZBORA

Iako se o tome ne govori otvoreno, jasno je da je na talonu još uvek i ponavljanje parlamentarnih izbora ako članstvo SPD-a odbije novu veliku koaliciju. U tom će slučaju na Angelu Merkel krenuti nova ofanziva stranačkog desnog krila

Zadovoljni Bavarci

Nemačka vlada ima petnaest ministarstava, od kojih po šest pripadaju socijaldemokratama i demohrišćanima, a tri bavarskim konzervativcima CSU. Stranka Angele Merkel dobila je resore ekonomije, odbrane, zdravstva, poljoprivrede, obrazovanja, kao i mesto ministra koji vodi Kancelarski ured. SPD je dobio važne resore finansija, spoljne politike i rada, te pravosuđa, porodice i životne sredine. Bavarski CSU je i te kako zadovoljan resorom unutrašnjih poslova kojem su po posebnom zahtevu pridodati građevinarstvo, stanovanje i "domovina" – ministar svega toga biće Horst Zehofer koji uskoro prepušta premijersku fotelju u Bavarskoj Markusu Zederu. Osim toga, CSU će voditi ministarstva za razvoj i saobraćaj.

Horor koalicija

PROTIV VELIKE KOALICIJE: Omladina SPD-a
Fotografije: AP Photo

Jedan od najglasnijih protivnika nove velike koalicije je levo orijentisani kolumnista nedeljnika "Špigel" Jakob Augštajn. On je više puta upozoravao da bi ulazak socijaldemokrata u četvrtu vladu Angele Merkel bio ravan partijskom samoubistvu.

"Merkelova bi htela da se sa očerupanim telom socijaldemokratije odvuče do sledećeg mandata", piše Augštajn i dodaje da bi to trebalo da se shvati kao pretnja, jer bi nova velika koalicija zapravo bila "horor koalicija", u njoj bi bili "živi mrtvaci na odsustvu". Augštajn poziva članstvo SPD-a da nas "poštede te užasne predstave", da glasaju protiv "apokalipse zombija".

"Put do četvrte vlade Angele Merkel nije posut ružama, već minama", piše Augštajn. On tvrdi da ova velika koalicija nastaje tako teško jer se na silu spaja nespojivo; da Merkelova "savijajući i lomeći" sve pred sobom hoće pošto-poto da sačuva svoju funkciju. Partijska rukovodstva dve nekada velike partije na silu hoće da demohrišćane i socijaldemokrate strpaju u korset jedne "nove partije nemačkog jedinstva", te tako potpuno svesno razaraju partijski sistem. Augštajn je ranije kritikovao Martina Šulca da on zapravo "ne spasava" Nemačku, jer Nemačkoj ne preti nikakva opasnost, već da spasava Angelu Merkel, koja je sama odgovorna za sve što ju je snašlo, te da to nije njegov zadatak.

Zadatak da obrazuje vladu ima Angela Merkel i niko drugi, piše Augštajn. Odgovornost za formiranje vlade ima svoje ime i prezime i poštansku adresu: Angela Merkel, Willy-Brandt-Straße 1, 10557 Berlin.

Kolumnista "Špigla" tvrdi da ni manjinska vlada ni ponovljeni izbori ne bi predstavljali nikakav problem za Nemačku, te da panični borci za veliku koaliciju namerno prećutkuju stabilnost nemačkih institucija. "Kada bi nas samo poštedeli apela na državničku, građansku, publicističku i ko zna kakvu još odgovornost", poručuje Augštajn. U tom nemaštovitom i uvrnutom maniru: ako se Merkelova skloni, ojačaće desnica; ako Nemačka ubrzo ne dobije vladu, Evropa će ostati bez vođstva.

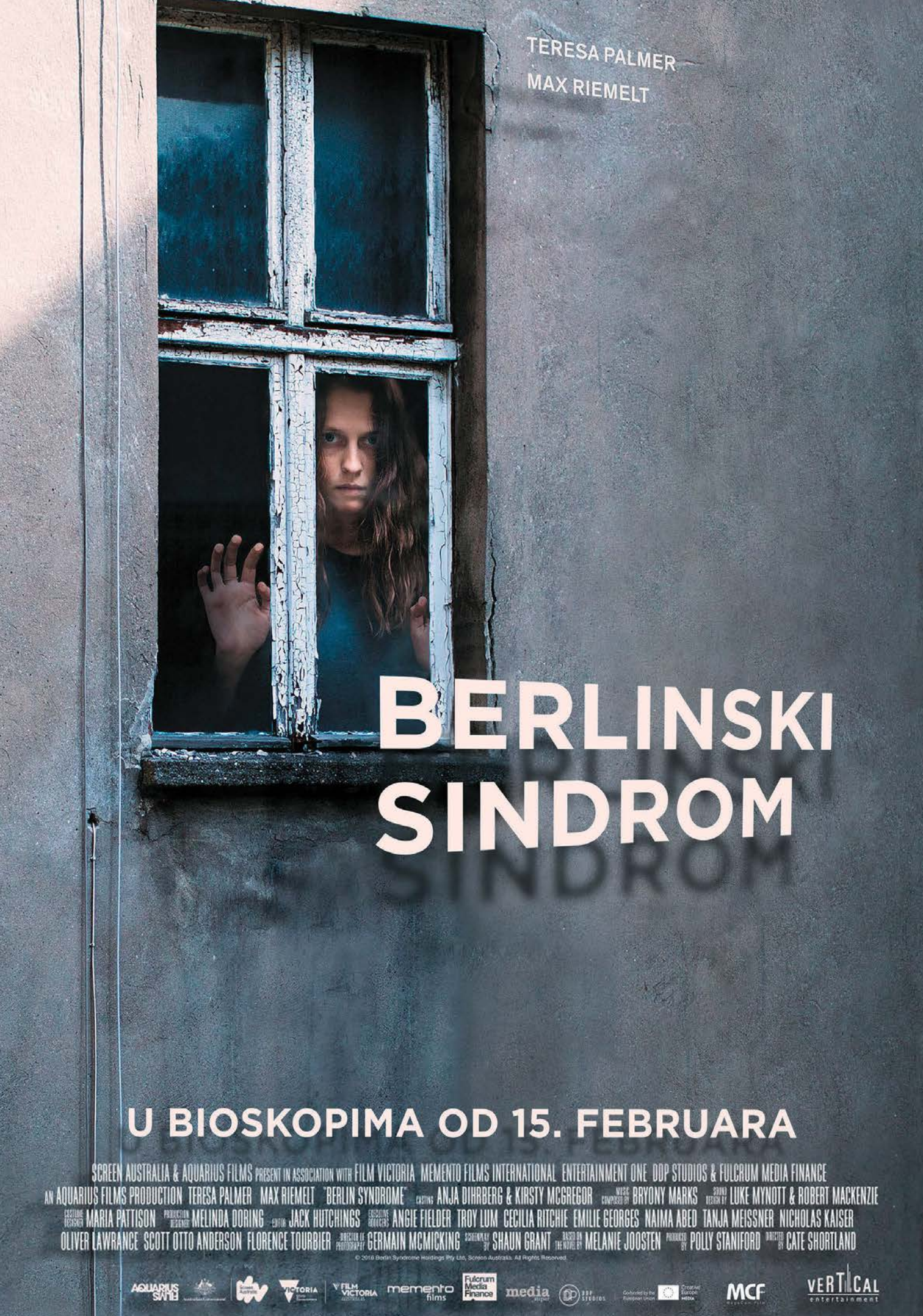
Najbolje rešenje bi bili ponovljeni izbori – i to bez Angele Merkel, piše Augštajn. Oni bi i socijaldemokratama i demohrišćanima, a naročito SPD-u, pružili šansu za neophodnu promenu, da se ponovo prisete sopstvenog identiteta. A. I.

koje bi da je spreči da bude kandidatkinja i na ponovljenim izborima.

Još jedna mogućnost bi bila manjinska vlada, mada se ona ne mili kancelarki. Taj bi politički pokus, do sada neviđen u Nemačkoj, bio za nju preveliki rizik – stalno bi zavisila od dobre volje opozicije. Ona sigurno ne želi da okonča političku karijeru kao dvojica legendarnih demohrišćanskih kancelara – Helmut Kol nije znao kada je dosta, pa se posle četiri mandata kandidovao još jednom i izgubio od Gerharda Šredera 1998. godine; Konrad Adenauer je morao da se povuče usred četvrtog mandata 1963. godine.

Oskar za kreativnost za sada ide onima koji vide i treću mogućnost, u slučaju da članstvo SPD-a odbije koaliciju – da kancelarka manjinske vlade postane Andrea Nales. Pitanje je, međutim, da li bi se za to našla potrebna većina, ali nema nikakve dileme da bi ona to prihvatila. Kažu da je kao tinejdžerka za školske novine u rubrici "željeno zanimanje" napisala: domaćica ili kancelarka. ¶

NEMANJA RUJEVIĆ

TERESA PALMER
MAX RIEMELT
BERLINSKI SINDROM
U BIOSKOPIMA OD 15. FEBRUARA
SCREEN AUSTRALIA & AQUARIUS FILMS PRESENT IN ASSOCIATION WITH FILM VICTORIA MEMENTO FILMS INTERNATIONAL ENTERTAINMENT ONE DDP STUDIOS & FULCRUM MEDIA FINANCE
AN AQUARIUS FILMS PRODUCTION TERESA PALMER MAX RIEMELT "BERLIN SYNDROME" CASTING ANJA DIHRBERG & KIRSTY MCGREGOR MUSIC COMPOSED BY BRYONY MARKS SOUND DESIGN BY LUKE MYNOTT & ROBERT MACKENZIE
COSTUME DESIGNER MARIA PATTISON PRODUCTION DESIGNER MELINDA DORING EDITOR JACK HUTCHINGS EXECUTIVE PRODUCERS ANGIE FIELDER TROY LUM CECILIA RITCHIE EMILIE GEORGES NAIMA ABED TANJA MEISSNER NICHOLAS KAISER
OLIVER LAWRANCE SCOTT OTTO ANDERSON FLORENCE TOURBIER DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY GERMAIN MCMICKING SCREENPLAY BY SHAUN GRANT BASED ON THE NOVEL BY MELANIE JOOSTEN PRODUCED BY POLLY STANIFORD DIRECTED BY CATE SHORTLAND
© 2016 Berlin Syndrome Holdings Pty Ltd, Screen Australia. All Rights Reserved.
AQUARIUS SANTA
Screen Australia
VICTORIA
FILM VICTORIA
memento films
Fulcrum Media Finance
media
DDP STUDIOS
Co-funded by the European Union
Creative Europe MEDIA
MCF
VERTICAL entertainment

Vreme komunikacionog preduzetništva

Pre godinu dana zakonom o prevozu putnika Srbija je zabranila ili predupredila svaku digitalnu inicijativu u ovoj oblasti. Meta su bili neregistrovani kombi prevoznici, ali je zakonska sačma pogodila i društvene mreže čiji je cilj da omoguće ljudima da podele trošak vožnje na nekoj destinaciji. Najbolji primer je BlaBlaCar, originalno francuski servis odnosno društvena mreža koja vam omogućuje da ponudite nepoznatim ljudima da se uz malu nadoknadu voze sa vama ukoliko ste se sami zaputili negde kolima. Dovoljno je da se registrujete na sajtu, unesete gde i kada idete, kakav auto imate i koliko tražite od saputnika, i vrlo brzo se javi neko kome odgovara da putuje s vama pod uslovima koje ste naveli.

Isplata je u kešu, ali suština ovog i sličnih servisa je u poverenju. Baš kao i kod Ubera. Poverenje se stiče na dva načina. Najpre uvezivanjem svojih profila na društvenim medijima, deljenjem kontakta (imejl i mobilni telefon) što saputnicima stvara osećaj sigurnosti, neophodan kada ulazite u nečiji auto. To još ne znači i da ste prijatan vozač ili saputnik, što se stiče dužim korišćenjem servisa i ocenama koje dobijate od ostalih korisnika. Ako se pokažete dobro, možete stići do najvišeg nivoa (Ambasador), što znači da je putovanje sa vama bezbedno i lepo. Pod uslovom da saputnici razumeju da se ovaj odnos uspostavlja na čistom poverenju i da nemaju nikakva prava ako su nezadovoljni, sem što mogu da vas negativno ocene.

Zvanični prevoznici koji su se osetili pogođenim ovakvim servisima (više kombijima, doduše) pobunili su se kod države kojoj plaćaju takse i tako smo dobili ovaj zakon. Međutim, BlaBlaCar je življi nego što je bio pre godinu dana, vožnje se i dalje nude, komentari objavljuju, pare menjaju ruke, što znači ili da se zakon ne sprovodi (inspekcije ne postižu) ili da je ovakvo ograničavanje privatne inicijative u digitalno doba besmisleno. Jer, ko može ili sme da me spreči da se sa nekim privatno dogovorim o zajedničkom *ad hoc* putu i deljenju troškova? Kao što mogu da se dogovorim o tome da mi okreči stan ili zameni česmu. Suština je u informaciji, a ona u sebi nosi preporuku, poverenje i saznanje da neka usluga uopšte postoji. Pre društvenih medija takva informacija bila je ekskluzivitet "sredstava informisanja", a ona su bila pod kontrolom države. Država sada ne razume da takav monopol više ne postoji i ne ume da se takvoj situaciji prilagodi. Te pribegava zabrani, kao sigurnoj meri kojom se štiti monopol, ali guši preduzetništvo od kojeg društvo, pa i država imaju veće koristi.

Dobar primer je zaštita monopola u telekomunikacijama (do 2007) koja je privatnu inicijativu u toj oblasti u Srbiji zaustavila u vreme kada su se razvijali najinteresantniji servisi za komuniciranje na internetu. Da je država bila progresivnija, možda bi se pored Skajpa (Estonija) i Vajbera (Kipar, Belorusija, Izrael) i u Srbiji razvio neki servis, makar lokalnog, regionalnog dometa.

Ali, koji bi mogao biti sledeći pravac razvoja "komunikacionog preduzetništva", da ga tako nazovemo? Recimo, hrana. Korisnici ajfona i ajpeda već mogu da koriste servis Olio koji vam pomaže da se rešite viška hrane, to jest onoga što zbog odlaska na odmor ili put nećete stići da pojedete, a jestivo je i ispravno. Servis je baziran na čistom altruizmu jer ne tražite da vam za taj višak neko plati. Ali je sasvim zamislivo da u skorijoj budućnosti vredne domaćice krenu na nekom sličnom servisu da objavljuju koliko im je sarmi, punjenih paprika ili pasulja preteklo te da se jave komšije koje bi da otkupe neki tanjir. I tu je, kao i kod vožnje, poverenje u kuvara, odnosno vozača ključno. Ali mnoga domaćica bi uz minimalne troškove i trud mogla da namakne dodatnu zaradu, ako takvo poverenje stekne. Ako razume da joj je bolje da ne razbija tanjire da bi sačuvala nečiji monopol, i država bi mogla da omasti brk. ¶

PRODAJA&PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	kurirom [Beograd]	poštom [Srbija]	običnom poštom [Evropa]	avionom [ceo svet]
6 meseci / 26 brojeva	4650 RSD	4400 RSD	90 EUR	135 EUR
12 meseci / 52 broja	9300 RSD	8800 RSD	170 EUR	260 EUR

INTERNET IZDANJE

	iz Srbije uplatnicom	iz Srbije **u redakciji**	iz sveta karticom
1 broj sa PDF-om	—		1,49 EUR
1 mesec / 4 broja sa PDF-om	—		5,49 EUR
6 meseci / 26 brojeva bez PDF-a	2600 RSD	**1500 RSD**	23,00 EUR
6 meseci / 26 brojeva sa PDF-om	3600 RSD	**2000 RSD**	30,00 EUR
12 meseci / 52 broja bez PDF-a	4300 RSD	**2900 RSD**	37,00 EUR
12 meseci / 52 broja sa PDF-om	5800 RSD	**3800 RSD**	50,00 EUR

Opcija **PDF** podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. **ZABRANJENO JE DA VIŠE LICA UPOTREBLJAVA ISTI NALOG.** PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Uplatu možete izvršiti lično u prostorijama redakcije, radnim danima od 9.30 do 14.30h. Za ovu vrstu uplate važi poseban popust (vidi tabelu levo).

Ako ne možete doći u redakciju, potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite e-mailom na adresu **prodaja@vreme.com**, faksom na broj 011/3238-662 ili poštom na Vreme, Kosovska 17, Beograd, sa naznakom za šta je uplata izvršena. Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Dinarske uplate izvršite u korist NP VREME na račun broj **160-302538-91**.

Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se vrši uplatom odgovarajućeg iznosa na naš dinarski račun, u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS na dan uplate. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja pomoću kreditne kartice na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** ili direktno na naš devizni račun (za detalje obratiti se službi prodaje). Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski do isteka poslednjeg dana pred izlazak broja za koji pretplata više ne važi.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU www.novinarnica.net

Usluge internet pretplate na Vreme vrši i *www.novinarnica.net* prema svom cenovniku.

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na *prodaja@vreme.com*

Pančevo 22.04.1941.

ALEKSANDAR ZOGRAF.

VEĆ NA POČETKU OKUPACIJE KRALJEVINE JUGOSLAVIJE OD STRANE NACISTA, APRILA 1941, U PANČEVU SE DESIO TEŽAK ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA; NAKON ŠTO JE STOTINU LJUDI NASUMIČNO ODREĐENO ZA TAOCE, NJIH 36 JE UBIJENO VEŠANJEM I STRELJANJEM. KAO POVOD JE POSLUŽILO STRELJANJE DEVETORICE LOKALNIH FOLKSDOJČERA, NAKON ŠTO SU POKUŠALI DA ZAROBE PRIPADNIKE JUGOSLOVENSKE VOJSKE U POVLAČENJU, U NAMERI DA IH PREDAJU NACISTIČKIM VLASTIMA. TAKOĐE SE DESILO NEDOVOLJNO DOKUMENTOVANO UBISTVO DVOJICE NEMAČKIH VOJNIKA NA NOVOSELJANSKOM PUTU, I NAVODNO PUCANJE NA NEMAČKU VOJSKU IZ PRAVCA PRAVOSLAVNOG GROBLJA... SVE BI OSTALO DEO LOKALNE ISTORIJE, DA 1996. GODINE NEMAČKI RATNI SNIMATELJ **GOTTFRIED KÄSSEL** NIJE REŠIO DA NA JEDNOJ TV STANICI PRIKAŽE KOLOR FILM, NA KOJEM JE ZABELEŽIO JAVNA POGUBLJENJA U PANČEVU. GODINE 1997. POJAVILA SE I KNJIGA RATNIH FOTOGRAFIJA **GERHARDA GRONEFELDA**, KOJI JE BIO OFICIJELNI FOTOGRAF NACISTIČKE PARTIJE NSDAP, I LIČNI FOTOGRAF HITLEROV. FOTOGRAFIJE IZ PANČEVA SU NAKON TOGA BILE DEO IZLOŽBE KOJA JE IZAZVALA PRAVU SENZACIJU U NEMAČKOJ, ZATO ŠTO DOKUMENTUJE ZLOČINE REGULARNIH JEDINICA WERMACHTA (DO TAD JE POSTOJALO UVERENJE DA SU ZVERSTVA ČINILI ISKLJUČIVO PRIPADNICI **SS** I DRUGIH ELITNIH TRUPA).

NA BUVLJOJ PIJACI U PANČEVU SAM, UZ NE MALO ZAPREPAŠĆENJE, PRONAŠAO NEOBJAVLJENE FOTOGRAFIJE SA EGZEKUCIJA NA PRAVOSLAVNOM GROBLJU, KOJE JE MOŽDA NAČINIO NEKO OD LOKALNIH NEMACA (NA GRONEFELDOVIM FOTOGRAFIJAMA SE VIDE I VOJNICI WERMACHTA KAKO FOTOGRAFIŠU), A ZATIM JE TAJ ISTORIJSKI DOKUMENT DOSPEO DO TE KOSMIČKE DEPONIJE, ILI MOŽDA RIZNICE, KOJU NAZIVAMO BUVLJAKOM ...

NA JEDNOJ OD FOTOGRAFIJA KOJE SAM PRONAŠAO VIDI SE **HERMANN BRUMM**, LIMAR IZ PANČEVA, KOJI SE DOBROVOLJNO PRIJAVIO DA IZVRŠI POSAO DŽELATA. TO JE ČOVEK SA HITLEROVSKIM BRČIĆIMA, KOJI JE NA KESSELOVOM FILMU VIĐEN KAKO POSTAVLJA OMČE OKO VRATA, I POVLAČI ZA NOGE OBEŠENE... BRUMM JE KASNIJE POGINUO KAO PRIPADNIK OZLOGLAŠENE **SS** JEDINICE **PRINZ EUGEN**...

NACISTIČKE VLASTI SU PRIMORALE I PORODICE ŽRTAVA DA PRISUSTVUJU OVIM SREDNJOVEKOVNIM POGUBLJENJIMA, A ODREĐENI ZA STRELJANJE SU NAJPRE MORALI DA POSMATRAJU VEŠANJA... U KASNIJEM PERIODU, ENTUZIJAZAM POROBLJIVAČA POLAKO JE SPLAŠNJAVAO, A EGZEKUCIJE, KOJIH JE BILO SVE VIŠE, KASNIJE SU SE ODVIJALE UGLAVNOM DALEKO OD OBJEKTIVA KAMERE...

Porodica

Konkretno, reč je o onome što se radi i preduzima da bi porodično ime trajalo. Ne mislim na zadužbine, legate, fondacije i slično, mislim na svakodnevne, manje-više obične poteze iz neke unutrašnje, privatne potrebe. Evo dva primera:

Donedavno je u čačanskoj Umetničkoj galeriji "Nadežda Petrović" bila višemedijska izložba "Genus – porodične priče" Milete Prodanovića, o nekolikim događajima iz bogate istorije autorove porodice, od velikih seoba iz 18. veka do polovine prošlog. U njenom središtu je prelepa priča o susretu Milete Prodanovića kad mu je bilo četrnaest godina i Miloša Crnjanskog u čačanskoj galeriji, na istom mestu gde je održana i zbog koje je nastala ova izložba. "Godine 1973. Miloš Crnjanski je dobio Disovu nagradu, bio je posle dodele skup ovde u Galeriji i ja sam se zatekao tu, pamtim veliku gužvu", ispričao je Mileta Prodanović u intervjuu koji je za katalog izložbe napisala Julka Marinković. "Otac mi je rekao da odem do 'onog čike' i zamolim ga da mi se potpiše. Crnjanski me je kad sam prišao pitao kako se prezivam i kada sam rekao – njegovo sledeće pitanje bilo je da li sam u srodstvu sa Prodanovićima iz *Seoba*. Naravno da nisam znao odgovor jer sam taj veliki roman čitao kasnije. Ali možda se može reći da je pisac dečaku, tada, ubacio nekakvog crva: postepeno sam, tokom narednih decenija, otkrivao rasute fragmente te davne i može se reći bočne porodične istorije."

Tako je, istražujući, u bukvalnom smislu te reči, tragove o svojoj porodici, u jednom časopisu koji je izdala Matica srpska otkrio epsku narodnu pesmu *Istorija mladog Prodanovića*, Mihaila, za koga se raspitivao Crnjanski. U njoj je detaljno opevana odbrana grada Donaverta u Bavarskoj 1744. u ratu u kome je carica Marija Terezija branila pravo da kao žena nasledi presto. U pesmi je opevan trenutak u kojem Mihailo pogađa herskog kapetana, što je faktički preokret bitke, i razlog da mu carica dodeli medalju i proglasi ga plemićem. Priča iz pesme je zaokružena otkrićem nadgrobne ploče iz Uspenjske crkve u Novom Sadu u koju je preneto Mihailovo telo. Junaštvo, slavu i sudbinu Mihaila Prodanovića čuvaju sada tri rada "Genusa".

Sledeća porodična priča o Prodanovima je iz dnevnika koji je tokom Prvog svetskog rata pisao deda i imenjak Milete Prodanovića, opis scene u kojoj dedin brat Zdravko gine u Prnjavoru, tokom Cerske bitke. I, hronološki poslednju, priču iz prve polovine prošlog veka podstakla je jedna kraljevska šolja za belu kafu, poreklom iz letnjeg dvorca u Takovu koji su meštani zidali na kuluk za kralja Aleksandra i kraljicu Dragu. Zna se da je kraljevski par samo jednom boravio u tom dvorcu, nekoliko sati, na ručku, a ne zna se da li su tom prilikom posluženi iz servisa kome je pripadala šoljica sa izložbe "Genus". Kad je dinastija Obrenović svrgnuta, meštani su zapalili dvorac, a pokućstvo je prodato na aukciji. Kraljevski servis kupio je za tek završenu porodičnu kuću u Pranjanima deda Milete Prodanovića. Kada se 1957. godine udala majka Milete Prodanovića i prvi put ušla u novu kuću, svekrva joj je poklonila tu šoljicu, jedini preostali primerak kraljevskog servisa.

Znam mnoge ljude koji ne misle da treba čuvati detalje o svojima, da ne treba zapisivati priče koje kruže po familiji, pamtiti imena i sudbine svih rođaka. Kad se saznalo da moj svekar prikuplja podatke o svojim prethodnicima s namerom da ih objedini u knjigu, mi, njegovi najbliži, videli smo u tome samoljubivost. Sve je to zbog godina, nikom to ne treba osim njemu, govorili smo. Čime su ti ljudi zaslužili da se o njima napiše knjiga, obični su, kao hiljade drugih?

Nedavno mi se javila mlada rođaka iz Ljubljane, moja baka po mami i njen deda po tati su rođeni brat i sestra, ima neka posla u Beogradu. Ćeretale smo i torokale, i u jednom momentu ničim nagoveštenom pitala me je o mojoj baki. Kaže da je zato i došla. Pre izvesnog vremena pronašla je neka dokumenta o poslovanju njenog i mog pradede i zainteresovala se za svoje Janežiće.

Moja rođaka Nevenka (naglasak je na drugom slogu) neprestano se smeje, proputovala je pola sveta, ima je na skijanjima, na moto trkama, prijateljima i rođacima pravi torte čudesnih oblika, i nije mi jasno kad stiže da se bavi precima. Kad sam je pitala otkud joj ideja i vreme da kopa po prošlosti, nije joj bilo jasno šta je pitam.

Izložba "Genus – porodične priče" Milete Prodanovića nedavno je dobila Politikinu nagradu. Znajući ga, sigurno (izložbu) nije pripremao da bi dobio nagradu, već da bi ispričao i sačuvao porodične priče. I on i moja mlada rođaka pripadaju onima koje nije strah da će biti ismejani. Naravoučenije bi trebalo da se podrazumeva. ¶

SONJA ĆIRIĆ

UBICE 2
MOG OCA
PONEDELJKOM
U 20:00
NA NOVOM KANALU
TOP
SAMO NA
SBB
totalTV
IKOM
D3i
EON

Danas izaberite

YUHOR

www.yuhor.rs

YUHOR

Još od 1902.

Posvećen dobrom ukusu!

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec